

Çıktı!

En güzel şeftalileri özenle seçtik, hiçbir katkı maddesi ve şeker eklemedik. Aroma %100 Şeftali-Elma Suyu'nun sevdiğiniz tadını aynı bıraktık, sadece kutusunu yeniledik. Vişne ve kayısı severleri de unutmadık.

www.aroma.com.tr

Yıl: 8 Sayı: 27 ■ Mart - Nisan 2007
Dergimiz iki ayda bir yayımlanmaktadır
Yaygın süreli yayın
ULUSAL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI
DERNEĞİ ADINA SAHİBİ:

Fevzi DURGUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Samim UYKUSEVEN

Dernek Müdürü
Pertev CENGİZ

Genel Yayın Danışmanı
Azmi KARAVELİ

Editör
Oktay GÜNEY

Görsel Yönetmen
Okay LAFÇIOĞLU

Bildiren Yönetim Yeri:
USİAD Genel Merkez:
Büyükdere Cad. Oya Sok.
Devran Apt. No: 2-1 Kat: 7 D: 13
34394 Mecidiyeköy-İSTANBUL
Tel: (0 212) 217 36 48 - 217 36 50
Faks: (0 212) 217 36 33
e-posta: iletisim@usiad.net
bildirendergisi@usiad.net
www.usiad.net

Danışma Kurulu:
(Alfabetik Sırayla)
Prof. Dr. Alpaslan Işıklı
Yrd. Doç. Barış Doster
Doç. Dr. Emin Gürses
Prof. Dr. Eren Omay
Prof. Dr. Erol Manisalı
Prof. Dr. Gülten Kazgan
Doç. Dr. İ. Yaşar Hacısalihoğlu
Mete Akyol
Murteza Çelikel
Şefik Soyuyüce
Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel

Prof. Dr. İ. Reşat Özkan
Dr. Necip Hablemoğlu
Cevdet İnci

Onursal Başkan
Kemal Özden

USİAD Ankara Şube:
Atatürk Bulvarı No: 175/21 Bakanlıklar
Tel-Faks: (0 312) 419 44 79

USİAD Denizli Şube:
Saltak Cad. No: 29 K: 6
Tel-Faks: (0 258) 264 27 28

USİAD İzmir Girişim Kurulu:
5709 Sk. No: 37 Karabağlar
Tel ve Faks: (0 232) 253 10 08
e-posta: tbayir@as-el.com.tr

Ofset Hazırlık ve Baskı:
Dünya Yayıncılık A.Ş.
(0 212) 440 24 24

Dergimize gönderilecek yazılar e-posta ile
iki sayfayı geçmeyecek şekilde gönderilmelidir.
Yazılardan yazarlar, reklamlardan firmalar sorumludur.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

6

ENERJİ
YENİ BİR SÖMÜRGE YASASI
PETROL YASASI

36

MAKALE
KOBİ'LERDE YENİLİKÇİLİK
(İNOVASYON) VE TEKNOLOJİ
YÖNETİMİ

30

YORUM
ULUSAL SANAYİMİZİN
SORUNLARI VE
ÇÖZÜM YOLLARI

40

YORUM
DS'İNİN DÜŞÜNDÜREN
TASARRUFU

14

KAPAK

TARIMDA CUMHURİYET TARİHİNİN
EN SORUNLU YILLARINI YAŞIYORUZ

32

SÖYLEŞİ

SELİM SOMÇAĞ

42

YORUM

ULU ÇINAR TÜRKİYE

44

ÖZELLEŞTİRME

KÂRLI KURUMLARIN
ÇOĞU SATILDI

SÖYLEŞİ

ILO TÜRKİYE TEMSİLCİSİ
GÜLAY ASLANTEPE

38

50

KÜLTÜR-SANAT

NEŞE DOSTER:
"ÇİLENİN
COĞRAFYASI"

52

USTALARA SAYGI

"AYDINLARIMIZ YAKIN
TARİHİMİZİ BİLMİYOR"

54

SÖYLEŞİ

"KOBİLER MARKALAŞMA
SÜRECİNDE ÇOK GERİDE"

56

INTERNET

ULUSAL SANAYİ VE TİCARET

46

BİZ BİZE

BENŞAH TEKSTİL

AYDIN MISIN

Kilim gibi dokumada mutsuzluđu
Gidip gelen karakuşlar havada
Saflar tutulmuş top sesleri gerilerden
Tabanında depremi kara güllerin
Duymuyor musun

Kaldır başını kan uykulardan
Böyle yürek böyle atardamar
Atmaz olsun
Ses ol ışık ol yumruk ol
Karayeller başına indirmeden çatını
Sel suları bastığın toprağı dönüm dönüm
Alıp götürmeden büyük denizlere
Çabuk ol

Tam çağı işe başlamanın doğan günle
Bul içine tükürdüğün kitapları yeniden
Her satırında buram buram alin teri
Her sayfası günlük güneşlik
Utanma suçun tümü senin değil
Yirt otuzunda aldığın diplomayı
Alfabelik çocuk ol

Yollar kesilmiş alanlar sarılmış
Tel örgüler çevirmiş yöreni
Fırıl fırıl alıcı kuşlar tepende
Benden geçti mi demek istiyorsun
Aç iki kolunu iki yanına
Korkuluk ol

RIFAT ILGAZ- 1968

fevzi.durgun@usiad.net

Başkan'dan Sizlere

BAŞKANDAN...

Sevgili Dostlar

1.3 milyar nüfuslu İslam dünyasında tek laik ve demokratik devlet olan Türkiye Cumhuriyeti, geleceği için çok önemli 2 seçimin yapılacağı bir yıla girmiş bulunuyor

Devletin laik niteliğini dinci bir modele kaydırmak yolunda, Müslümanlığı iç siyasette kullanmanın sakıncalarının görüldüğü dönemlerden geçtik Şimdi de iktidarını sürdürmek yolunda ülkenin ulusal çıkarlarını yabancı güçlere dış siyasette teslim etme politikasına yönelik tartışmaların yapıldığı bir dönemdeyiz.

Şaşkınlık ve dağınıklığın egemen olduğu kritik bir dönemden geçiyoruz.

Cumhurbaşkanlığı seçimi ve bu seçimden sonra yapılacak genel seçimlerin erkene alınması gündemde öne çıkmakta ve bu dönemde uygulanan politikalar dikkat çekmektedir. Hükümetin bu seçimler öncesinde seçim ekonomisi uygulamayacağız şeklindeki açıklamalarını doğru ve yerinde bir karar olarak değerlendiriyoruz

Ancak Türkiye gibi ekonomisi dışarıya bağımlı bir ülkede ve iktidarın belirlenmesi büyük ölçüde dış desteklere göre ayarlanan bir toplumda,sadece seçim ekonomisinin uygulanmaması değil, siyasi ve ekonomik açıdan ulusal çıkarlarımızın gözetileceği bir seçim döneminin geçirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizin çevresinde yaşanan,ulusal bütünlüğümüzü ve çıkarlarımızı doğrudan ilgilendiren gelişmelere yönelik siyaset belirlemede yaşanacak şaşkınlık ve kararsızlıkların büyük zararlar vereceğini görüyoruz. Bu nedenle iktidarı hedefleyenlerin ulusal çıkarları gözeterek yerde koltuk uğruna teslimiyetçiliği yeğlemedikleri bir sürecin yaşanmasını istiyoruz.

Bu dönemde Kıbrıs'ta AB'yle ve Rumlarla, Kuzey Irak'ta PKK'yle dış baskılar doğrultusunda uzlaşmaya hazır olunduğunun çeşitli biçimlerde dile getirilmiş olmasından kaygı ve endişe duyuyoruz.Ancak ulusal çıkarlarımıza uygun olmayan bu politikanın uygulanmasında da tam bir şaşkınlık ve dağınıklığın yaşandığını görüyoruz. Hükümet kanadıyla Genel Kurmay arasında gündeme giren talihsiz çelişkiler, bu şaşkınlığın ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Dış politikaya yönelik gelişmelerin yanı sıra içerideki bazı uygulamalar ve gelişmeler de kaygılarımızı arttırmaktadır.

301. madde konusundaki tartışmaların, içinden geçtiğimiz bu yoğun dönemde suni bir gündem yaratma çabasına yönelik tartışmalar olduğunu düşünüyoruz. Bu tartışmalar konuyu öz olarak ele almaya değil, bunun dışında biçimsel ve yüzeysel olarak farklı alanlara yaymaya yönelik suni çabalara dönüşmüştür.Bu nedenle bu alanda sağlıklı bir tespit yapılarak doğru önerilerin ortaya konulması olanağı da ortadan kalkmış bulunmaktadır.

Laik demokratik cumhuriyetten yana olan kesimlerin çeşitli yöntemlerle baskılanmasındaki en son örnek olan Kanaltürk çalışanlarına yönelik incelemelerin doğru ve haklı bulunması mümkün değildir. Bu uygulamalar her türlü istikrarımızı tehdit edebilecek talihsiz uygulamalar olup basın özgürlüğünün yanı sıra ülkemizin geleceğine de zarar verebilecek uygulamalardır.

Türkiye, Cumhuriyet tarihinin en sorunlu dönemlerinden birini yaşamaktadır. Dış dünyada, bölgemizde ve kendi içimizde her gün yaşanan gelişmeler bu saptamayı tartışılmaz kılmakta ve laik demokratik cumhuriyetten yana tüm kesimlerin sorumluluklarını arttırmaktadır.

Yaşadığımız süreç her şeyden önce içerde bir araya gelmeyi ve ulusal, laik, demokratik bir birliktelikte buluşmayı artık yaşamsal bir görev olarak ortaya koymaktadır.

Selam ve saygılarımla.

Fevzi Durgun

Yeni Bir Sömürge Yasası

Petrol Yasası

Ümit ÜLGEN

AKP hükümeti döneminde çıkarılan yasalar yerel yönetimler yasası, vakıflar yasası, maden yasası, yabancı yatırımlar yasası, endüstri bölgeleri yasası, tarım yasası ve 17 Ocak 2007'de çıkarılan petrol yasası ulus ve ülke çıkarları lehine değil, uluslar arası şirketlerin, yabancıların lehine olan yasalardır.

Bu yasayla Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) devre dışı bırakılıyor. Yani Türkiye kendi top-

raklarındaki ve denizlerindeki petrol ve doğalgaz haklarını çok uluslu şirketlere bırakıyor.

Dünyada 2 devlet bu sömürge yasasını kabul etti. Ve ne tesadüftür ki ikisi de aynı zamanda sadece bir farkla, Irak'a bu yasayı kabul ettirebilmek için emperyalistler yüzbinlerce insanı öldürdü ve yüz milyarlarca dolar harcadı. Irak silah zoruyla petrol yasasını işbirlikçileri vasıtasıyla zorla kabul etti ve 35 yıl boyunca Irak'ın petrolleri BP, Shell gibi çok uluslu şirketlere devredildi.

Türkiye ise uluslararası petrol şirketlerinin isteği yönünde IMF ve dünya bankasının dayatması ile bu yasayı kabul etti.

Ülkemiz geçen yıl petrol ve petrol ürünlerine 16 milyar dolar ödedi. Petrole bu kadar bağımlı olmamıza rağmen çıkan bu yasayla kendi ülkemizdeki petrol gelirlerini yabancı ülkelere bırakmamız akıl alacak iş değildir. Bu yasayla yabancı ülkelerin ve şir-

ketlerin Türkiye’de arama ve üretim yapmaları için bakanlar kurulu izni şartı kaldırılarak önleri açıldı.

Ulusal firmamız TPAO’lığı entegre bir tesis olarak kuruldu. Fakat parçaları olan Tüpraş, Petkim gibi şirketler satılınca geriye tek TPAO kalmıştı. Çıkan bu yasayla da TPAO’nun ayakta kalması zor gözüküyor.

Bu yasa çıkmadan önce DTP’li Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir bölgedeki petrol ilgili illerin olsun dedikten sadece 15 gün sonra hükümet petrol yasasına koyduğu bir madde ile devlete kalacak olan gelirin %50’sini ilgili illere bırakılacağını kanunlaştırdı. Eski petrol yasasında " milli menfaatlere uygun olarak" arama ve üretim öngörülürken, yeni yasada bu madde de ortadan kaldırıldı.

Yeni petrol yasası bakın neler getiriyor?

1- Üretilen petrolden devletin aldığı pay %12’den %2’ye kadar indiriliyor.

2- üretilen petrol ve doğalgazın %65’inin ülke gereksinimine ayrılma önceliği kaldırılıyor.

3- Sermaye şirketi ve yabancı devletler mevzuatına göre tüzel kişilere 30 yıllığına araştırma izni arama ve işletme ruhsatları verilecek, izinler iki kez 10’ar yıllığına uzatılabilecek.

4- İşletmeciler her işletme ruhsatı için devlete hektar başına sadece 1 ytl devlet hakkı ödeyecek. Denizlerde bu 25 kuruşa düşecek. Madde 18

5- Yabancı şirket gerekli malzeme-yi temin ederken KDV ödemeyecek.

6- İhraç ettiği petrolden sağladığı

dövizi yurt dışında tutabilecek. Madde 24

7- Yabancı şirketlerin gemileri kabotaj kanunu dışında bırakılıyor.

8- Petrol hakkı sahiplerinin ödeyeceği gelir vergileri kesinti toplamı %40 geçemeyecek. Madde 22

9- Yasa şirketin çalıştıracağı yabancı personeli, yabancıların çalışma izinleri hakkındaki yasadaki muaf tutuyor. Madde 25

10- Kararlarda elde edilen devlet hissesinin %50’si işletme ruhsatının bulunduğu ilin özel idaresinin açtıkları hesaba aktarılıyor. Madde 19

Kıbrıs Rum Kesiminin KKTC sınırları da dahil, 3. devletlerle petrol arama antlaşması yapması, Irak hükümetinin sınır ticaretindeki petrol ile ilgili anlaşmalarda kuzey Irak’taki

kukla yönetimi adres göstermesinin yaşandığı bu günlerde bu yasanın geçmesi çok anlamlıdır. Cumhuriyet gazetesinden Mustafa Balbay’ın dediği gibi aslında Büyük Ortadoğu Projesi, büyük Ortadoğu petrollerine el koyma projesine dönüşmüştür.

Cumhuriyet gazetesinde başlıkla duyurulan haberde 14 yıl önce İngiliz şirketi BP, bugün AKP hükümetinin meclisten geçirdiği Türkiye’nin çıkarlarını göz ardı eden petrol yasasını o günkü hükümete önerdiğini yazdı. Bundan evvelki hükümetlerin kabul etmediği bu yasa bu hükümet tarafından fazlasıyla yasalaştırıldı.

Yukarıda içinizi karartan petrol yasa maddelerine ülkemizdeki her duyarlı yurttaş, odalar, sendikalar, sivil toplum örgütleri karşıdır. Sadece uluslararası yabancı şirketler ve AKP hükümeti ısrarla veto edilen petrol yasasını değişmeden göndermek istiyor. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer isabetli bir kararla petrol yasasını bir kez daha görüşülmek üzere veto etti. Gerekçe olarak da petrol ve doğalgaz arama haklarının tümüyle yabancılara bırakılmasının ulusal güvenlik açısından risk olduğunu açıkladı ve Kıbrıs Barış Harekatındaki yaşanan sıkıntıları hatırlattı.

Cumhurbaşkanının vetosundan sadece birkaç gün sonra Trakya’da Namık Kemal Üniversitesinin bulunduğu doğalgaz ve kuyusu, tüm Trakya’da arama yetkisi olan ABD’li şirket tarafından kapatıldı.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi meclise geri gönderilen yasanın hükümetçe aynı şekilde gönderilmemesi için herkese görev düşmektedir.

Yeni Petrol Kanunu: Kapitülasyon

Av. Mikayıl DİLBAZ

Kapitülasyon sözlük anlamı olarak bir ülkede yabancılara tanınan ayrıcalık olarak ifade edilir. 17 Ocak 2007 tarihinde TBMM Genel Kurul'un da görüşülerek kabul edilen yeni Petrol Kanunu'nun bir nevi kapitülasyon olduğu hususunun tartışma götürmeyeceği aşikârdır.

Yıllık 2,5 milyon ton ham petrol çıkarıldığı, tahmini olarak 40 milyon ton petrol rezervinin bulunduğu ülkemizde, T.B.M.M. tarafından İttü-züğün 91. maddesi çerçevesinde temel kanun müzakere yöntemi ile, hızla ve tartışmaya yeterli zaman ayırmadan görüşülen mevcut kanunda, petrol ve doğalgaz işletilmesine yönelik kurallarda çok köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikleri Türkiye Petrol Kimya Lastik

İşçileri Sendikası (Petrol-İş) Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın' ın tabiriyle " Kanunun adı Türk kendisi yabancı" olarak da tanımlayabiliriz.

Mevcut Kanunu analiz etmeden önce, 1954 tarihli Petrol Kanunu'ndan günümüze kadar petrol dünyasında yer alan bazı temel anlayışları ve kural değişikliklerini açıklamamın yerinde olacağı kanısındayım.

1954 Petrol Kanunu çıkarıldığı dönemde petrol üretiminin petrol talebinden fazla olduğu bir dönemdir. Bu dönemde "birçok ülkenin düşük maliyetli ve yüksek kar oranıyla" petrol varlıklarını işletme haklarını ellerinde 7 dev petrol şirketi tutmaktaydı. Bu petrol şirketleri Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Venezuela ve Meksika'ydı. Bunun doğal sonucu olarak ta, bu 7 dev petrol şirketinin, yeni ülkelerde petrol arama yapmak için çok nazlı davranışlarını ve yasal kuralları geniş ölçüde irdelediklerini söyleyebiliriz.

İşte Türkiye, 1954 tarihinde Türk Petrol Kanununu böyle bir reel ortamda çıkarmıştır.

1954 tarihinde çıkarılan Petrol Kanununun özetle önde gelen ilkele-ri şunlardı;

■ Mevcut Kanunun 2. maddesinde (1973 yılında yapılan bir değişiklikle) "Petrol kaynaklarının milli menfaatlara uygun olarak... aranmasını, geliştirilmesini ve değerlendirilmesini" amaç olarak öngörülmüştür.

■ Kanunun 5. Bölümü "Milli Menfaatin Korunması"na ilişkin kuralları belirlemiştir.

■ Kanunun 13/1. maddesi "Petrol hakkı sahipleri, 1 Ocak 1980 tarihinden sonra keşfettikleri petrol sahalarında ürettikleri ham petrol ve tabii gazın tamamı üzerinden , kara sahalarında % 35' i ve deniz sahalarında % 45' i ham veya mahsul olarak ihraç etme hakkına sahiptirler, geri kalan kısım ile 1 Ocak 1980 tarihinden önce bulunmuş sahalarından üretilen

ham petrol ve tabii gazın tamamı ve bunlardan elde edilen petrol mahsulleri memleket ihtiyacına" ayrılır demektir. Bu hüküm, 1983 yılında çıkarılan bir kanun ile Petrol Kanunu bünyesine katılmıştır.

Bu hükmün yasaya dahil edilmesinin temel nedeni ulusal çıkarları korumak olgusundan kaynaklanmaktadır. Çünkü, ülkemiz Kıbrıs Harekatı sırasında maruz kalmış olduğu akaryakıt ambargosu sırasında çok zor durumlarda kalmıştır. Bu dönemde yaşanan acı tecrübe sonucunda mevcut hüküm Petrol Kanununa dahil edilmiştir.

■ Petrol Kanunun 53. maddesi ile bir arama sahasının 50.000 hektardan fazla olamayacağı ve bir bölgede bir tüzel kişiye aynı zamanda sekiz arama ruhsatı verilebileceği sınırlarını getirmiş ancak bu sınırlama Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) için daha geniş tutulmuştur.

■ Kanunun 64. maddesi, Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne yeni petrol sahalarını açık arttırmaya çıkarmadan önce TPAO'na bu sahaları işletmek isteyip istemediğini sorma ve talep etmesi istemesi halinde de o sahaları bu kamu şirketine tahsisi etme yükümlülüğünü getirmiştir.

■ 1954 tarihli Petrol Kanunu'na göre, petrol sahaları için verilecek işletme ruhsatlarının süresi 20 yıl idi ve 10 ar yılı geçmemek üzere en fazla iki defa uzatılabilirdi.

■ Kanunun 78. maddesine göre, "üretilen petrolün veya doğal gazın % 12,5'i Devlet Hissesi olarak" alınacaktı.

■ Kanunun 95. maddesine göre ise, "petrol ve doğal gaz sahalarını işletenlerin ödeyecekleri gelir vergileri kesintileri toplamı % 55'i geçmeyecekti".

1954 tarihli Petrol Kanununun ana ilkelerini özetle yukarıda belirttik. Kanunun lafzından da anlaşılacağı üzere, kanunun bir takım noksanlıklarının bulunmasına rağmen ulusal çıkarları göz ardı etmeyen bir mantık silsilesinin ürünü olduğunu söyleyebiliriz. 17 Ocak 2007 tarihinde kabul edilen Yeni Türk Petrol Kanunu bu düşünce anlayışından uzaklaşıp adeta kapitülasyon zihniyetiyle çıkartılmış bir yapıya bürünmüştür.

Buna mukabil Yeni Petrol Kanununda yapılan en önemli değişiklikler şunlardır:

■ Yeni yasa ile işletme ruhsatı ve-

rilme süresi 30 yıla çıkarılmış ve buna ek olarak iki kez 10 ar yıl uzatılabilme olanağı korunmuştur.

Bu hüküm komik kadar, hukuk mantığıyla da özleşmemektedir. Çünkü bugün dünyada mevcut yeraltı kaynaklarını işletme hakkını yarım asır bir süre ile kullanılmaya tahsis eden kaç ülke vardır (?)

■ Öte yandan, Yeni Yasa ile, Devlet Hissesi oranını % 12' ye indirilmiş ve çeşitli kriterlere bağlı olarak bu oran daha düşük düzeylerde uygulanmasına da olanak tanınmıştır.

Dünya petrol ekonomik ve siyasal yapısını incelediğimizde, Devlet hissesini bu kadar düşük tutan hiçbir ülke kalmadığı gibi bunun tersine stratejik öneme sahip olan petrolün, birçok ülkede esasen yüksek olan Devlet Hisselerini daha da yüksek düzeylere çekmek için çaba harcamaktadır.

■ Yine, yeni yasanın 19. maddesine göre, karalarda elde edilen Devlet Hissesi'nin % 50 si, petrol ve doğal gaz işletme ruhsatının bulunduğu ilin il özel idaresinin açtıracağı hesaba aktarılacaktı.

Bu hüküm üzerinde fazla yorum yapmadan merkezi devlet yönetim anlayışına ters düştüğünü söyleyebiliriz. Çünkü, il özel idaresi hesabına bütçe yapmak "merkezi devlet anlayışıyla idare edilen ülkelerde" bu anlayışın temel ilkesine aykırıdır.

■ Yeni Kanuna göre, petrol hakkı sahiplerinin ödeyeceği gelir vergileri kesinti toplamı % 40'ı geçmeyecektir.

Yukarıda kısaca 1954 tarihli Petrol Yasası ve 2007 tarihli Petrol Yasası arasındaki farkları belirttim. Yukarıdaki analizler ışığında şunu rahat-

ça söyleyebiliriz ki, TBMM yeni petrol yasasını hazırlarken petrol dünyasında 1954 yılından günümüze gelen gelişmeleri takip etmekten ve algılamaktan uzak durmuştur.

Hükümetin kayıtsız ve şartsız tam desteği ile TBMM' de çıkan bu yasa, ulusal çıkarlarımızı koruma açısından zafiyet gösterdiği gibi, 1954 tarihli Petrol Yasasında çok gerisine düşmüştür. Stratejik önemi itibarıyla nitelikli bir değere sahip olan petrol ürününe ilişkin yeni düzenlemeler yapılmasında, hükümetin dayatmasıyla T.B.M.M. tarafından kabul edilen yasada ulusal çıkarlarımızın göz ardı edilmesi kabul edilemez bir husustur. Hükümetimiz bu yasa çıkartarak kendilerini oraya taşıyan güçlere hizmet ettiklerini bir defa daha alenen ortaya koymuştur.

Oysaki dünya siyaset arenasında "ulusal çıkarların" önde tutulması doktrini çok köklü geçmişe sahiptir. 1855-1865 tarihleri arasında İngiliz İmparatorluğunun başbakanlığını yapmış olan Henry Temple Palmerston' un 1 Mart 1848 günü parlamentoda ulusal çıkarlarına ilişkin yapmış olduğu şu sözü çok ilginç ve reel durumdadır: "Bizim sonsuza dek yanımızda olacak dostlarımız yoktur ve olacak çıkarlarımız vardır ve işte bu çıkarlarımızı izlemek bizim görevimizdir."

Sonuç olarak, ülke menfaatlerini hiçe sayan bir anlayış ile çıkartılan yeni petrol kanunu, yabancı tekelin kar zarar hesabına terk edilecek bir model oluşturmaktadır. Lafın açıkçası, ABD bu yasa ile Irak'ta savaş ile elde ettiğini Türkiye'de AKP'nin eliyle almıştır.

ASAM Genel Koordinatörü, Enerji Uzmanı Necdet PAMİR:

Türkiye'nin Var Olan Enerji Kaynakları Kullanılmıyor

Söyleşi: Oktay GÜNEY

Bir yandan ülkemizin bir enerji köprüsü olacağı, bu durumun yarattığı ekonomik, politik ve stratejik olanakların bizi güçlü kılabilceği söyleniyor, öte yandan kendi enerji ihtiyacımızı karşılamakta bile zorlanır hale geldik. Siz ne düşünüyorsunuz?

Kimine göre Türkiye bir köprüsü olacak, kimine göre köprü olmaktan da öte bu işin ticaretini yapan bir merkez olacak... Bu ve benzeri görüşler kullanılıyor. Ancak bunların hangisinin altının dolu, hangisinin

boş olduğunun, Türkiye'nin kaynakları itibarıyla doğru ortaya konması gerekiyor. Bunların bilimsel verilerini ortaya koyduktan sonra yapılacak bilimsel analizler biraz daha anlamlı olur diye düşünüyorum.

Öncelikle, dünyada tüketilen enerjinin yaklaşık yüzde 90'ının 3 fosil kaynaktan geldiğinin tespitini yapmakta yarar var. Bunlar petrol, doğalgaz ve kömürdür. Bu kaynaklar, dünyadaki enerji kaynaklarını ele geçirme mücadelesinde en önde gelen kaynaklardır. Bu kaynakların dağılımına ve rezervlerine bakmakta da yarar var. Dünyada bilinen petrol rezervlerinin yaklaşık yüzde 65'i Orta

Doğu'da; yani 1,2 trilyon varil üretilabilir petrol rezervinin 710 milyar varili Orta Doğu coğrafyasında. Sadece bu rezervlerin hacminin fazlalığı değil, maliyetlerinin düşüklüğü de önemli. Örnek vermek gerekirse bugün Suudi Arabistan'da 1 varil petrolü yeryüzüne çıkarmanın ortalama maliyeti 0,5 dolar olduğunu dikkate alırsak, geçtiğimiz yıl 70- 80 dolarları zorlayan varil fiyatına bakarak aradaki kar marjını düşünürseniz bu kaynağı ele geçirmenin, ticaretini kontrol etmenin, taşıma yollarını kontrol etme dalgasının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar. Doğalgazda dünyanın en büyük rezervleri ülke olarak Rusya Federasyonu'nda, ancak dünyada bilinen doğalgaz rezervlerinin yüzde 40'a yakını gene Orta Doğu'dadır. Dolayısıyla Orta Doğu'yu vazgeçilmez kılan en önemli özelliğinin başında da bu enerji rezervleri geliyor. Bu nedenle, ABD'nin ve ona akıl veren 'neo-con'ların BOP ve benzeri projeler geliştirenlerin amaçları, onların iddia ettikleri gibi demokrasi ve insan hakları, şeffaflık, kadınlara eşitlik vb gerekçelerle olmasa gerek diye düşünüyorum. Bunların yanı sıra, üçüncü önemli kaynak olarak az önce belirttiğimiz kömürün özellikle çevreye yaydığı karbon monoksit salınımları ve benzeri birçok nedenle, kömürden bir süre uzaklaşıldığını ancak petrol ve gaz fiyatlarında son dönemdeki aşırı yükseliş nedeniyle yeniden kömürün gözde bir kaynak olarak hem Uluslararası Enerji Ajansı tarafından hem de Amerikan Enerji Bakanlığı tarafından yeniden daha fazla öne çıkarıldığını görüyoruz. Kömür daha homojen dağılan bir kay-

nak olarak, petrol rezervlerinin ömrü 41 yıl, doğalgaz rezervlerinin ise 60 yılken, kömürün 155 yıl ömrü olduğunu söylersek kömürün önemini anlatmış oluruz sanırım. Ancak bunlar bilinen rezervler olduğu için yeni keşiflerle bu sürenin uzaması da mümkündür.

Son yıllarda uluslararası tanınırlığı olan bazı gazetecilerin ve araştırmacıların artık varilin dibinin görüldüğüne yönelik yazdıklarını okuyoruz...

Bu konu doğru mecrada tartışılmıyor. Petrolün bittiği falan yok. 41 yıllık ömür, bilinen rezervler için söz konusu. Örneğin US Geological Survey'e bakarsanız bugün 1,2 trilyon

varil olarak ifade edilen rezervlere karşılık yaklaşık 3 trilyon varil üretilebilir artı potansiyel rezervden söz ediyor. Yani ben sonlu kaynaklar olan petrolün, doğalgazın ve kömürün bitmeyeceği iddiasında değilim ama varilin dibi görünmüyor. O türlü analizler bu anlamda doğru değil. Bundan sonra daha yüksek maliyetle üreteceğiz diyebilirsiniz, daha zor alanlarda üreteceğiz diyebilirsiniz ama varilin dibinin geldiğini söyleyemezsiniz. Aynı şey kömür ve gaz için de geçerli. Rezervlerin varlığı, potansiyel rezervler, tüketim düzenleri, vergi politikaları, düşük enerji tüketimine yönelik gelişen teknoloji gibi burada ayrıntısına girmeyeceğim pek çok faktörü bir arada değerlendirmeden

yapılan analizler eksik kalacaktır. Dolayısıyla 'varilin dibi görüldü' analizi çok eksik bir analizdir.

Tüketilebilir enerji kaynakları açısından Türkiye'nin mevcudu nedir? Biliniyor mu?

Türkiye'de petrol vardır; uydudan gördük, denizin üstünde yüzyoruz gibi söylemler de var; Türkiye'de petrol yoktur, dolayısıyla da aramaya da gerek yoktur gibi söylemler de var. Bunların hepsi de eksik ve kısmen yanlış yaklaşımlardır. Türkiye'nin petrolle ilişkili olarak sınırlarının petrolün bittiği yerden, Musul ve Kerkük'ü dışarıda bırakacak şekilde, çizildiğini kabul etmemiz gerekiyor. Demek ki Türkiye'nin enerji re-

zervleriyle ilgili siyasi gerçekler var. Öte yandan, Türkiye'nin petrol ve doğalgaz aramacılığı anlamında da son derece bakir olduğunu, yeterince arama yapılmadığını da söylemek zorundayız. Dolayısıyla, Türkiye'nin petrol ve gaz potansiyeli için bugüne kadar söylenen tüm vardır- yoktur görüşlerinin yerine Türkiye'nin aranmadığını söylememiz daha doğru olur. Nitekim batı Karadeniz'de son dönemdeki bulgular Türkiye'yi bugünden yarına çıkarmaz ama önemli tespitlerdir.

Fiili durum nedir?

Türkiye tükettiği petrolün yüzde 92'sini, doğalgazın ise neredeyse tamamını ithal ediyor. Sadece 2005 yılı rakamlarına bakarsak; petrole, petrol ürünlerine ve doğalgaza 20 milyar dolara yakın para harcadığımızı görürüz. 9 milyar tonluk linyit rezervimizin 2/3'si hala devreye sokulamamıştır. 1970'lerden bu yana ciddi biçimde kömür aranmamıştır. Hidroelektrikte 180-190 milyar kw/sa'lık gibi oldukça zengin bir kullanılabilir potansiyelimizin _ünün hala devreye sokamadığımızı söylemek zorundayız. Dolayısıyla Türkiye'nin petrolü ve gazı aranmıyor ama kömürü de aranmıyor, var olan kömürü kullanılmıyor; hidroelektriği kullanılmıyor. Dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir lüks yok. Avrupa'nın birçok ülkesinde hidroelektrik potansiyeli sonuna kadar kullanılıyor, ondan sonra diğer enerjilerden yararlanılıyor. Hidroelektrik enerjisi temiz, yenilenebilir

ve ithal etmediğiniz bir kaynaktır. Buna rağmen biz daha fazla enerji ithal etmeye devam ediyoruz. Çünkü geçtiğimiz yıllarda yapılan 'al ya da öde' koşullu, 25 yıl garanti verdiğimiz doğalgaz anlaşmaları yüzünden eldeki mevcut yenilenebilir enerjileri devreye sokamıyoruz. Bunun ötesinde, Türkiye'nin rüzgar potansiyeli devreye sokulamamıştır. Bugün Türkiye'nin 40 megawatt'lık rüzgar enerjisi potansiyelinden söz ediliyor. Bunun dışında jeotermal enerjiden de yeterince yararlanmıyoruz. Bunların hepsi, doğalgaz anlaşmalarımız ve yanlış politikalarımız nedeniyle oluyor. Kısacası Türkiye'nin kaynakları aranmıyor; var olan kaynakları kullanılmıyor; kurulu gücü elektriğe çevrilemiyor, çevrilen elektriğin de kayıpkacağı önlenmiyor. Tüm bunlar dururken, hiçbir deneyiminizin olmadığı nükleer enerjiyle bunu çözmeye çalışıyorsunuz.

Son dönemde Rusya'nın gerek AB'ye gerekse kendi çevre ülkelerine uyguladığı enerji politikalarını dış politikalarının güçlü bir unsuru olarak değerlendirdiklerini görüyoruz. Ülkemizde de enerji sektörüne Rusya'nın hakim olması gibi bir durumla karşılaşabilir miyiz?

Rusya kendi ulusal çıkarları açısından oldukça başarılı bir politika uyguluyor. Rusya bugün, dünyada bilinen üretilebilir gaz rezervlerinin yüzde yüzde 20'sinin üzerinde oturuyor. Ama sadece kendi sahip olduğu gazın da ötesinde, örneğin Türkmen gazını da 25 yıllık bir anlaşmayla, çok ucuza, kendine bağlamış durumda. Rusya böylece hem ucuza aldığı gazı satarak kar ediyor, hem de kendine alternatif olabilecek bir ülkenin gazını kendine bağlamış oluyor. Rusya aynı şekilde Özbek gazını da, Kazak gazını da bağlamış durumda ve son dönemde de İran, Rusya ve Cezayir arasında bir gaz OPEC'i görüşmeleri sürüyor. Avrupa nezdinde de Rusya'nın gücü var. Bir çok ülkede de ABD'nin Orta Doğu politikaları başta olmak üzere, dünyanın birçok yerinde de Rusya'yla çeşitli alanlarda yakınlaşmak gibi bazı politikalar da var. Belki Sovyet dönemi gibi olmasa da son dönemde Rusya, ABD'ye alternatif olma yolunda önem kazanıyor. Putin iktidara geldiği ilk dönemde liberalleşmeden söz ederek basın ve ABD'nin hoşuna gidecek bir söylem tutturdu ama hiçbir zaman için, özellikle boru hatlarında ve doğalgazda, yabancı şirketlere kapı açmadı. Rusya enerji alanın-

da, verdiklerini de geri alarak, ileri bir hamle yapıyor kendi açısından. Bununla da yetinmeyen Rusya sözüm ona devrim diye sunulan Soros tipi hareketlenmelerin kendinden uzaklaştırdığı Gürcistan, Ukrayna gibi rejimleri -deyim yerindeyse- gazla terbiye ediyor. Bu ülkelerin büyük çoğunluğu ya doğrudan Rus gazını kullanıyor ya da Rus gazının transit geçtiği ülkeler oldukları için nemalanmaları söz konusu. Bu ülkeler çok düşük fiyatta gaz alırken, birden bire "madem Batılı oldunuz o halde Batılı gibi para ödeyin" şeklinde özetleyebileceğimiz bir politikayla gazı 100 dolardan bir anda 300 dolara alma tehdidiyle karşılaşınca diz çöker pozisyona geldiler ve Rusya giderek "sivil toplum" devrimleriyle kaybettiği mevzilerini geri alıyor. Bunun yanı sıra Moldova'da, Beyaz Rusya'da, Ermenistan'da ve birçok ülkede gördüğümüz gibi Rusya yalnızca mevzileri geri almakla kalmıyor, bu ülkelerin bütün enerji altyapılarını da ele geçiriyor. Gaz alım-satım fiyatlarıyla başlayan süreç, bu ülkelerin vergi dağıtım şirketlerinin, gaz üretim hatlarının yüzde 50'den fazla hisselerini; elektrik üretim ve dağıtım şirketlerinin ele geçirilmesiyle nihayet buluyor. Ermenistan bugün ta-

mamen Rus kontrolünde, Belarus debeleniyor arada ama Ukrayna'da ciddi sıkıntılar var. Dolayısıyla Rusya bu politikayı çok ustaca yönetiyor. Türkiye Moldova değil veya Ukrayna değil ama yüzde 65 oranında Rusya'ya bağımlı. Bu ortamda da Rusya bize "gaz fiyatlarında al ya da öde koşullarını biraz yumuşatabilirim ama bunun karşılığında Tuz Gölü'nün altındaki doğalgaz deposunu veya bazı gaz dağıtım şirketleriyle bazı enerji santrali ihalelerini istiyor. Bu noktada Türkiye'nin fazlaca bir müzakere gücü yok ne yazık ki.

Ocak ayında meclisten geçirilen Türk Petrol Yasası ile eski yasadaki bir takım maddeler değiştirildi. Bu konuyu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bazı devlet adamlarının, "biz bu fakir toprakların züğürt bekçileri mi olacağız?" türünden veciz sözleri vardır. Bu tür devlet adamlarının Türkiye'de petrol ve doğalgaz kaynaklarının olmayışına yönelik baştan bir kabulü var. Nasılsa biz İran değiliz, yabancı şirketler gelsinler istediğini arasınlar yaklaşımı var. Bu doğru bir yaklaşım değil. Yeni gelen Petrol Yasası'na baktığımızda öncelikle dikkatimizi çeken husus 6326 sayılı eski yasa da millî çıkarlara uygun olarak, Türkiye'nin petrol kaynaklarının hızla geliştirilmesi, aranması, üretilmesi gibi bir hüküm varken, yeni gelen yasanın adına 'Türk' Petrol Yasası diyerek millîlik adına yasanın içeri boşaltıklarını, bunu da bir makyajla giderme yoluna gittiklerini düşünüyorum. Önceki yasadaki "millî menfaatlere uygun olarak geliştirilir" sözünden niye alerji duyulduğunu anlamakta zorlanıyorum. Yeni yasadaki maddelerden birinde devlet hissesinin yüzde 12,5'den, karalarda ve denizlerde bazı parametrelere bağlı olmak üzere yüzde 2'ye kadar düşürüldüğünü görüyoruz. Ayrıca bu payın da petrolün üretildiği ilin il özel idaresine verilmesi gibi bir yaklaşım var. Bu madde de ayrımcılık yapıldığı gerekçesiyle çeşitli itirazlara uğradı. Yakın zamanda bir ilimizin belediye başkanının o yöredeki doğalgazların ve barajların kendilerine devredilmesi yönünde bir söylemi olmuştu. Bunların üzerine gidip, bunları eleştirdiğiniz zaman belli bir kesime göre ayrımcılık yapmış sayılıyorsunuz. Ama o insanlar

ulusal kaynakları talep ederken veya yasaların içine böyle maddeler konurken ayrımcılık yapılmıyor. Türk Petrol Yasası'nın bir başka noktası ise, eski yasaya göre karalarda ve denizlerde üretilen petrolün yarıya yakın bölümü ülke ihtiyacı için ayrılmalıdır hükmü varken bu yasa da bu hüküm kaldırılmış. Yani üreten şirket bütün petrolü dışarıya çıkarabiliyor. Bu da son derece sakıncalı, çünkü bu ülkenin geçmişinde Kıbrıs Harekatı nedeniyle yaşadığı ambargo gerçeği var. Dolayısıyla kendi ülkemizde üretilen petrolden de yararlanamayacaksak, yaşadığımız coğrafya ve koşullar da göz önüne alınırsa ne kadar sakıncalı bir hüküm olduğu anlaşılabilir. Liberalizasyon adına, AB'de bile bu kadarı görülmeyen liberalleşme furçasının anlaşılır olmadığını söylemek zorundayım... Üçüncü husus, Türkiye Petrolleri'nin, "devlet adına arama yapar, devlet adına bu girişimleri yapar" diye tanımlanan görevlendirilmesi ortadan kaldırılmıştır. Bir ruhsat alımında Türkiye Petrolleri 12 adet ruhsat alabilir, diğer şirketler 8 adet alabilir gibi bir takım sınırlamalar vardı, bunlar da kaldırılmış ve burada yapılmaya çalışılanın da, AB'ye uyum adı altında, her şirketin eşit olması gerekir bazı şirketlere ayrıcalık tanınmaz havası var. Ancak dünyanın her ülkesinde bu uygulamanın aksine, bir korumacılık var. Örnek vermek gerekirse, liberalizmin şam-

piyonluğunu yapan ABD'de Union Oil of California adlı şirket satışa çıkarıldığında, bu şirketin en yakın rakibinden 2 milyar dolar daha fazla veren yabancı bir şirkete verilememesi için temsilciler meclisi ayağa kalkmıştı. Şirket, petrol stratejik bir varlıktır denerek, 2 milyar daha az veren bir yerli şirkete devredildi. Bunun başka ülkelerden başka örnekleri de var. Dolayısıyla her ülkenin, özellikle enerji sektörü gibi stratejik sektörlerde, korumacı olduklarını görüyoruz.

Türk Petrol Yasası'nın kamuoyunda pek tartışılmayan ancak önemli bir maddesinde de istisnalarla ilgili bir hüküm var. Burada, işletme ve arama ruhsatı alan bir petrol hakkı sahibinin, parasını vermek koşuluyla, çalışma yapığı alanı satın alabileceği hükmü yer alıyor. Ben anayasa hukuku uzmanı değilim ama anayasa hukuku uzmanlarıyla görüşümde onlar bu maddenin anayasaya aykırı olduğunu belirttiler çünkü kamulaştırmayı ancak kamu ya da devlet tüzel kişiliğinin yapabileceği söylenirken bu yeni yasaya göre arazi petrol hakkı sahibine veriliyor.

Tüm bu saydığımız maddelere dikkat ettiğimizde, bu yasanın ulusal çıkarlara hizmet etmediğini de söylemek zorundayız. Bu yasa, yabancı şirketlerin tüm sıkıntılarını tamamen giderecek, onların daha rahat iş yapmalarını sağlayacak ve bize hiçbir katkısının olmayacağı bir yasadır.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Dr. Gökhan GÜNAYDIN

Tarımda Cumhuriyet Tarihinin En Sorunlu Yıllarını Yaşıyoruz

Söyleşi: Oktay GÜNEY

Bugün Türk tarımının genel durumunu kısaca özetler misiniz?

Tarım, ekonomik-siyasal-sosyal-iklimsel değişimlerin biçimlendirdiği Yeni Dünya Düzeni'nde, gıda güvenliğine yönelik olarak artan duyarlılığa koşut biçimde, tüm dünyada önemini korumakta ve artırmaktadır.

Türkiye'de tarım, sosyo-ekonomik açıdan önemli bir sektördür. 2007 yılı itibariyle GSMH'ya yüzde 11,2 oranında katkı koyan sektör, istihdamın yüzde 28,5'ine kaynaklık etmektedir. Türkiye'de nüfusun yüzde 35'i, sayıları 80 binin üzerindeki kasaba, köy ve köy altı yerleşmede yaşamaktadır. Kırsal nüfusun hemen tek ekonomik getiri kaynağı tarım sektörüdür.

Buna karşılık, tarım sektöründe yaşanan gelişmeler yalnızca kırsal alan ve kırsal nüfus ile sınırlı bir etkiye sahip değildir. Kent alanı ve kent insanı da, tarım sektöründeki gelişmelerin etki alanı içindedir.

Türkiye'de tarım sektörü, 1980'li yıllardan bu yana uygulanan neoliberal politikalarla

olumsuz biçimde etkilenmiş; orta vade hedefleri konulamamış bir politikasızlık evreninde gerekli gelişimi gösterememiştir. 1999 yılından bu yana IMF ve Dünya Bankası ile imzalanan anlaşmaların doğrudan – dolaylı etkileri ise, sektörü Cumhuriyet tarihinin en sorunlu yıllarına taşımıştır.

1999 – 2002 döneminde, tarımsal GSMH 27 milyar dolardan 22 milyar dolara gerilemiş, üretici yılda 4 milyar dolar kaybetmiş, tarımsal girdi kullanımı % 25 – 30 oranında azalmıştır. 2002 seçimlerinden sonra da aynı politikaların sürdürülmesi, iç ticaret hadlerini hızla tarım aleyhine geliştirmiş, tarımsal çıktıların fiyatlarının reel olarak gerilediği yıllarda girdi fiyatları enflasyonun üzerinde artmış ve tarım sektörünün sürdürülebilirliğinde önemli kırılmalar yaşanmıştır.

Sözü edilen yıllar, kırsal nüfusun çözülerek kentlere akını

Bildiren olarak geçen sayımızda bankacılık sektörünü masaya yatırmıştık.

Bu sayımızda ise imdat sinyalleri gelen tarım sektörünü mercek altına alıyoruz.

Bildiren, ülkenin en önemli sorunlarını gündeme getirmeye ve çözüm önerilerini sunmaya devam edecek.

Gökhan GÜNAYDIN

ve bitkisel – hayvansal üretimde nüfus artış hızının gerisinde gelişme ve/veya reel gerileme ile kendisini göstermiştir. Sonuçta, Türkiye tarımda kendine yeterliliği kaybeden bir çizgiye oturmuştur.

1999 yılında uygulanmaya başlanan "tarım reformu"nu ve sonuçlarını değerlendirir misiniz?

1999 sonundan bu yana uygulanan Dünya Bankası - IMF odaklı politikalar, ülke tarımına ve tarımcısına büyük zararlar vermiştir. Bu politikaların ülkemizin tarım yapısı üzerinde doğurduğu sonuçlar, politika yapıcılardan birisi olan Dünya Bankası tarafından şöyle ortaya konulmaktadır:

- 1999 - 2002 aralığında, tarımsal sübvansiyonlar 6 milyar US \$ azalarak 1.1 milyar US \$'a inmiştir. Başka bir deyişle, tarımsal sübvansiyonların GSMH'ya oranı % 3.2'den % 0.5'e düşmüştür.

- Aynı dönemde, tarımsal GSMH 27 milyar US \$'dan 22 milyar US \$'a inmiştir.

- Çiftçiler üzerindeki net etki, yaklaşık 4 milyar US \$ tutarında yıllık zarar olmuştur.

- 2002 - 2003 reform döneminde gübre ve ilaç kullanımı % 25 - 30 azalmıştır.

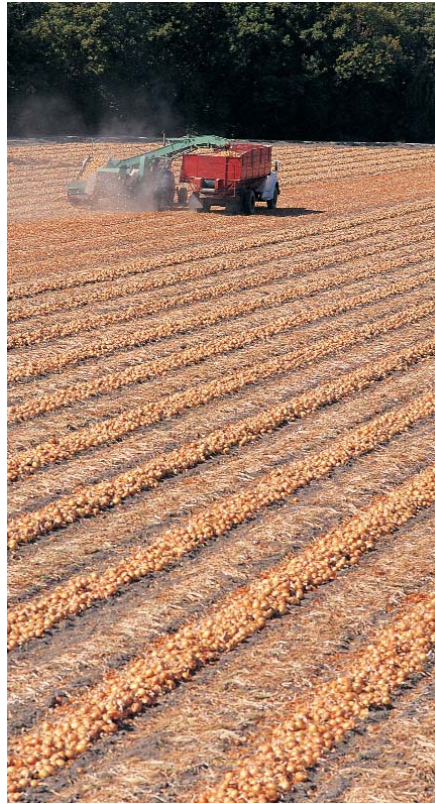
- Tarım kredisi faiz oranları negatiften pozitif dönmüştür.

- Kredi alan çiftçiler, borçlarını, tarımsal gelirdeki azalmalar ve yüksek reel faiz oranları nedeniyle ödeyememişlerdir.

- 1999 - 2001 arasında, Türkiye'de üretilen başlıca tarım ürünlerinin brüt değeri, reel olarak % 16 azalmıştır.

- 1997 - 2002 döneminde, ihracat ve ithalat bütün ürün çeşitlerinde artış gösterirken, tarım ve gıda ürünlerinin toplam ihracat ve ithalatındaki payı düşmüştür.

- 1999 - 2001 arasında hektar başına üretimin dolar eşdeğeri 864 US \$'dan 621 US \$'a olmak üzere % 28 azalmıştır. Bu azalış - % 13 ile bakliyatla en az oranda, - % 38 ile tütün, şeker pancarı ve pamuğu da içeren bir kategori olan "öteki tarla ürünlerinde" en yüksek oranda gerçekleşmiştir. Hektar başına meyve değeri % 29 azalırken, hububat ve sebze değeri sırası ile % 22 ve % 23 düşmüştür. Bu dönemde hektar başına katma değer dolar bazında yaklaşık %

40 düşüş kaydetmiştir.

- Türk çiftçisi, 450 bin hektar alanı ekmekten vazgeçmiştir. Bu alanın 300.000 hektarı, Orta Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır.

- 1999 ve 2001 arasında tarım ürünleri fiyatları % 40 düşmüştür.

- Türkiye, OECD ülkeleri arasında en düşük destekleme oranlarına sahip olan ülke haline gelmiştir.

- Doğrudan Gelir Desteği programı, çiftçilerin maruz kaldığı net gelir kaybının ancak % 35 - 45'ini karşılayabilmiştir. DGD Programından fiilen yararlanamayanlar için, bu durum dahi söz konusu değildir.

Bu tablonun, sürdürülen politikaların yıkıcı etkisini olanca çıplaklığı ile saptadığına yönelik kuşku yoktur.

DTÖ kararlarının Türk tarımına etkileri nedir?

Gelişmiş ülkelerin tarım alanındaki üretim fazlasına yeni pazarlar bulmak ve pazarı garanti edebilmek için uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde oluşturdukları DTÖ, ilk olarak 1995 yılında yürürlüğe giren Uruguay Round ile tarım ürünleri ticaretindeki engelleri kurallara bağlamıştır. Bu kapsamda, tarımsal ürün ticareti önündeki engeller gümrük tarifelerine dönüştürülmüştür. DTÖ Tarım Anlaşması ile tarımsal üretim ve ticaret; Pazara Giriş, İhracat Sübvansiyonları ve İç Destekler olmak üzere 3 ana başlıkta toplanmıştır.

İç destek ve ihracat sübvansiyonları, bütçe yetersizlikleri nedeniyle, içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu birçok azgelişmiş ülkenin etkinlikle kullanamadığı destek biçimleridir. Bu nedenle de Türkiye, "de minimis" kuralı uyarınca iç destek indiriminden tümüyle muaf, dışsattım sübvansiyonları alanında ise miktar ve tutar açısından kısıtlı indirgeme taahhüdü altına girmiş ve taahhütlerini de yerine getirmiştir. Ancak önümüzdeki süreçte, "de minimis" oranının % 5'e inmesi söz konusu olup, bu durum Türkiye'yi zorlayabilecektir.

Ancak daha önemlisi, gümrük vergilerinde yaşanabilecek radikal bir indirim süreci, Türkiye iç piyasasını tümüyle korumasız durumda bırakabilecektir. Bu bağlamda, DTÖ

tarım turlarında, "adil ticaret" söylemi altında kendi fazla tarım üretimlerini dünya ülkelerine sokmak için "pazara giriş" koşullarını kolaylaştırmak isteyen ABD – AB kaynaklı politika değişimi taleplerinin karşısında; önce iç destek ve dışsattım sübvansiyonlarının sıfırlanmasını talep eden tarafla birlikte hareket etmek, tarım sektörü için temel politika önceliklerindendir.

AB- Türkiye ilişkileri sürecinde tarımda Türkiye'den beklenenler nedir? Buna bağlı olarak Türkiye'de neler yapıldı, yapılıyor?

AB-Türkiye müzakerelerinde, "tarım ve kırsal kalkınma", "gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı" ile "balıkçılık" olmak üzere üç müzakere başlığı, tarım sektörünü doğrudan ilgilendiren konular olarak öne çıkmakta-

risal politikalara kalıcı derogasyonlar koyan içeriği, süreci tarım açısından olumlu sonuç üretmesi mümkün olmayan bir zemine taşımıştır. Türkiye tarım sektörünün Topluluğa getireceği yük ve sorunlardan uzak kalma konusunda açık bir çaba sergileyen ve bu alanda bir sorumluluk almaktan kaçınan AB, mali alanda da benzer bir tutum sergilemektedir. "Bütçe dengeleyiciler" politikaları çerçevesinde, ileriye yönelik olarak, genişleme politikalarının Birliğe maliyetini sürekli olarak kontrol etme ve indirgeme eğilimi içinde olan AB'nin, ne bugün ne de 3 Ekim 2005 tarihli Müzakere Çerçeve Belgesi'nde sözü edilen ve 2014'ten itibaren başlayacak olan döneme ilişkin olarak oluşturulacak Mali Çerçeve'de, Türkiye'nin tarım müktesebatına yönelik olarak tarım ortaya çıkacak maliyeti karşılamaya

konusunda ne AB, ne de mevcut Hükümet'in bir planı yoktur.

Adaylık sürecinde Türkiye'den imzalaması istenilecek olan "Çift Taraflı Sıfırlama" Anlaşması da büyük önem taşımaktadır. ÇTS Anlaşması ile, AB ile Türkiye arasındaki gümrük vergilerinin karşılıklı sıfırlanması söz konusu olacaktır. Bu durum, rekabet avantajına sahip olan AB tarafına olumlu, yalnızca fındık-koyun eti-bakliyat-yaş meyve sebze rekabetçi olabilen Türkiye'ye ise olumsuz etki yapacaktır. Bitkisel ve hayvansal temel tarım ürünlerinin tümünde iç piyasayı % 150'nin üstündeki gümrük vergileri ile korumasına karşın yılda 6.5 milyar dolara yakın tarım ürünü dışalımını yapan Türkiye'nin, 27 AB ülkesine karşı gümrüklerini sıfırlaması durumunda karşı karşıya kalacağı dışalım baskısını öngörmek zor değildir.

AB tarım müzakerelerinin ulusal yararlarına uyarlı bir şekilde yürütülmemesi ve AB hesaplamalarına göre yılda 11.3 milyar euro kaynakla desteklenen doğru tarım politikaları uygulanarak yatırım eksikliğinin giderilmemesi ve rekabet düzeyinin yükseltilmemesi halinde, ülkemiz tarım sektörü açısından yıkıcı sonuçlar üreteceği gerçeği ortadadır.

Gelişmiş ülkelerde çiftçiliğin nitelik değiştirerek tarımsal faaliyetlerin büyük işletmeler tarafından yürütüldüğünü görüyoruz. Türkiye'nin koşullarına baktığımızda bu konuda sizin görüşünüz nedir?

Türkiye'de sivil istihdamın % 28.5'i olan 6.5 milyon işgücünün tarım sektöründe konumlandığı, bunların aileleri ile birlikte 25 milyona yakın nüfusu oluşturdukları, sanayi ve hizmetler sektörünün yeni istihdam çağırmadığı ve Türkiye'deki işsizlik oranının % 9 ila % 10 arasında değiştiği bilinmektedir.

Sanayi ve hizmetler sektörlerinin istihdam olanakları genişletilmeden, küçük köylünün tasfiye edilmesi, kırsal kesimden büyük kentlerin varoşlarına göçü hızlandıracaktır. Ayrıca mülkiyet sorunları ortaya çıkacaktır. Tarım sektöründen diğer sektörlerle emek ve sermaye aktarımı, Türkiye'nin gerçekleri ve ulusal yararlarına uygun – planlı bir süreç içinde gerçekleştirilmelidir.

dır. Ancak, "AB'nin Türkiye'ye yönelik çeşitli belgelerinde, tarım sektörünün sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin olarak ortaya koyduğu belirlemeler; Ortak Tarım Politikası'nın (OTP) güncel yönelimleri ile Türkiye'nin kendi tarım sektöründen beklentilerinin örtüşmemesi ve bu alanda görülen "açığın" giderek artması; Türkiye'nin sektöre aktardığı destek miktarı ile AB'nin destekleme düzey ve çeşitleri arasında görülen önemli farklılıklar ve görüşmeleri yürütecek olan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın idari kapasitesinde ortaya çıkan aşınım" unsurları, bu alanda yaşanabilecek sorunlara işaret etmektedir.

Müzakere Çerçeve Belgesi'nin tarım – kişilerin serbest dolaşımı – ya-

istikli olmadığı açıktır.

Nitekim, 6 Ekim 2004 tarihli İlerleme Raporu ve Etki Değerlendirme Raporu'nda, halen AB'de uygulanan OTP'nin Türkiye'de uygulanması halinde, Doğrudan Gelir Desteği için 8 milyar Euro, Pazar önlemleri için 1 milyar Euro, Kırsal Kalkınma önlemleri için de 2.3 milyar euro olmak üzere toplam 11.3 milyar Euro kaynak gerektiği belirtilmekte, geçiş süresinin 2025'i aşması durumunda, hesabın değişeceği de ayrıca ifade edilmektedir. Batı kaynaklı hesaplamalar, Türk tarımının AB'ye uyumu için yılda 20 milyar Euro'nun üzerinde bir kaynağa gereksinim duyulduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık, böyle bir kaynağın tarıma ayrılması

Türkiye Ziraatçılar Derneği Genel Başkanı İbrahim YETKİN:

IMF Programının Tarım Sektörüne Tahribatı Çok Büyük

Türk tarımının yapısal sorunları kısaca nelerdir?

Türk tarımının bugünkü yapısal sorunlarını anlayabilmek için 1980 sonrasında yaşanan gelişmelere bir göz atmak gerekir. Çünkü 1980 sonrası Türk tarımı açısından bir dönüm noktasıdır ve 24 Aralık 1979 tarihinde alınan istikrar önlemleri bu dönemin başlangıcını oluşturur.

1980 sonrasında yapılmak istenen, uzun yıllar tam olmasa da kendine oldukça yeterli olan tarım kesimini tam olarak dünya pazarlarına açmak ve gelişmiş ülkelerin ekonomik yapılarının bir uzantısı haline getirmekti.

Bu dönemde, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere eskiden tarımsal hammadde ya da gıda maddeleri ithal eden gelişmiş ülkeler, tarımsal açıdan ihracatçı ülkeler haline dönüşmüşlerdi. Avrupa pazarının doyması dünyanın en büyük tarımsal üreticilerinden biri olan ABD'yi de yeni tarımsal pazarlar aramaya yöneltmişti.

Bu durumda, gelişmiş ülkelerin etki alanına girmiş olan Türkiye'nin artık tarımsal üretimini geliştirecek politikalara bir nokta koyması, giderek tarımsal üretimden vazgeçip "ithalatçı ülke" konumuna gelmesi gerekiyordu.

Ancak bu kolay bir iş değildi.

Bunun için öncelikle "korumacı" tarımsal yapının dönüştürülmesi, mevcut destekleme politikalarının değiştirilmesi, piyasayı düzenleyen ve çiftçinin ürününü değerlendiren kurumların dağıtılması ve yok edilmesi gerekiyordu.

Bu amaçla ilk önce, "küreselleşme" olgusu öne sürülerek: "içine gi-

İbrahim YETKİN

riken yeni dönemde artık hiçbir devletin öz kaynaklarını koruma ve geliştirme gibi bir politikasının olamayacağı, her ülkenin küresel ekonominin bir parçası olması gerektiği", yoğun bir biçimde propaganda edilmiştir. Bu yapılırken, "küreselleşme bağlamında liberalleşme" olarak tanımlanan dönüşüm süreçlerinin ABD, AB ve diğer gelişmelerini tamamlamış ülkelerin kendi çıkarları-

na uygun olarak geliştirdikleri stratejiler olduğu göz ardı edilmiştir. Özellikle tarım gibi, ülke ekonomisi, halk sağlığı ve ulusal güvenlikle yakından ilgili stratejik bir sektörde gelişmiş ülkelerin "korumacı" önlemleri tüm katılığıyla sürdürdüğü gizlenmiştir.

Yine bu dönemde, devlet yapısında önemli değişiklikler gerçekleştirilirken, tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesi de başlatılmıştır. Ancak, tarım kesiminin taşıdığı büyük önem ve ülke nüfusunun hâlâ önemli bir bölümünü barındırması (1980'de yüzde 56 idi. Bu rakam 2000'li yıllarda yüzde 35'e düşmüştür), siyasi kaygılar gibi nedenlerle bu süreç oldukça ağır bir biçimde işlemiş ve yaklaşık 20 yıl sürmüştür.

Bu süre içinde şu adımlar atılmıştır:

- 1984 ve 86 yıllarında yapılan yasal değişikliklerle KİT'lere ortak alma ve bunları özel kişi ve kurumlara devretmenin yasal yolu açılmıştır.

● Özelleştirmelerin tek elden yürütülmesi için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. (Önce Kamu Ortaklığı İdaresi görevlendirilmiş, daha sonra Kamu Ortaklığı Yüksek Kurulu ve daha sonra Özelleştirme İdaresi Başkanlığı oluşturulmuştur)

● Bu amaçla Amerikan Morgan Bank'a bir Özelleştirme Master Planı hazırlanmıştır.

● Ardından YEMSAN, SEK, EBK, ORÜS özelleştirilmiştir.

● ÇAYKUR, TÜGSAŞ, TMO, TEKEL ve Şeker Fabrikaları A.Ş. gibi kurumların özelleştirme yoluyla tasfiyesi için tüm hazırlıklar yapılmıştır.

● Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri'nin sınai işletmeleri kapatılmış ya da kapatılmaya zorlanmış, ülke kalkınmasının kilit sektörü olan tarımsal sanayinin gelişmesi önlenmiştir.

● Bu işlemlerin yapılabilmesi için tarımsal KİT'ler ve üretici birlikleri özel bankalara yüksek faizlerle borçlandırılmış, daha sonra faiz ödeme-

leri zarar olarak gösterilerek "kara delik" edebiyatı yapılmıştır.

● Devlet Üretme Çiftlikleri'nin özel sektöre açılması yoluyla bu kurumların özelleştirilmesi için ilk adımlar atılmıştır.

● Bu arada, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nı işlevsiz kılacak ve olası bir devlet yönlendirmesini engelleyecek önlemler de alınmıştır.

● Bu çerçevede 1985 yılında Toprak Sulama Teşkilatı kapatılmıştır. Zirai Donatım kapatılmıştır. Böylece sulama ve köylüye gübre başta olmak üzere girdi temininde düzenleyici kurumlar dağıtılmıştır.

● Tarım Bakanlığı teşkilatı içindeki genel müdürlükler dağıtılmış ve teknik personel işlevsiz kılınmıştır. Yetkiler bakanlıklar ve kurumlar arasında aşırı bir şekilde bölünmüş, bu alanda herhangi bir politikanın koordineli olarak uygulanması imkansız hale getirilmiştir.

● Bu arada ithalatın serbestleştir-

ilmesi yoluyla tarım ve hayvancılık alanında üretim yapan toplum kesimi iflasa sürüklenerek caydırılmak istenmiştir.

● Bu politikanın özellikle hayvancılık alanında yarattığı yıkım bugün tam anlamıyla ortaya çıkmış durumdadır. Geçmişte bölgenin en büyük hayvan üretici potansiyeline sahip olan ve hayvan ihraç eden Türkiye, bugün kaçak hayvan cenneti haline gelmiştir. Yerli ırkları ıslah yerine dışarıdan uyum sorunu olan, hastalıklı hayvanlar ithal edilmiş, YEMSAN, EBK VE SEK'in özelleştirilmesi ile üretici ürettiğini değerinin çok altında satmaya ya da imha etmeye yönlendirilmiştir.

● Desteklenen ürün sayısı azaltılmış ve tarım üreticisinin gelir düzeyi aşağıya çekilmiştir.

Türk tarımının bugün içinde bulunduğu yapısal sorunlarının temelini bu hatalı politikalar oluşturmaktadır.

1999 yılında uygulanmaya başlanan "Tarım Reformu"nın sonuçları nelerdir?

Tarım Reformu adı altında 1999 yılından başlayarak uygulanan IMF programı'nın tarım kesiminde yol açtığı tahribat, "reform"un en katı biçimde uygulandığı 1999-2002 arasını kapsayan, aşağıda vereceğimiz bilgi ve rakamlarda çok açık olarak görünmektedir. (NOT: Bu bölümde verilen tüm rakamlar Dünya Bankası'nın Reform sonuçlarını değerlendirmek için hazırlattığı resmi raporlardan alınmıştır).

● **Tarım kesimine kaynak aktarımında 4.3 milyar dolarlık azalma:** Programın üç yıllık uygulama süreci içinde çiftçilere yapılan mali transferler 4.3 milyar dolara kadar indirilmiştir.

● **Tarımsal gelirden yüzde 16 kayıp:** Programın uygulanması sonucu 1999-2002 yılları arasında tarımsal gelirden yüzde 16'lık kayıp, tarımsal gelirden ise yüzde 20'lik düşüş görülmüştür. Bu düşüş, tarımsal çıktılarda yüzde 4'lük azalmadan kaynaklanmaktadır.

● **Tarımsal sübvansiyonlarda 5.5 milyar dolarlık azalma:** 1999-2002 arasında, tarımsal desteklerdeki kesintiler 5.5 milyar doları bulmuştur. Doğrudan Gelir Desteği (DGD) uygulamasının devreye sokulması ile

birlikte, tarımsal destekler, GSMH'nın yüzde 2.3'ü oranında azaltılmıştır. Sübvansiyon kesintilerinin yarından fazlasını, devlet tarafından finanse edilen ürün alımlarında sağlanan 3.1 milyar dolarlık indirimden oluşmaktadır. Gübre sübvansiyonunda da 300 milyon dolarlık kesinti yapılmıştır.

● **Tarımsal üretimde yüzde 4 oranında azalma...** Tarımsal karlılıkta düşüş ve çiftçinin uğradığı 1.45 milyar dolarlık net kayıp: 1999-2002 yılları arasında tarımsal çıktı yüzde 4 oranında azalırken tarımsal gelir yüzde 16 oranında (2.7 milyar dolar) düşmüştür. Tarımsal gelirdeki yüzde 16'lık düşüşün yaklaşık yüzde 80'lik bölümü, tarım sektöründeki karlılığın azalmasıyla açıklanabilir. Toplam olarak bakıldığında, Türk çiftçilerinin 1999-2002 yılları arasında uğradığı net gelir kaybı 1.45 milyar dolardır.

● **Tarımsal fiyatlardaki reel yüzde 13'lük düşüş:** 1999-2002 yılları arasında tarımsal fiyatlar reel olarak yüzde 13 azalmıştır. Tarımsal olmayan malların fiyatlarıyla kıyaslandığında görece düşüş yüzde 22'ye ulaşmaktadır. Tarım içinde ürün fiyatları, girdi fiyatlarıyla kıyaslandığında yüzde 23 düşmüştür. Hayvancılık sektöründe bu oran yüzde 33'tür.

● **En büyük zarar tütün, şeker pancarı, fındık ve hububatta:** 1999-2002 yılları arasında Hükümet desteğindeki önemli azalma nedeniyle, tütün, şeker pancarı, fındık gibi ürünlerin fiyatlarında reel olarak yüzde 25-50 arasında düşüş olmuştur. Aynı dönemde Hükümet'in müdahale alımlarındaki azalma dolayısıyla hububat (buğday, arpa, yulaf) fiyatlarında da yüzde 5 ile 10 arasında bir düşme görülmüştür.

● **Gübre fiyatları ikiye katlandı:** Gübre sübvansiyonlarının ilk aşamada yüzde 50 oranında azaltılıp, ardından Kasım 2001'de tamamen kaldırılmasıyla, gübre fiyatları iki katına çıkmıştır.

● **Tarımsal kredi faizlerinde büyük yükseliş:** Tarımsal kredi fiyatlarında dramatik bir ters dönüş hareketi gözlenmektedir: 90'lı yıllarda reel tarımsal kredi oranı ortalama faiz hadlerinin yüzde 20 altındayken, 2001-2002 döneminde ortalama faiz hadlerinin yüzde 30 üzerine çıkmıştır.

● **Türkiye OECD ülkeleri arasında tarımını en az destekleyen ülke durumuna getirildi:** Tarımsal sübvansiyonlar ve gümrük tarifeleri ile finanse edilen ve Üretici Sübvansiyon Eşdeğeri (Producer Subsidy Equivalent / PSE) ile ölçülen tarımsal üreticilere sağlanan dolaylı destek düzeyi, 1998-1999 yıllarında üretim maliyetinin yaklaşık yüzde 25'ini oluşturmuydu. Bu oran, Pazar Fiyat Desteğindeki yaklaşık 2.3 milyar dolarlık azalma nedeniyle, 2001 yılına gelindiğinde yüzde 10'a düşmüştür. Böylece, Türkiye, OECD ülkeleri arasında, üreticilerine en düşük seviyede destek veren ülkelerden biri haline gelmiştir.

● **Gübre ve ilaç kullanımında yüzde 30'luk düşüş:** Söz konusu dönemde, gübre ve kimyasal ilaç kullanımı yüzde 25-30 oranında gerileyerek, 1990'ların ortalarındaki düzeye düşmüş bulunmaktadır. Bu durum hem tarımsal gelirdeki düşmeye hem de yüzde 50 sübvansiyonun kaldırılmasıyla gübre fiyatlarında görülen hızlı artışa bağlıdır.

● **Tarımsal kredi hacmi üçte bire düştü:** Hazine'den ayrılan kredi kaynakları kesildiğinden tarım kesimine kredi sağlayan iki ana kurum olan Ziraat Bankası ve Tarımsal Kredi Kooperatifleri, verdikleri toplam kredi miktarını 1997'deki 7.3 milyar doların üçte biri oranına indirmiş bulunmaktadır.

● **Hayvancılıktaki üretim düşüşü yüzde 10:** 1999-2001 yılları arasında, hayvancılık çıktılarındaki azalma yüzde 10 düzeyindedir. Hayvancılık çıktısındaki bu büyük düşüş, kısmen, düşük gelir düzeyi ve bundan dolayı hayvancılık ürünlerine talebin düşmesi (özellikle de en büyük düşmenin görüldüğü koyun eti ve yumurta açısından) ile açıklanabilir.

● **Ekili alanlarda 450 bin hektarlık azalma:** Bu dönemde toplam ekili alan 450 bin hektar civarında (toplam ekilebilir alanların yüzde 1.7'si) oranında azalmıştır. Yumrulu bitkiler (esas olarak patates), endüstriyel bitkiler (esas olarak tütün ve şeker pancarı) ve yağlı tohumlardaki üretim hacimlerindeki düşüş yüzde 15 ile yüzde 30 arasındadır. Tütün ve şeker pancarı üretimi açısından bakıldı-

ğında düşüş oranları sırasıyla yüzde 40 ve yüzde 24'tür. Pamukta bu oran yüzde 25'tir.

● **"Reform", tarımsal gelirdeki düşüşten yüzde 80 oranında sorumlu:** Tarımsal gelirdeki düşüş, büyük ölçüde, tarımsal fiyatlar ve karlılığın yeniden düzenlenmesinden kaynaklanmaktadır. "Tarım reformu", 1999-2002 yılları arasında tarımsal gelirdeki yüzde 16'lık düşüşten (2.7 milyar dolar) yüzde 80 oranında sorumludur. Tarımsal sübvansiyonların kaldırılmasıyla tetiklenen tarımsal fiyatlardaki zıt hareketler (gerçek tarımsal fiyatlardaki yüzde 13 azalmanın tarımsal çıktıların gerçek maliyetlerindeki yüzde 13'lük artışla birleşmesi), tarımsal katma değerde gözlenen yüzde 16'lık azalmanın ardındaki başlıca etkidir. Tarımsal katma değerde gözlenen yüzde 20'lik diğer düşüş ise tarımsal çıktıdaki yüzde 4'lük azalmadan kaynaklanmaktadır.

● **DGD, üreticinin genel gelir kaybının en fazla yüzde 50'sini karşılayabildi:** Tarımsal Reform Uygulama Projesi (ARIP) kapsamında yapılan bir araştırmaya göre (Sayısal Hane Halkı Araştırması / Quantitative Household Survey), DGD ödemeleri tarımsal hane halkı gelirinin yüzde 7-8'ini karşılamaktadır. Reform dönemi süresince net tarımsal gelirin gayrisafi tarımsal gelire oranı değerlendirildiğinde, araştırma, DGD programının, çiftçilerin uğradığı gelir kaybının yüzde 40'ını tela-

fi ettiğini göstermektedir... 2003'te DGD ödemeleri 1.56 milyar dolara ulaşmış ve böylece telafi oranı yüzde 50'ye yükselmiştir. Ancak ödemelerdeki gecikmeler nedeniyle itibari bir telafi söz konusudur.

● **Hububat ekilen alanlar azaldı:** 2002 yılında yapılan araştırmanın verileri, 2001'e göre hububat ekilen alanlarda bir azalma görüldüğünü ortaya koymuştur. Yine araştırma verilerine göre en fazla gelir kaybına uğrayan kesim, buğday, arpa ve tütün üreticileri olmuştur.

DTÖ kararlarının Türk tarımına ne gibi etkileri oldu?

Bilindiği gibi, 2001 yılında Do-ha'da düzenlenen DTÖ Bakanlar Toplantısında alınan kararlar doğrultusunda 30 Temmuz 2004 tarihinde yeni Çerçeve Anlaşması DTÖ Genel Konseyi toplantısında kabul edilmiştir.

"Çerçeve" dünyadaki ülkeleri üç gruba ayırmaktadır:

● Gelişmiş Ülkeler,

B) Gelişmekte Olan Ülkeler

C) Az Gelişmiş Ülkeler

Az Gelişmiş Ülkeler, anlaşmadan muaf tutulmuştur.

Gelişmiş Ülkelere ilişkin nihai anlaşma ABD ile AB arasında büyük bir çekişme sonucu belirlenecektir. Bu çekişmede ABD'nin politikası, "dünya piyasasında egemen olan güç en büyük avantajı sağlar ve kuralları belirler" şeklinde özetlenebilecek bir tutumu yansıtmaktadır.

Nitekim 1999 yılı sonunda Seattle'da yapılan ve tarım konusundaki görüş ayrılıkları nedeniyle karar alamadan dağılan DTÖ toplantısında, o zamanki ABD Başkanı Clinton, yapmış olduğu konuşmada şunları söylemişti: "Amerikalı çiftçiler serbest piyasadan büyük yarar sağlamaktadır. Dünya nüfusunun yüzde 96'sına ürünlerimizi satmaya devam edemezsek, bugünkü gelir düzeyini tutturamayız."

Bu anlaşmadan en fazla zarar görececek kesim ise Türkiye'nin içinde yer aldığı "Gelişmekte Olan Ülkeler" grubudur.

Çünkü:

Bu ülkeler, gelişmiş ülkelerin tersine, gelişmelerini tamamlamadıkları için "kalkınma" sorunu olan ülkelerdir; bunun için özellikle en zayıf kesim olan tarım kesiminde korumacı politikalara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu korumacı önlemlerin başında yeni anlaşmada "kırmızı kutu" olarak belirlenen kutuya konmuş olan ve en kısa zamanda kaldırılması öngörülen "fiyat destekleri", "girdi destekleri", "gümrük vergileri" ve "ihracat teşvikleri" gelmektedir.

Bu ülkeler yeterince üretemedikleri tarım ürünlerini dünya piyasasından temin etmektedirler. Şu anda dünya piyasalarında bir çok ürün sübvansiyonla edildiği için üretim fiyatının bile altında fiyatlara satılmaktadır. Sübvansiyonların (en başta ihracat teşviklerinin) kaldırılması ile bu ülkeler üreticilerini başka yöntemlerle korusalar da satılan ürünlerin fiyat düzeylerinde genel bir yükselme olacaktır. Bu yükselmeden en fazla zarar görececek olan ülkeler "gelişmekte olan ülkeler" grubu olacaktır.

Türkiye açısından duruma bakıldığında şu tespitleri yapabiliriz:

a) Türkiye özellikle son on yıldır IMF programları uyarınca "fiyat teşvikleri", "ihracat teşvikleri", "girdi teşvikleri" gibi, üreticinin korunması açısından son derece önemli olan ve bu nedenle "kırmızı kutu"ya giren önlemlerden zaten vazgeçmiş bulunmaktadır. Örneğin ABD, üreticisine yılda 120 milyar dolar destek verirken Türkiye'de bu rakam 2 milyar dolar civarındadır. Bu nedenle, bu açıdan fazla kaybedecek bir şeyi kalmamıştır. Dolayısıyla elinde pazarlık yapacak kozu da yoktur.

b) Bunun tek istisnası "prim" adı altında beş ürüne ödenen ve son yıllarda oranı düşen ödemelerdir; ancak burada da rakiplerimiz pazarlık sürecinde bizden çok daha güçlüdür (Örneğin pamukta komşumuz AB üyesi Yunanistan 59 cent/libre prim desteği verirken, Türkiye 3 cent/libre prim vermektedir). Anlaşmanın yürürlüğe girmesi durumunda özellikle "alternatif ürün" vb kategorisine kaydırılmayacak olan pamuk ve ayçiçeğine ödenen prim miktarı ile önümüzdeki dönemde mısıra uygulanması düşünülen prim oranı (bu desteğin yüzde 10'un altında belirlenmesi durumunda) azalabilir. Bu durumda Türkiye'nin ikili müzakerelerde başta bu ürünler olmak üzere desteklenecek tüm kritik ürünlerde kendi gerçeklerini karşı tarafa anlatmaya ve çıkarlarını savunmaya yönelik sağlam bir tutum izlemesi gerekmektedir.

c) Buğday açısından soruna yaklaşıldığında son derece olumsuz bir tablo ile karşılaşmaktadır. Buğday üreticisi, şu anda tüm fiyat ve girdi desteklerinden yoksun bırakılmıştır. DGD ise "sosyal bir yardım" hüviyetinde olduğu için DTÖ'nün "yeşil kutu" içine koyduğu bir destek türüdür ve son kararlardan etkilenmeyecektir. Ancak, bu destek bilindiği gibi 2005 yılından itibaren geleceği belli olmayan bir destektir. Nitekim, bu yıl DGD ödemesi artırılmamıştır. Kısacası: Türkiye, en stratejik ürününde, IMF ve Dünya Bankası'nın talimatlarıyla uygulamaya konulan politikalar sonucu tüm kozlarını yitirmiştir. Dolayısıyla DTÖ kararlarından buğday açısından etkilenmeyecek olması, zaten buğday üreticisinin artık kaybedecek bir şeyinin kalmaması nedeniyledir.

AB- Türkiye ilişkileri sürecinde Türkiye'den beklenenler nelerdir? Türkiye bu beklentilere nasıl yanıt vermektedir?

Türkiye'nin AB üyeliği macerası, daha önce hiçbir aday ülkenin yaşamadığı koşullarda başladı, devam ediyor. Bu koşulları şöyle sıralayabiliriz:

- Daha önce hiçbir aday ülkeye üye olmadan önce Gümrük Birliği'ne girme koşulu dayatılmamıştı.
- Daha önce hiçbir ülkeye komşularıyla yaşadığı güncel siyasi so-

Türkiye ve AB'deki Bazı Göstergelerin Karşılaştırılması (2004)

	Türkiye	AB-15
Toplam Tarım Alanı (1000 Ha.)	27.000	134.261
Toplam İşletme Sayısı (1000 Adet)	4.106	7.370
Ortalama İşletme Büyüklüğü (Ha.)	5,9	17,4
Toplam Nüfus (Milyon)	68	377
Tarım Nüfusu (Milyon)	20	15,6
Tarımda İstihdam (Milyon)	9,4	7,4
Toplam İstihdamda Tarımın Payı (%)	39	5

runlarda taviz vermekten, neredeyse bir asır önce cereyan ettiği öne sürülen ve Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi bir varlık olarak muhatap olmasının mümkün olmadığı suçlamaları kabul etmeye kadar varan koşullar öne sürülmemişti.

- Daha önce hiçbir ülke ile müzakereler "açık uçlu" olarak başlatılmamıştı.
- Daha önce hiçbir ülke ile müzakereler başlarken, "serbest dolaşım ve tarım konularının kalıcı olarak kapsam dışı bırakılabileceği" söylenmemişti.

• Daha önce hiçbir ülkeye "Kopenhag Kriterleri" dışında kriterler dayatılmamış ve 30 yıldır BM gündeminde olduğu halde bir çözüme ulaştırılamamış olan bir sorun, ihtilafın taraflarından biri uluslararası anlaşmalar hiçe sayılarak AB'ye tam üye yapıldıktan sonra ihtilafın diğer yanındaki aday ülkeye dayatma amacıyla kullanılmamıştı.

- Daha önce hiçbir ülke, üyeliğinin onaylanmasının yapılacak referandumlarda "evet" şartına bağlan-

masına tanık olmamıştı.

- Ve en önemlisi, daha önce hiçbir ülke ile müzakereler "hazmetme kapasitesi" gibi objektif olarak tanımlanması mümkün olmayan "keyfi" bir koşula bağlanmamıştı.

Şurası bir gerçektir ki, siyasi sorunların ötesinde, Türkiye ile AB arasında gerilim yaratan sosyo-ekonomik konuların başında tarım sorunu gelmektedir. Nitekim, gelecekte en fazla önümüze çıkartılacak olan "hazmetme kapasitesi" ile kast edilen, en başta Türkiye ile Birlik ülkeleri arasındaki tarımsal yapı ve nüfus farklılığıdır. Nitekim, Alman Die Welt gazetesi'ne yayınlanan bir yorumda, şöyle denmektedir:

"Müzakere Çerçeve Belgesi'ne konulduğu gibi AB'nin hazmetme kapasitesi çok önemlidir. Türkiye'nin çok büyük köylü kitlesi, çok büyük ve fakir nüfusu nedeniyle bu çok zor olacaktır. Türklerin üçte biri çok geri kalmış tarım ile uğraşüyor. 72 milyon nüfusun yıllık ortalama kazancı 6 bin 500 Avro. Bu, AB ortalamasının üçte biri bile değil."

AB'nin Türkiye'yi "hazmetme kapasitesi" ile ilgili bir saptama da, 17 Aralık 2004 öncesinde hazırlanan "Etki Raporu"nda şöyle yapılmıştır:

"Türkiye'nin üyeliği ile Birliğin nüfusu yüzde 15, toprağı yüzde 18 genişleyecek, buna karşılık GSMH yüzde 2 artacaktır. Başka bir deyişle, AB'de kişi başına düşen milli gelir yüzde 9 azalacaktır... Türkiye'nin üyeliği ile, AB'nin tarım arazileri yüzde 23 artacak, buna karşılık verimlilik oranı düşecektir. Ayrıca Türkiye'nin tarımsal nüfusu, AB'nin özümleyebileceği oranın üzerine çıkacaktır."

Bu noktada, 3 Ekim 2005 tarihli Müzakere Çerçeve Belgesi'nde yer alan diğer hükümlere de kısaca bir göz atmak gerekmektedir:

Belgede, 1 No'lu kural, şu koşulu getirmektedir:

" Müzakerelerin ilerleme hızı, Türkiye'nin üyelik için gereksinimleri karşılamaındaki ilerlemeye bağlı olacaktır... Birlik tarafı, zamanı geldiğinde, kendi bölümü adına, müzakerelerin sonuçlanması için gerekli şartların karşılanıp karşılanmadığı hususunda karar verecektir. Bu 6. bentte listelenen gerekliliklerin Türkiye tarafından yerine getirildiğini teyit eden komisyon raporu temelinde yapılacaktır."

Bu noktada, 6. bende bakıldığında, söz konusu gerekliliklerden birinin "Birlik içindeki rekabetçi baskı ve Pazar güçleriyle baş edebilecek kapasitenin varlığı" olduğu görülür.

Bu durumda, olması gereken, daha önce üye olmuş ülkelerde yapıldığı gibi, bu çelişkinin geri ülke tarımına kaynak, bilgi ve teknoloji aktararak giderilmesidir. Aksi takdirde, Müzakere Çerçeve Belgesinde, tam üyeliğin koşulu olarak belirtilen "Birlik içerisindeki rekabetçi baskı ve Pazar güçleriyle baş edebilecek kapasitenin varlığı" söz konusu olamaz; dolayısıyla üyelik de söz konusu olamaz...

Tarım müzakerelerinin en önemli noktası, uyum çalışmaları için harcanacak kaynakların kimden karşılanacağı sorunudur. AB, bu rakamı yıllık 11.3 milyar Euro olarak belirlemiş durumdadır; ancak 2013 yılına kadar bütçenin bağlanmış olması dolayısıyla, rutin ödemeler ve bazı proje maliyetlerini karşılama dışında herhangi bir kaynak aktarmayacağı-

nı belirtmektedir.

Üstelik, AB'nin desteklediği IMF ve Dünya Bankası politikaları, tarıma iç kaynak aktarılmasını da engellemektedir. O zaman geri özelliği nedeniyle "hazmetme"nin önündeki en büyük engel olduğu açıkça belirtilen tarım sektörü nasıl dönüştürülecek ve "hazmedilir" hale gelecektir?

Şu an için bu soruların cevabı yoktur.

Müzakere Belgesi'nin 10. koşulunda şu ifade yer almaktadır:

"Katılım, Birliğin sistemine ve kurumsal yapısına bağlı olan ve Birlik 'müktesebatı' olarak bilinen hak ve yükümlülüklerin kabulü anlamına gelir. Türkiye bunları katılım gerçekleştirildiği andaki şekli ile uygulayacaktır..." Müktesebat sürekli değişim halinde olup, yasalar, kararlar, deklarasyonlar, tavsiyeler, kılavuzlar gibi unsurları içermektedir.

Tarım Dosyası çerçevesinde uyumlaştırılacak mevzuat toplam 120 bin sayfayı bulan AB mevzuatının yarısıdır (60 bin sayfa). Bu çerçevede 17 kanun çıkarılacak, 217 yönetmelik, tebliğ ve talimat yayınlanacaktır. Halen 7 kanun ve 34 yönetmelik çıkarılmıştır. 10 kanun ve 58 yönetmeliğin yazım çalışması sürmektedir. 119 yönetmelikle ilgili çalışmalar da başlatılmıştır.

AB'nin tüm mevzuatının yarısını tarım mevzuatının oluşturduğu düşünülürse, Tarım Dosyasının en hızlı bir biçimde işletilmesi durumunda bile en az 10 yıl gerekmektedir. AB'nin Tarım başlığını diğer yedi başlıkla birlikte askıya alması sonucu, hem bu çalışmalar, hem de Türki-

ye'nin AB üyelik süreci fiilen askıya alınmıştır. Türkiye'nin bu durumda AB'nin beklentilerine yanıt vermeye uğraşmak yerine, kendi ulusal ekonomisinin, çiftçisinin ve halkının refahını temel alan politikalar üretmesi ve uygulaması bir zorunluluk halini almıştır.

Gelişmiş bazı ülkelerde köylülüğün giderek azaldığını, büyük tarım işletmelerinin ağırlık kazandığını görüyoruz. Türkiye'de bu süreç nasıl işliyor?

Ekonominin doğal gelişme seyri içinde tarımsal verimliliğin artması, buna bağlı olarak tarımda insan emeğinin yerini giderek makinelerin alması, işletme sermayelerinin büyümesi bir gerekliliktir. Gelişmiş dediğimiz ülkeler bu süreçte Türkiye'den daha ileri oldukları için, doğal olarak tarımsal nüfusları daha azdır ve işletme büyüklükleri ve verimlilik daha yüksektir.

Türkiye ile son genişlemeden önceki 15 üyeli AB arasındaki rakamlara bir göz atılırsa, bu durum açıkça görülür.

Türkiye, bu farklılığı gidermeye çalışırken, AB-15'teki tablonun bir gelişme ve büyüme sonucu ortaya çıktığını, bu gelişme süreci içinde kooperatiflerin küçük işletmelerin birleşmesinde önemli bir rol oynadığını, tarımdaki fazla nüfusu bir süreç içinde sanayi ve hizmetler alanına kaydırıldığını görmek durumundadır. Aksi takdirde, yukarıda özetlediğimiz politikalar sonucu tarım kesimini yıkıma uğratarak işletme sayısının azaltılması, tarımsal nüfusun azaltılması mümkündür, ama bu bir gelişme değil gerileme anlamına gelir. Nitekim, Türkiye, bu tablonun yayınlanmasının ardından geçen iki sene içinde toplam istihdamda tarımın payını yüzde 28'e, işletme sayısını 3 milyonun altına düşürmüştür. Ancak, bu durum kırsal alanda yoksullaşmaya bağlı olarak üretimin terk edilmesi ve işsiz nüfusun kentlere göç etmesiyle olmuştur. Bu nüfus, şehirlerde istihdam edilemediği için sosyal bozulma, suç oranında büyük artışlar görülmüştür.

Çare ise, en başta özetlediğimiz "yapısal" sorunların çözülmesine yönelik politikalar üretilmesi ve bunların uygulanmasından geçmektedir.

Namık Kemal Üniv. Tarım Ekonomisi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU:

"Yabancı Bankalar Köylünün Arazisine El Koyabilir"

Söyleşi: Oktay GÜNEY

Türkiye tarımının gelişmesi önünde ne gibi engeller var?

Türkiye tarımının en temel sorunu işletme genişlikleri ve işletme büyüklükleri sorunudur. Araziler parçalı, işletmeler çok küçük. Küçük arazilerde, küçük işletmeler yeterli gelire sahip olamıyorlar. Arazi büyüklüklerinde Türkiye ortalaması 60 dekar dolayında. 60 dekarlık alanda ne kadar üretim yaparsanız yapın iyi bir gelir elde edemezsiniz. İyi bir gelir elde edemezseniz de mevsimlik işçi olarak çalışmaya, gizli işsiz olarak kalmaya devam edersiniz; köyden kente göç etmenin yollarını ararsınız. Tarımın en gelişmiş bölgelerinden olan Trakya'da bile köylüler göç etmeye çalışıyorlar. Bu gün Uzunköprü'nün, Keşan'ın Edirne'nin birçok köyü boşalmış durumda. Hepsi sanayileşmenin yoğun olduğu Çorlu-Çerkezköy hattına yerleşmiş durumda. Asgari ücretle de olsa çalışmaya razı bir köylü kesimi var bu hatta. Demek ki tarımda çalışanlar asgari ücretin de altında gelire sahipler.

Bir işletme sahibi öldüğü zaman üç çocuğu varsa tarla üçe bölünüyor. Bu sefer arazi daha da bölünmüş oluyor. Her birine birer traktör aldıklarını düşünürseniz, birçok atıl duran makineden söz edebiliriz. Bir traktörün ekonomik olması için yılda 1000 saat çalışması gerekiyor. Oysa Türkiye ortalamasında bir traktör en fazla 200 saat çalışıyor.

Demek ki, ortalama 5 parçaya bölünen arazi yapısını yeniden düzenlememiz gerekiyor. Avrupa Birli-

ğı'ne baktığımızda ortalama arazi genişliği 280 dekar ve araziyi bölmeniz yasaklanmış. Bu konuyla ilgili 'Arsa Ofisleri' oluşturulmuş. Arsa Ofisleri bölünme durumuna gelen, kardeşler arasında anlaşmazlık meydana gelen arsalarda kim çiftçilik yapacaksa ona çok uzun vadeli kredi açıyor. Orada çiftçilik yapmak isteyen kişi, diğer hak sahiplerinden o araziyi satın alıyor. Böylece arazi büyüyor. Amerika'da ise ortalama arazi genişliği 2000 dekar. Orada artık çiftliklerden söz edebiliriz. Bizde tarımsal üretimin geçimlik olmaktan çıkıp sektör haline gelmesi için bu çok parçalı yapının bir an önce ortadan kaldırılması gerekiyor. Ancak o zaman tarımdan söz edebiliriz.

Türk çiftçisi pazara çok az ürün arz ediyor. Böyle olunca da pazarda

bazı ürünlerde yokluk yaşanıyor. Örneğin Türkiye şu anda salça yapmak için domates bulamıyor, Çin'den domates ithal ediliyor. Bu durum birçok üründe de aynı sorun yaşanıyor.

Türk tarımının finansal yapısı nasıl?

Tarımda en büyük finansman kaynaklarından biri Ziraat Bankası; ama Ziraat Bankası'nın verdiği krediler ancak işletmeyi döndürebiliyor. Böyle olduğu için ne yazık ki en büyük ikinci finansman kaynağı tefecilerdir. Şimdi özel bankalar da tefecilik işine girdiler. Korkarım ki Türkiye tarımı desteklenmediği oranda özel bankaların elinde birçok tapu olacak. Hele bu bankalar da yabancılara satılıyorsa, yabancılar hiç uğraşmadan, vatandaşı borçlandırarak onların arazisine sahip olabilecek.

Yrd. Doç.
Okan GAYTANCIOĞLU

Türkiye tarımında oto finansman yok. Oto finansman çiftçinin ürettiği ürünü satıp parasını kazanarak, o kazandığı paradan girdilerini satın alabilmesi ve o parayla geçimini sağlayabilmesidir. Bugünkü duruma baktığımızda ise; çiftçiler ürününü satıyor, elde ettiği parayla ancak geçimini sağlıyor ve yeniden borçlanıyor. Zaman zaman da bu borçlar büyüyor ve iktidarlar da geldiğinde popülist politikalar uygulamak zorunda kalıyorlar. Oysa devlet işletmelere, kendilerini donatmaları için, uzun vadeli krediler vermeli.

Üreticinin en büyük sorunlarından biri de pazarlama sorunudur. Bu sorun da diğerleri gibi tüm ulusu etkileyen bir sorundur. Türk çiftçisi "ne üretirsem nereye pazarlayabilirim" derdinde. Buğday üretiyor, çiftçinin kara gün dostu diye bildiğimiz Toprak Mahsulleri Ofisi "ben piyasa koşullarına uyacağım, zarar edemem, ürününüzü alamıyorum" diyor veya çok düşük bir fiyattan alım yapıyor. Biz yıllardır yapısal sorunlarımızı çözemediğimiz için ürün fiyatlarımız dünya fiyatlarının üzerinde kaldı. IMF Türkiye’de tarım ürünlerine Chicago Borsası fiyatlarının temel alınmasını öğütüyor. İyi ama biz Chicago koşullarında üretim yapmıyoruz. Onların çiftliklerinde aldıkları destekleri mi alıyoruz? AB çiftçilerinin aldığı destekleri mi alıyoruz? Biz kendi şartlarımızda ve destek olmadığı için yüksek maliyette üretim yapıyoruz. Dünyanın en pahalı mazotunu ve gübresini kullanıyoruz. Bu koşullarda devam ederek dışa bağımlı

lılığımız gün geçtikçe artıyor.

Pazarlama sorununun çözümü üretim planlamasıyla olur. Üretim planlamasında, ülkede neye ihtiyaç var? Ne kadar üretilmesi gerekiyor? Örneğin sağlıklı ve dengeli beslenmek için en az ne kadar süt üretmek gerekiyor? Bu sütü ben peynir, ayran, süt tozu vs yaparak başka ülkelere satabiliyor muyum? Satamıyorsa da devlet olarak, yalnızca kendi temel ihtiyacım kadar üretim yapılmasına izin veririm. Satıyorsam, üretimi arttırırım. Üretimi arttırma primi veririm. Üretim planlaması budur. Amaç hiçbir zaman çok fazla üretmek değildir. Bunu bütün gelişmiş ülkeler uyguluyor.

Fındık konusunda da geçen yıl üreticiler büyük sıkıntı yaşamıştı...

Dünya nüfusu belli, fındığa olan talep belli, çikolata sanayiinin kullandığı fındık belli, şekerleme sanayiinin kullandığı fındık belli. Ben bunu kendim planlayabilirim. Fındığa belli yerlerde izin veririm. Önceden Ordu-Giresun hattında izin verilirken şimdi Akçakoca’da, İstanbul Kartal’da, Adapazarı’nda üretim var. Buralara izin verildiği için bu yıl 170 bin ton fazla üretim oldu. Arz arttı ve fiyatlar düştü, fındıktan para kazanamadık. Oysa en fazla para kazanacağımız ürünlerden biriydi fındık. Ve katma değeri yüzde 99 dolayındaydı. Şimdi o fazla fazla fındık yetiştirilen arazilerde, açığımız olan mısır, soya gibi yağlı tohum ve bitkileri yetiştirebiliriz. Ama bunu yapmak için tarıma bütçe ayırmak ve desteklemek gere-

kiyor. Çiftçi fındıktan elde edeceği kazancı mısırdan, soyadan elde edeceğini görse neden üretmesin?

Üretim planlaması ve pazarlama sorunlarının dışında en önemli sorunlardan biri de örgütlenme sorunudur. Çiftçimiz örgütlenemediği için yani toplu halde üretim ve toplu halde pazarlama yapamadığı için tamamen hükümet uygulamalarına bağlı kalmak zorunda oluyor. Bugün Trakya Birlik, Çukurova Birlik, Tariş gibi tarım satış kooperatifleri var ama ne yazık ki biz bu kooperatifleri hep, devlet güdümündeymiş gibi düşündük yıllarca. Böyle olunca da bu kooperatifler çiftçiyle kopuk oldu. Bu kopukluk sonucunda ise ne üretimin planlamasında ne de pazarlanmasında bu kooperatifler söz sahibi olamadılar. 2001 yılında yeniden reform adı altında ARIP (Tarım Reformu Uygulama Projesi) projesiyle yabancılara peşkeş çekildi. Bu kurumların personellerine karıştılar, yönetimlerine karıştılar ve bu kurumlar neredeyse iflas etme noktasına geldi.

ARIP projesi neyi amaçlıyor?

Bu reformun adı aslında "Türkiye Tarımını Bitirmek"! Bu reformla Türkiye’ye, "doğrudan gelir desteğine geçeceksiniz" dendi. Çiftçi üretse de üretmese de arazisine para alacak. Bu para dekar başına 16 YTL. Arazinizi kiraya verip başka bir işle uğraşacaksınız, arazinizi kiralayarak üreten kişiler bir gelir elde edemeyecek ama siz hem kira hem de doğrudan destekle paranızı alacaksınız arazi sahibi olduğunuz için. Ve arazinizi

kiraya vermeseniz dahi yine de para kazanacaksınız. Böyle bir şey olabilir mi? Bu durumda üretim yapmak da ekonomik olmuyor. Zaten bir de dünyanın en yüksek maliyetleriyle üretim yapıyorsanız artık üretmek için nedeniniz de kalmaz. Böyle bir uygulama yerine, üretimde açık olan ürünlere prim şeklinde vererek devletin yönlendirici bir rol üstlenmesi gerekiyor. İthal ettiğimiz bir ürüne ödediğimiz parayı kendi köylümüze destek olarak versek, köylü o ürünü kendisi üretse devlet üretimin verimli olması için denetim de yapmak durumunda kalır. Böyle bir uygulamanın çok yönlü yararı olur.

Hangi konuya değinseniz, her birinin birbiriyle bağlantılı olduğunu görürsünüz. Ulusal sorunların hangisine el atsak, altından hep eğitimsizlik çıkıyor. Nüfusun önemli bir bölümü köylerde yaşıyor. Köye öğretmen gitmiyor. Gitse de belli köylere gidiyorlar ve taşınmalı sistemde eğitim veriliyor. Bu sistemde çoğu köylü bayramlarda bayrak bile görmüyor; cumhuriyet bayramını kutlamıyor. Çünkü taşınmalı sistemde törenler belli yerlerde yapılıyor. O zaman köylülerin cumhuriyetle olan bağları da azalmış oluyor. Köyleri kent haline getirmek gerekiyor. Böylece hem köylünün sosyal ve eğitim düzeyini yükseltirsiniz hem de köylere gitmek istemeyen öğretmenleri, ziraat mühendislerini, doktorları, hemşireleri geri döndürmeyecek şartları hazırlamış olursunuz. Batı belli tarım bölgeleri ilan etmiş, o tarım bölgelerine çevreye zarar veren sanayi sokmamış, sanayi arazisini 7. 8. sınıf ta-

rım arazisine kurmuş, 1. 2. sınıf tarım arazisine hiçbir şey yaptırmamış.

AB ile entegrasyon süreci olarak tanımlanan süreçte Türkiye tarımı için yol alınabilir mi?

İç borç dış borç derken tarıma kaynak ayıramamışız. Bu dönemde de tarımın GSMH'nin yüzde 1'i kadar destekleneceği söyleniyor. Bu da 2,5- 3 milyar dolar demektir. 3 milyar dolarlık kaynakla tarımda dışa bağımlı kalırız. Bunu arttırmamız gerekli. Neden arttıramıyoruz? Çünkü iç ve dış borç faizleriyle boğuşuyoruz. Bu durumda çiftçi düşünülemiyor, boş veriliyor. Sorunlar böylece çözümsüz kalınca da çözümü AB'ye entegre olmaya çalışarak çözeceğimizi sanıyoruz. AB'ye göre de Türkiye tarımına kaynak ayıramayan, nüfusu çok fazla ve üretmeyen bir toplum. AB'nin Türkiye'yi tam üye olarak almak için tarımda 12-13

milyar dolarlık kaynak ayırması gerekiyor. Dolayısıyla AB üyelik müzakerelerinde tarım dosyasını hiç açmıyor. Bu konuyu hiç konuşmak istemiyor. Sadece tarım konusu bile Türkiye'nin AB üyesi olamayacağını ortaya koyan bir neden. Durum bu kadar açık.

Konuşmamız boyunca pek çok noktada Türkiye tarımının sorunlarını dile getirdiniz. Peki, bunca sorunu çözmek için işe nereden başlamak gerekiyor?

Sorunların çözümü için işe Tarım Bakanlığı'ndan başlanması gerekiyor. Tarım Bakanlığı'nın üretim planlaması ve bu planlamada bölgesel politikalar uygulaması gerekiyor. Köyden kente göçün engellenmesi, bunun içinde köylünün üretici hale getirilmesi gerekiyor. Köylünün üretkenleştirilmesi üründen sağlanacak kara göre planlanmamalıdır. Çünkü devlet alımlarda zarar da etse insanların kentlere göç etmesinin maliyetinden daha az bir bedel ödeyecektir. Bunun dışında da bir ürünün üretilmesi demek buna bağlı olarak pek çok sektörün de canlanabilmesi ve işsizliğin azalması demektir. Örneğin Japonya, dünyadaki maliyetlerin 3 katına yakın bir maliyetle pirinç üretimine devam eder. Çünkü Japonya için pirinç stratejik bir ürün. Hükümetler değiştikçe bu politikaların değişmeden, tutarlı bir şekilde sürmesi gerekir. Bütçeden tarıma ayrılan pay kademeli olarak artmalı ve köylümüz çiftçi, pazarlamacı, kooperatifler aracılığıyla fabrika ortağı haline getirilmeli. Tarımı bir sosyal olgu olarak görmek zorundayız.

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA:

Tarım Neo-Liberalizmin Büyük Tehdidi Altında

Söyleşi: Oktay GÜNEY

Türkiye tarımının güçlü ve zayıf yanları nelerdir?

Kırsal alanda kullanılmayan geniş bir iş gücü söz konusu. Tarımsal araştırmacılar da sayı ve nitelikçe zengin. Su kaynaklarının zenginliği; çok değişik agroekolojik bölgelerin varlığı, çok sayıda ürün yetiştirme olanağı yaratıyor. Bazı bölgelerde endüstriyel girdi kullanımının düşüklüğü, organik ve sürdürülebilir tarım potansiyelini artırıyor. Ayrıca dünyadaki önemli zengin tüketici

kütlelerine yakınlık gibi tüm bu etkenler Türkiye tarımının güçlü yanlarını oluşturuyor.

Türkiye tarımının zayıf yanlarını ise; kooperatifçilik başta olmak üzere örgütlenmenin geri oluşu; küçük ve parçalı işletmelerinin çoğunluğu oluşturmaları; buna karşın başta hay-

vancılık olmak üzere bazı üretim alanlarında maliyetin yüksek ve verimin düşük olması; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı kamu hizmetlerindeki bütçe darlığı; pazarlama sisteminde tekellerin varlığı ve bu tekellerde yabancılara ağırlığının giderek artması olarak sıralayabiliriz.

Bugün Türkiye tarımı ne tür fırsatlarla ve tehditlerle karşı karşıya?

Türkiye tarımındaki fırsatlar, yakın pazarlara sebze meyve ihracatının artırılabilmesi olanağı; sulanan alanları hızla arttırabilecek olmamız; endüstriyel tarımın gelişmediği yerler başta olmak üzere organik ve sürdürülebilir tarım seçeneklerini hızla arttırabilecek olmamız; geniş araştırmacı varlığını harekete geçirerek tarım teknolojilerinde hızlı gelişmeleri sağlayabilme kapasitemizdir.

Tehditleri şöyle sıralayabiliriz: Küreselleşmenin dayatmaları ile hayvancılık başta bazı üretim dallarının çöküşü; piyasayı çoğu yabancı gıda, tarım ve girdi sanayisi tekellerinin ele geçirmesi; endüstriyel tarımın hakimiyeti ele geçirerek çevreyi ve ürünleri kirletmesi ve çiftçiler ve tüketiciler üzerinde hegemonya oluşturmaları; orman yangınları, aşırı otlatma vb. yollarla orman ve meralarda tahribat ve erozyonun şiddetlenmesi; tarım topraklarının konut

ve sanayi tarafından ele geçirilmesi; kentlere aşırı göçün yoğunlaşması.

1999 yılında uygulanmaya başlanan "Tarım Reformu"nın sonuçları ne oldu?

1980 sonrası gelişmiş batılı ülkeler büyük miktarlarda stok oluşturdıkları tarım ürünlerini ihraç etmek için kendi aralarında rekabet yaptılar; bazen tarım ürünlerini politik silah olarak kullandılar. En sonunda üretimi kırmak ve düşen ihraç fiyatlarından kurtulmak istediler. İşte bu istek Dünya Ticaret Örgütü'nün, IMF'nin ve Dünya Bankası'nın harekete geçmesine yol açtı. Bizim gibi borçlu ülkelere tarım üretimini kısacak tarım politikaları önermeye başladılar. Nitekim Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren adı "Tarım Reformu Uygulama Projesi" olan ancak Tarım Bakanlığı bürokratlarının ve akademisyenlerin İngilizce kısaltması olan ARIP (Agricultural Reform Implementation Project) diye söz ettikleri bir tarım politikası uygulanmaktadır. Bunun asla reform olmayıp temel amacının tarım üretimimizi kırmak olduğu açıktır.

Bu projenin dört ayağından biri olan "Doğrudan Gelir Desteği" denilen (Kısaca DGD deniyor) uygulama, üreticiye dekar başına bir ödenti yapılmasını öngörmektedir. Ürünlerin ticaretini yapan dışa bağımlı firmalar bundan çok memnundur çünkü düşük fiyatlardan almak mümkün olmaktadır. Gelişmiş batılı ülkelerdeki tarım tekelleri memnundur, böylelikle bu ürünleri bize ihraç edebilmektedirler. Bunun sonucu ürün fiyatları desteklenmediğinden üretim gerilemektedir. Bu gerilemeyi Dünya Bankası'nın kendi raporları bile kabul etmektedir. Dünya Bankası'nın "Türkiye Tarım Reformu (1999-2002) Sonuçları Değerlendirmesi" adlı raporunda verilen bilgilere göre Türkiye'de 1999-2002 aralığında tarımsal GSMH 27 milyar dolardan 22 milyar dolara düşmüştür ve hektar başına üretim değeri (dolar olarak) yüzde 28 azalmıştır.

Bütün bu sonuçlara rağmen Türkiye'ye nerede ise tek politika olarak DGD'yi dayatan gelişmiş ülkelerin kendileri fiyat desteklemelerine devam etmektedirler. Nitekim ABD sadece pamukta üreticilerine 4 milyar

dolar destek yapmaktadır. ABD 1998-2000 ortalaması olarak yılda 50,88 milyar dolar üretici desteği yapmıştır.

Dünya Ticaret Örgütü'nün kararları da Türkiye tarafından kabul edildi. Uygulamaya baktığınızda DTÖ kararlarının sonuçları için neler söyleyeceksiniz?

Dünya'da ve Türkiye'de kırsal kesim ve tarım; neo-liberalizmin büyük tehdidi altında. Türkiye köylülerinin büyük bir kısmının kentlerde iş bulamayacağı bilindiği halde, tarımı bırakması isteniyor. Buğday, et, süt üreticileri başta olmak üzere birçok köylü, düşük verimler nedeniyle bu tehdidin merkezinde. Dünya'da var olduğu iddia edilen "serbest ticaretin" bütün sorunlarımıza çözüm bulacağı, buğday, et, süt ithal edilerek, meyve, sebze ihraç edilerek küreselleşmeye uyum sağlayabileceğimiz iddia edilmekte.

Neo-liberalizm ve şirket küreselleşmesi sadece çiftçileri veya tarım işçilerini değil bütün tüketicileri tehdit etmektedir. Öncelikle gerçekte olmayan "serbest rekabet" değil "besin egemenliği" (food sovereignty) temel ilke kabul edilmelidir.

Dünya Bankası veya Avrupa Birliği'nin dayatmaları kabul edilmemeli, her ülkenin -bu arada Türkiye'nin de- tarımsal sistemlerini korumak ve kendi gıda ihtiyacını karşılamak hakkına sahip olduğu kabul edilmelidir. Bu kabul edilmediği, gümrüklerimiz açıldığı takdirde örneğin Doğu Anadolu'da ve Güneydoğu Anadolu'da toprak sahibi olan çiftçiler AB rekabeti ile hayvan besleyemez, buğday üretemez hale geleceklerdir. Besin egemenliği, içine kapanma, otarşi değildir. Uluslararası ticaret herkese yarar getirecek şekilde yapılmalıdır. Ancak her ülke kendi tarım sistemini yıkımdan koruma hakkına sahip olmalıdır. Besin egemenliği bireylerin, toplulukların ve ülkelerin kendi besinlerini üretebilmeleri ve tarım politikalarını belirleyebilme hakkı olduğunu kabul eden bir düşüncedir. Bu görelî olarak yeni bir kavramdır ve yerel topluluk ve devletlerin işletme ve besin politikaları üzerinde daha çok kontrollerini öngörür. Besin egemenliği kavramı 1996-2002 yılları arasında Dünya Besin Zirvesi'nde aktif olan bazı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına dayanmaktadır. Kendisini köylü kuruluşlarının uluslararası hare-

keti olarak tanımlayan Via Campesina dampinglere karşıdır ve Tarımsal Ticaret Enstitüsü gibi ABD merkezli sivil toplum kuruluşları ile birlikte kavramı tarımsal ticaretin liberalleşmesine karşı bir duruş olarak koymuştur. Besin egemenliği küçük ölçekli sürdürülebilir tarımı korumaya olan ihtiyacı vurgular. Bunu ulusal besin pazarlarını; dampingler gibi yolları kullanan adil olmayan ticaretten koruyarak, çiftçilerin toprak ve kredi gibi kaynaklara sahip olmasını geliştirerek, genetik, toprak ve su kaynakları üzerindeki haklarını, şirketlerin haklarına karşı koruyarak yapar.

AB ile ilişkilerimizde tarım konusu gündeme getirilmiyor oysa AB üyesi ülkeler arasında da tarım konusu önemli bir yer tutuyor...

Avrupa Birliği hem ABD ile yarışan bir bölge gücüdür. Hem de Türkiye'den bölgedeki çıkabilecek çatışmalarda yaralanabilmek amacıyla tamamıyla vazgeçmemektedir. Gümrük Birliği ile nerede ise Türkiye'den alabileceğinin azamisini almış bulunan AB Türkiye'nin bu süreç içinde daha birçok ekonomik ve politik tavizler vereceği beklentisi içindedir. Örneğin Türkiye'nin AB'ne katılımına ilişkin olarak AB tarafından hazırlanmış etki raporunda "Orta Doğu'da su, gelecek yıllarda artan bir şekilde stratejik bir konu olacaktır. Türkiye'nin katılımı ile su kaynaklarının ve altyapıların (Fırat ve Dicle su havzalarındaki barajlar ve sulama sistemlerinde, İsrail ve komşu ülkelerde sınır ötesi bir su işbirliği) uluslararası yönetiminin ol-

ması Avrupa Birliği için önemli bir konu olacağı beklenmektedir" denmektedir. Bunun işaretleri çoktandır görülmektedir. Sulama sistemlerinin aralarında AB su tekelleri de olmak üzere ulus-aşırı firmalarca ileri de özelleştirilmesi için şimdiden hazırlıklar gözlerden kaçmamaktadır. Sistemi tümüyle krize götürebilecek bir gelişmeyi önleyebilmek amacıyla AB ABD ile çoğu zaman Türkiye'nin aleyhine de işbirliği de yapmaktadır.

AB Türkiye'den istekleri şu anda AB'de uygulanan tarım politikasına uyum değil, Türkiye'nin istedikleri gibi bir yapı kazanması için gerekenlerdir. Bu nedenle AB şu andaki büyük ölçüde fiyat desteklerine dayalı politikası yerine IMF önerilerine uymaya devam etmemizi salık vermektedir.

Gelişmiş ülkelerde çiftçiliğin nitelik değiştirerek tarımsal faaliyetle-

rin büyük işletmeler tarafından yürütüldüğünü görüyoruz. Türkiye'nin koşulları büyük tarım işletmeleri için elverişli mi?

Son on yıllarda elektronik başta olmak üzere öncü bazı üretim ve hizmet dallarındaki hızlı ve bütünleşici etkileyen değişimler bütün dünyada işsizlik oranlarının artmasına yol açmıştır. İşsizlik sorununun zaten hiç gündemden düşmediği ülkemizde bu gelişmeler nedeniyle tarım dışı sektörlerin istihdam yaratma kapasitesi haylice daralmıştır. Tarımdaki fazla nüfusun nereye gönderileceği ciddi bir sorun olmuştur. Geçtiğimiz 50 yıl içinde Batılı ülkeler yoğun emeğe ihtiyaç gösteren sanayileşme ile kırdan kente büyük bir nüfus göçünü gerçekleştirmişler; hatta bu da yetmemiş, Türkiye de dahil gelişmekte olan ülkelere işgücü talep etmişlerdir. Bütün bu süreç bir daha dönmek üzere bit-

miştir. Bu süreci kaçırarak Türkiye'nin, bugünün koşullarında aynı şeyi tekrar etmesi hayli zorlaşmıştır. Kentlerde işsizlik oranları haylice yüksektir. Uzunca bir süre kırdan kente göçeceklerin iş bulması çok zor olacaktır. Kentlerde bir kişiyi istihdam edebilmek için gereken yatırım hacmi hızla yükselmektedir. Kente göçenler için kamunun yapacağı kentsel altyapı yatırımları; buna ek olarak, göçenlerin konut için yapacağı harcamalar da büyük boyutlar tutmaktadır.

Uzun dönemde tarımda küçük işletmeleri sayısal olarak aynen koruyan bir politika şüphesiz benimse-

nemez. Ancak Tayvan gibi bazı ülkelerde de başarılı bir şekilde gerçekleştirildiği gibi toprak reformu, yeni ürünleri geliştirme, kırdan tarım dışı işleri geliştirme gibi yollarla küçük işletmeler desteklenerek kırdan göç yavaşlatılabilir, küçük üreticilerin refahı artırılabilir ve bir süre sonra da gerekli koşullar oluştuğunda küçük işletmeler sayıca azaltılarak daha büyük birimler oluşturulabilir.

Tarım kesiminde bireysel üreticilerin yalnızca kendi çabaları ile ve yatırımları ile kırsal kesimin modernleşmesini devam ettirebileceğini düşünmek gerçekçi değildir. Tarımda işletme sayısı çok fazladır ve özellikleri tarım dışı kesimlerden çok farklıdır. Tarımda gelişme büyük ölçüde sulama, toplulaştırma, elektrifikasyon gibi; bireysel işletmenin istese de gerçekleştiremeyeceği kolektif yatırımlara bağlıdır. Bunları hemen her ülkede ancak devlet yapabilir. Türkiye’de son kırk yılda tarımda meydana gelen modernleşme atılımları bu sayede olabilmıştır. Bu çabaların ancak artarak devam etmesi halinde Batılı ülkelerde görüldüğü gibi sermaye/ toprak oranı yükselmiş, olağanüstü verim artışlarını gerçekleştirmiş bir tarımsal yapıya kavuşabileceğiz.

İnsanları köylerini terk etmeye zorlamadan ve kentlerde hem kendileri hem de başkaları için dev sorunlar yaratmadan istihdam etmenin yolu tarım dışı işleri kırlarda yaratmaktır. Gelişmekte olan ülkelerde bölüşümü iyileştirecek bir büyüme sürecinin tarım ile sanayii bü-

tünleştirmekle sağlanabileceği, bunun aynı zamanda dış denge, tasarruf, yatırım, istihdam yaratma ve verimlilik açısından da olumlu etkiler yaratabileceği bazı iktisatçılarca ekonometrik modellerle gösterilmiştir. Kırsal sanayinin kurulmasında kooperatifler gene güçlü araçlar olarak kullanılabilirler. Örneğin İsrail Kibbutzlarında gelirin yarıdan çoğu tarım dışı yatırımlardan gelmektedir. Birçok Kibbutzda plastik sanayii, elektrikli aletler sanayii gibi kentlere özgü sayılan dallar bile bulunmaktadır. Kırdan sanayi ve hizmetlerin geliştirilmesi ile birlikte insanların yeni meslekler edinebilmeleri için eğitim çalışmaları yoğunlaştırılmalıdır. Ancak, kırdan, sanayi ve hizmetleri yaratmadan yapılacak eğitim çalışmalarının en yeteneklilerin kırdan terk etmesi sonucunu doğuracağı da unutulmamalıdır.

Topraksızlar için kırdan tarım dışı işlerin yaratılması özellikle daha bü-

yük bir önem kazanmaktadır. Topraksızların bir bölümü kiralama yoluyla işletme sahibi durumundadırlar. Bunlardan da isteyenlerin toprak sahibi olmaları desteklenmelidir.

Belli bir süre sonunda ülke ekonomisi belli bir gelişme düzeyine kavuşup kentlerde ve kırsal alanlarda işsizlik azaltıldığı takdirde çok küçük işletmelerin tasfiye edilerek ortalama işletme büyüklüklerinin artırılması yönünde ciddi bir politika uygulanabilir.

Yapmamız gereken kırdan kentleşmesidir. Türkiye çağdaş, ileri bir tarımsal yapıyı; bugünkü küçük üreticilere ve topraksızlara sırtını dönerek, onları atalet içinde bırakarak gerçekleştiremez.

Köylü işletmeleri korunmalıdır. Bu işletmeler tarıma sadece bir kar amacıyla bakmayarak doğanın da koruyucusu olurlar. Avrupa ve ABD’de kırsal alanların boşalması olgusu özlenen bir gelişme değildir.

Ulusal Sanayimizin Sorunları ve Çözüm Yolları

Kazım ARSLAN

USİAD Denizli Şube Başkanı

Ulusal sanayimiz büyük bir sıkıntı içindedir. Çünkü devletimiz Ulusal Sanayimize gerekli desteği vermemektedir. Denizli 'lili sanayicimize teşvik desteği verilmediği için, bu sıkıntı daha fazla olmaktadır. Çünkü bu uygulama haksız rekabeti doğurmuştur. Birçok kereler siyasi iktidara bu konular aktarılmış olmasına rağmen, siyasi iktidar bu sorunlara duyarsız kalmıştır. Bu nedenle özellikle ilimizde yatırımlar durmuş, mevcut yatırımlardaki üretim yavaşlamış ve birçok işyeri kapanma noktasına gelmiştir. Ülke ve Denizli ekonomimizin lokomotifi tekstil olmasına rağmen, bu sektörümüzde ihmal edilmiş ve bu nedenle ilimizdeki işletmeler düşük kapasiteyle çalışmaya başlamıştır. Eğer acil önlem alınmaz ise, ilimizdeki tekstil ve diğer yatırımlar duracak ve tekstil sektörü gerileyecektir. Ulusal sanayimizin ve ilimizin dünya piyasalarında rekabet edebilmesi için, özellikle maliyetlerin düşürülmesi konusunda devletin desteğine büyük ihtiyacı vardır. Bu nedenle hem işyerlerinin kapanmaması, hem de işsizliğin artmaması için, ulusal sanayimize destek her alanda yapılmalıdır. Ayrıca ülkemiz açık Pazar olmaktan kurtarılmalı, yerli üretimlere ve mallara destek verilmeli ve ulusal sanayimiz korunup kollanmalı ve gelişmesi sağlanmalıdır. Yerli yatırımcının korunmadığı ve destek olunamadığı durumlarda, yabancı sermayenin yatırıma gelmesi imkansızdır.

Devletin ve siyasi iktidarın zaman geçirmeden istihdamı arttıracak yatırımlara her alanda desteklemeli ve

özellikle maliyeti düşürecek olan, istihdam üzerindeki devletin yükünün azaltılmasını, akaryakıt, elektrik, doğalgaz fiyatlarını indirmeli, sanayiciye ve ihracatçıya ucuz enerji vermeli-dir. Çünkü sanayicimiz Dünyanın en pahalı enerjisini kullanmaktadır. Bu nedenle enerji fiyatları zaman geçirmeden dünya fiyatlarının uygun hale getirmelidir. Ayrıca SSK primleri ile vergiler mutlaka indirilmeli, üretimdeki vergi yükü azaltılmalıdır. Çünkü devlet artık yatırım yapmıyor. O halde yatırım yapan işletmeleri desteklemeli ve yatırım olanaklarını da cazip hale getirmelidir. Çünkü ülkemizin istihdama ve ihracata büyük ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçlar göz ardı edilememeli, gelir adaleti sağlanmalı ve toplumsal dengesizlikler giderilmelidir.

Ülkemizde ve ilimizde tekstil üretimi iniştedir. Buna rağmen Tekstil Sanayicimiz mevcut birikimlerini ve bilgilerini en iyi bir şekilde değerlendirmekte, verimliliğe, kaliteye, moda-ya ve markaya özel önem vererek yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Tekstilin daha iyi bir noktaya taşınabilmesi için, belirttiğimiz hususlar üzerinde daha çok durulmalı ve bu arada pazarlamaya da büyük önem verilmelidir. Çünkü üretimle birlikte pazarlamanın çok iyi yapılması gerekir. Bunun için nitelikli elamanlara ve kadrolara ihtiyaç vardır.

Ülkemizdeki ihracat artıyor gibi gözükse de, gerçekte somut ve karlı bir artış yoktur. Bununla birlikte ithalatımızda iki kat artmış ve dış ticaret açığımız tehlikeli bir duruma gelmiştir. Şu anda ihracatımız ağırlıklı olarak ithalata dayalıdır. Bu nedenle ihracatımızın iki katına yakın ithalat artışı vardır. Halbuki yerli üretimi yapılan malların ithalatı kısılmış ve yerli mallar öncelikli olarak kullanılması ve tercih edilmiş olsa, hem itha-

lat azalacak ve hem de cari açığımız büyük olmayacaktır. Ayrıca bir çok dokuma tezgahlarımız da kapanmayacaktır. Şu anda Ülkemiz ve İlimiz tekstil ihracatında bilgisini ve birikimini en iyi bir şekilde kullanmakta ve eski piyasasını ne pahasına olursa olsun korumaya çalışmaktadır. Kaliteli ve seri halde serviste vermektedir. Ancak fiyatlarda büyük rekabet olması ve kurun düşmesi nedeniyle karlılık oranı her gün biraz daha düşmekte, işletmelerin heyecanları kırılmakta ve bu arada ömürleri de azalmaktadır. Bu nedenle ekonomik büyümenin aksine, yatırımlar o derecede yoktur. İşte burada bir tezatlık vardır. Bu sağlıklı bir büyüme ve gelişme değildir.

Ulusal Sanayimizde ve tekstilde bilgi ve birikimi olan ve iyi derecede yabancı dil bilen teknik elamanlara ve pazarlamacılara büyük ihtiyaç bulunmaktadır. Bu eksikliğin giderilmesi için, yabancı dil ağırlıklı ve uygulamalı teknik okullara özel önem verilmelidir. Böylece hem verimlilik artacak ve hem de ihracattaki pazarlama sıkıntısı rahatlıkla aşılabilecektir. Uzun vade de sanayicimizin markalaşmasına da büyük ihtiyaç vardır. Böylece Ulusal Sanayimiz fasonculuktan kurtulacak ve daha çok katma değeri olan mallar üretip karlı satışlar yapacaktır. Ayrıca sanayimizde teknolojik gelişmeler süratle takip edilmeli, verimlilik arttırılmalı, kaliteye ve pazarlamaya büyük önem verilmelidir. Ulusal Sanayimizin teknolojik kullanımı da dışa bağımlılıktan kurtarılmalı, Tekstil ve diğer sanayi alanlarında teknoloji üretimi yapan yatırımlar yapılmalı ve devletçe de bu alanlara öncelikle teşvik verilmelidir. Ancak bu şekilde Ulusal Sanayimizin sorunları aşılabilir diye düşünüyorum.

Ufuk SAKA: "Kayıtdışı Gittikçe Büyüyor"

Yönetim Kurulu Üyemiz Ufuk Saka Kanaltürk'ün "Söz Meclisi" adlı programının konuğuydu. Saka, kayıtdışı ekonominin tartışıldığı programda özetle şöyle konuştu.

Bir kısım sanayici ve işadamları kulüplerimiz, derneklerimiz kayıtdışı ekonomiyi ülkenin yararına buluyor olabilirler. Bunu böyle açıklıyor olabilirler. Ancak, USİAD bu nevi kulüplerden birisi değildir. Tersine, kayıtdışı ekonominin yarattığı karanlık alanı, ülkenin geleceğini de karartacak bir alan ve risk olarak görür ve gören işadamlarından oluşur ve ülkenin hukuyla kavgası olmayan işadamlarından oluşur. Bunu da burada yeri gelmişken tespitini yaparak ifade etmek istiyorum.

Tabii, kayıtdışı ekonomi iki ayrı alandan oluşuyor. Birisi, yasal mal ve hizmet üretimi faaliyetlerinden edindiğiniz kazançları yasaların emrettiği biçimde beyan etmiyorsunuz ve kayıt altına almıyorsunuz, bir bunun oluşturduğu bir alan var. Bir de zaten yasaların suç saydığı mal ve hizmetlerin üretiminden kazandığınız ve eşyanın tabiatı gereği beyan edemeyeceğiniz kazançlardan oluşan bir alan var. Eğer gerçekten üzerinde çok fazla düşünmediğim için öyleyse diye söz ediyorum, demokrasi vergiler finanse ediyorsa, bu paraların da finanse ettiği bir alan var ve ihtimal ki, demokrasiyle kavgalı bir alan bu karanlık alanda üretilen kaynaklar. Dolayısıyla, bu nevi sermayenin neden çeteleştiği cevabını da tanım kendi içinde veriyor.

Biz aslında kayıtdışılığı kayıtdışının kışkırtıldığı bir vasatta tartışıyoruz. Kışkırtılınca nasıl bir vasat oluyor? İşsizlik büyüyor, yolsuzluk derinleşiyor, küçük sermaye sahibinin yaşam alanı daralıyor, kuralların da sermayesi ve fizik gücü itibarıyla daha güçlü olandan

yana işlediği yapı ortaya çıkıyor, bu nedenle hukuka güven azalıyor. Ama bütün bunlar netice itibarıyla sonuç. Peki bu neyin sonucu diye baktığımız vakit, ülkedeki kaynakların hangi tercihlere göre yönetileceği ve nasıl değerlendirileceği konusuna geliyoruz. Son otuz yılı örneğin dikkate alırsak hükümetler bu kaynakları toplumun tercihleri yönünde kullanmıyorlar. Başka bir dinamik var, bu da hepimiz biliyoruz yabancı sermaye dediğimiz küresel sermayenin tercihlerine göre kullanılıyor bu kaynaklar, bu kayıtsız alan tercih ediliyor. Bence kayıtdışıyla mücadele edilmesi gereken gerçek nokta burası. Ülke kaynaklarının gerçekten de kendi toplumsal dinamiklerinin tercihlerine göre kullanılması lazım, toplumsal vasat yaratılması lazım. Bunun mücadelesinin verilmesi lazım. Yoksa biz bunu çok daha uzun süreler konuşacağız. Kayıtdışı denilen alan küçülen, varlığını olduğu gibi sürdüren bir alan değil, sessiz sedasız büyüyen ve gelişen bir alan. Bu hepimizi tehdit ediyor, işsizliği büyütüyor. İşsizlik büyüdüğünde insanlar yasal olan bir iş bulamadığında, yasal olmayan kayıtdışı bir alanda çalışmak zorunda kalıyor. Yasal bir iş ile kendisine ve

ailesine bakamayacağını görüyor ve yasadışı mal ve hizmet alanının cazibesine kayıyor, çünkü hayat zorluyor. Küçük sermaye sahibi sermayesini yitirdikçe, hukuka da saygısı kalmıyor. Bu alan gittikçe kendisine heves yaratıyor.

Bir de başka türlü baktığımız vakit küreselleşmenin kritik sonuçlarından birisi de kültürsüzleşiyoruz, eğitimsizleşiyoruz. Eğitimi ve kültürü değersiz bulmaya başlıyoruz. Bu da kayıtdışı karanlık alana potansiyel bir imkan yaratıyor. Sonunda hepsinin bağlandığı bir nokta var: Bu ülkenin kaynakları hangi tercihlere göre yönetilecek? Bu tercihler sahiden bu ülkenin kendi toplumsal dinamiklerinin tercihleri mi? Bu ülkenin toplumsal dinamikleri bu kaynakların kendi tercihleri yönünde kullanılması konusunda ciddi bir irade içindeler mi? Kavganın verilmesi alan vergi değil bence. Vergi düzenlenmesi ilgili fasılda üç tane maddeyi değiştirirsiniz olur, ama bunun uygulanabileceği bir irade yoksa, bir görgü yoksa buna karşılık bulamayız diye düşünüyorum.

Kayıtdışı alan insanı nasıl değersiz kılan bir alansa, sosyal politikalar da insanı değerli kılan bir alandır. Sosyal politikalar, insanın temel hak ve özgürlükleriyle buluşmasını sağlayan ve bu sebeple kamusal bir alandır. Sosyal politikalar neyi amaçlıyor? Sosyal politikalar; barınma hakkını, sağlık hakkını, ifade hakkını, teşebbüs hakkını, yolsuzlukla mücadeleyle yönelik hakkı temsil ediyor. Bir nevi kayıtdışının antitezi gibi görünüyor, ama baktığımız vakit hep uygulamalarda o klişeleşen küresel politikalar, sosyal politika alanlarını birer birer düşürüyor, yok ediyor. Seçim sürecine girildiğinde bütün siyasi partiler, hangi ideolojik kesmi temsil ederse etsinler bunları savunuyorlar, fakat iktidara geldiklerinde bunların içini boşaltmak, yıkmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Sorunumuz veya aşmamız gereken eşik de orası galiba.

Ekonomist-Yazar Selim SOMÇAĞ

Yaşananlar Milli Ekonominin Tasfiyesi Sürecidir

Söyleşi: Oktay GÜNEY

2006 yılı cari açığına baktığımızda, bu açığın milli gelirimizin yüzde 8'ine ulaştığını görüyoruz. Bu seviyede bir açığın sermaye kaçışına ve döviz krizine yol açmamasını neye bağlıyorsunuz?

Bu yalnızca Türkiye'ye özgü bir olay değil. Şu anda Amerikan ekonomisinin resesyona girmeye başlamasından yani 2001'den itibaren ABD parasal olarak genişlemeye başladı. Bu sayede dünyada büyük bir likidite bolluğu oluştu. Amerika'nın cari açık seviyesi 600 milyar dolara ulaştı. Amerika'nın bu kadar büyük cari açık vermesi, yurt dışına da sürekli bir döviz aktarımı anlamına geliyor. Bunun sonucunda Amerika'ya büyük ihracat fazlası veren Çin, Japonya, Güney Kore gibi Uzak Doğu ülkelerinin elinde çok büyük döviz rezervleri birikti. Amerika kredi musluklarında gaza bastı, çok fazla cari açık veriyor. Buna paralel bir olgu da petrol ve kıymetli maden fiyatlarının çok artması. Petrol 20 dolarlar seviyesindeyken çok uzun süredir 50 doların üzerinde. Dolayısıyla petrol üreticisi ülkelerin eşlinde de çok büyük bir döviz rezervi oluştu. Bundan dolayı dünya tarihinde çok uzun süredir görülmemiş bir fazla para var. Ama bunun doğrudan doğruya enflasyona dönüşmesi Çin gibi gelişmekte olan ülkelere ucuz tüketim malı ithalatı sayesinde engelleniyor. Türkiye'de enflasyonun düşük kalma nedenlerinden biri

de bu. Dolayısıyla 1980'ler ve 90'lardan farklı bir konjonktür doğdu 2000'li yıllarda. Ama bu, sürdürülebilir bir durum değil. ABD dünyaya bu kadar çok miktarda dolar pompalamaya devam ederse, doların değerinde er geç önemli düşüşler olacaktır. Şu anda zaten Çin'in döviz rezervleri 1 trilyon dolara ulaştı bu çok büyük bir rakam; ABD'nin yıllık milli geliri 11 trilyon dolar. Cari açığı ise 600-700 milyar dolara yakın; bu milli gelirin yüzde 5-6'sı gibi bir rakam. Amerika, tarihi boyunca böyle bir cari açık görmüş değil. Çin ve Japonya ihracat gelirlerini büyük ölçüde ABD'ye borçlu. Kısacası dünyada birbirine bu şekilde bağlanmış merkezlerden oluşan bir yapıda ilerleyen garip bir süreç var. Amerika'nın milli

geliri dünya ekonomisinin dörtte birini oluşturuyor ve bu kadar büyük bir açık veriyor. Buna karşın Çin'in de bu kadar büyük bir dış ticaret fazlası var. Bu çerçeveden bakınca dolarlarda yapay bir değerlenme söz konusu. Tüm bunlar dünya çapında bugüne dek görülmemiş dengesizlikler. Bunun bir yan ürünü olarak da –yalnız Türkiye'ye değil- bütün gelişen piyasalara büyük bir döviz akışı var. Ama bu paralar, ABD'nin karşılıksız finansmanla bastığı paralar buraya da geliyor. Bugün için doların değeri ayakta tutuluyor ama orta vadede bu ne kadar sürdürülebilir, bunu bilmiyoruz.

Türkiye dış politikasını Amerika'nın rotasına götürmeye devam ederse bu yüksek cari açığa rağmen bir şey olmaz. Çünkü bu paranın musluğu-

nun kontrolü ABD'nin elinde. Ama buna aykırı bir yönelim olasılığı belirlirse o zaman cari açıktan dolayı bir kriz her an tetiklenebilir. Şunu da unutmamak gerekiyor, gelişen piyasalar içinde Türkiye'nin riskli bir durumu var. Gelişmekte olan ülkelerde 1997- 2002 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde bir devalüasyonlar dalgası oldu. Tayland'la başlayıp, 2002 yılında Arjantin moratoryumuyla sona erdi. Bu süreç içerisinde, bütün gelişmekte olan belli başlı ülkeler bu devalüasyonlarını korudular ve paralarının aşırı değerlenmesine izin vermediler. Bu yüzden bu ülkelerin büyük çoğunluğunda cari fazla veya küçük cari açıklar var. Belli başlı gelişmekte olan ülkeler arasında cari açığını sürdüren ve büyüten tek ülke Türkiye'dir. Ve bu siyasi bir komplodur; bilinçli olarak yapılmaktadır. Ben bundan adım gibi eminim. Bunun sebebi de ABD'nin Orta Doğu'yu şekillendirme mücadelesidir. Irak operasyonu, İran operasyonu ve Türkiye'de son dönemde işlenen ve Türkiye'deki milli kesimi sindirmeyi amaçlayan siyasi cinayetleri göz önünde bulundurduğumuzda. Bu saldırılar çerçevesinde Türkiye ekonomisini bıçak sırtında tutmak için dalgalı kur adı altında yapıldı bu siyasi komplo. Bunun sorumlusu da Kemal Derviş'in Türkiye'ye gelmesine, yetkili konuma geçmesine izin veren 57. hükümettir. Ama asıl sorumlu, 2002 sonundan itibaren Türkiye'yi yönetmekte olan mevcut hükümet ve başta Merkez Bankası üst yönetimi olmak üzere, ekonomi bürokrasisidir. Bunlar bu komploya alet oldular.

Üretici çevrelere göre Türk Lirası döviz karşısında aşırı değerli. AKP Hükümeti ise YTL'nin değerini korumak konusunda ısrarlı. Sizce bu görüş ayrılıklarının kökeninde ne var? Hükümet ve üretici çevreler arasındaki çelişkinin kaynağı nedir?

Türk lirasının bu kadar değerlendirilmesine gerek yoktu. Ortada bir çelişki yok. Bir taraf yalan söylüyor. Bu, hükümet değil IMF cephesi. Hükümet dediğim kişiler burada bir aksesuar. Ekonomik kararlar Washington'da planlanıyor, Amerikan

hazinesinde planlanıyor. Burada bunların başlıca aleti olan kişiler ekonomi bürokrasisindeki, IMF ve uluslararası finans sermayesi ağızyla konuşan, dışa bağımlı cuntadır. Bu cuntanın hepsi ABD'nin Tennessee Eyaletindeki Vanderbilt Üniversitesinde burslu olarak yüksek lisans yapmış kişilerden oluşmuştur. Bunların medya ayakları da var. Bu yapı içinde hükümet dış kapının dış mandalı olmuşlar. Hükümet, Amerika Türkiye'ye hangi reçeteyi yazmışsa onun buradaki doktorları aracılığıyla uygulanmasını kabul etmiş durumda; hiçbir inisiyatifleri yok. Ekonomiyi, Atlantik ötesinden yönetilen bir kadroya teslim etmişler.

Bunların propaganda mekaniz-

malarının açıklayamadığı bir nokta var; madem YTL aşırı değerli değil, neden Türkiye 2001 yılı sonunda cari fazla vermeye başlamışken 5 yıl içinde 30 küsur milyar dolar cari açık veriyor? Nedir bunun sebebi? Döviz kuru yerindeyse, kaldı ki 4 yıldır ne kadar değerlendirildiği ortada, enflasyon son 4 yıldır hiçbir zaman yüzde 10'un altına düşmedi. 4 yılda üst üste yüzde 10 enflasyon olsa (gerçek rakam değil örnek olarak söylüyorum) kümülatif olarak yüzde 50'ye yaklaşır. Döviz kuru 5 yıldır yerinde sayıyor. Bakkal hesabıyla bile Türk Lirasının aşırı değerli olması mümkün değil. Dolayısıyla bunlar sadece bir 'palavrasyon'dur. Ahkam kesmekle olmaz. Ben televizyonlara çıkabildiğim kadarıyla hep söylüyorum, nedir sizin eteğinizdeki taş, dökelim ortaya bir canlı

yayında, kara tahta önünde koyalım rakamları ortaya, tartışalım. Buna Merkez Bankası başkanı da dahil, 'televoleci' iktisatçılar da dahil, kim kendine güveniyorsa alayım ben dosyamı, gelsinler konuşalım. Bunlar sadece konuya vakıf olmayan kişilerin meydana boş bulup bağırıp çağırımlarından ibaret. Üstüne basa basa tekrarlıyorum, bunlar birer komplodur. Bunun başka bir açıklaması yok. Türkiye'ye yapılan bu komplolar, enflasyonu düşürüyoruz adı altında maskeleniyor.

Bir dönem Türkiye'nin en büyük sorunu enflasyon olarak görülüyordu. Enflasyon düştü. Peki, en büyük sorunumuzu atlatmış mı olduk?

Enflasyonun en büyük sorun olarak görülmesi de bir yanlış yönlendirmedir. Bu tamamen uluslararası finans sermayesinin gerçeklere aykırı bir tespitidir. IMF'ye hakim olan Anglosakson finans sermayesine göre bir ülkede en önemli sorun enflasyondur. Ben bu konuları "Türkiye'nin Ekonomik Krizi" adlı kitabımda ayrıntılarıyla anlatıyorum.

Türk mali piyasası tüm politikalarını sıcak paranın esareti altında daha ne kadar götürebilir? Türkiye'nin sıcak paraya bağımlılığından kurtuluşu yok mu?

Kurtuluş var. Ama bu kurtuluş kendiliğinden olmaz. Bu konuda uygulanması gereken bir acil eylem planına kitabımda da yer vermiştim. Bu iş bir siyasi irade sorundur. Ama bu yalnızca teknik- ekonomik bir konu değil, siyasi bir tercih. Türkiye'nin sıcak para bağımlılığı içerisinde tutulması Amerika'nın ve Batı dünyasının bir stratejisidir. Türkiye 12 Eylül'de bunu kabullenmiş oldu. Özal bunun yapı taşlarını döşedi ve o noktanın mantıksal uzantısı da bugün yaşadığımız durumdur. 25 yıllık adım adım gelen bir süreçten söz ediyorum. Milli ekonominin tasfiyesi sürecidir yaşananlar. Osmanlı nasıl bir yarı sömürge olarak yaşadıysa bugünkü durumda o dönemin aynısıdır. Türkiye'de kurulan bir ulusal ekonomi, ulusal sermaye oluştuysa bu ekonomi Kurtuluş Savaşı'nın ürünüydü. Türkiye'nin o yarı sömürge statüsüne baş kaldırması-

nın bir sonucuydu. Bugün Türkiye'yi Amerika'da görücüye çıkan başbakanlar idare ederken, mevcut sistem içerisinde Batı'nın Türkiye'deki uzantısı duruma gelmiş olan büyük sermayenin, aynı yapıdaki medyanın desteklediği partiler seçimlerde başarılı olabilecekken bu sistemden sıcak para bağımlılığını ortadan kaldıracak bir sonuç bekleyemezsiniz.

Kısa vadede bu iş nereye kadar gider?

Dünya ekonomisinde dengeler bozuk ve kriz olasılığı her zaman mevcut. Bu yapının devamı Amerika'yla Uzak Doğu ülkeleri ve petrodolarcı petrol ülkeleri arasında bir devir daim mekanizmasının devamına bağlı. Bu yapı kırılgan bir yapıdır. Bu kırılganlıktan ilk etkilenecek ülke her zaman Türkiye olacaktır, rekor cari açığından dolayı.

Türkiye'nin kendi iradesiyle sıcak para ekonomisine son vermesi, az önce de söylediğim gibi, teknik bir konu değildir. Türkiye, uluslararası tertiplerin bu kadar merkezindeyken bazı yurttaşların meseleyi teknik bir konu zannetmeleri çok üzücü bir durum.

Türkiye'nin sermayesizleşmesi gibi bir sorun daha var.

Türkiye'deki sermaye milli olma niteliğini yitirmeye başlamıştı 12 Eylül rejimiyle. Şimdi artık kontrol altında olan komprador sermaye de yetmemeye başladı ve Türkiye'nin doğ-

rudan doğruya büyük yabancı sermaye şirketlerinin eline geçerek 'yabancılaştırılması' söz konusu.

Tarım toprakları da bu süreçte yabancıların eline geçiyor sanırım.

Evet. Türkiye'de 900 yıldır toprak mülkiyetinin oldukça homojen dağılımı söz konusuydu. 900 yıldır Türkiye'de küçük köylülük gerçeği vardı. Türkiye'de bugün köylü nüfusunu şehirlerde istihdam etmek gibi bir olanağımız olmadığı için bu tip köylülük bir sigorta niteliğindedir. Şimdi bu Türkiye'yi sıcak paraya bağımlı kılan politikaların üstüne bir de tarımı tasfiye politikaları var. Bu böyle giderse ülkemizde yaşanan sosyal bunalım daha da derinleşecektir. Bunun siyasi sonuçları da olabilir. Şimdiye kadar bir şey olmayışına güvenerek Batılı emperyalistler Türkiye'nin üzerine çok hesapsızca geliyor. Dolayısıyla orta vadeli olarak bakarsak sıkıntılı günler devam edecek ve bu durumun da Türkiye'de siyasal ve sosyal sonuçlar yaratmaması mümkün değil.

Kısacası; ilk adım olarak Türkiye'deki ulusal sermayenin tasfiyesi, ikinci adım olarak Türkiye'deki tarım topraklarının Türklerin elin-

den alınması artık ekonomik bir operasyonun ötesinde, siyasi bir operasyona dönüşmüş durumda. Buna verilecek cevap da yalnız ekonomik olamaz, siyasi olabilir. Bunun da tek formülü vardır: "Milli Politikalar".

'Milli Politikalar' diyorsunuz da, nedir bu milli politikaların özü? Bugün için nasıl bir çıkış öneriyorsunuz?

Çok kısaca değinmek gerekirse, içinde bulunduğumuz bunalımdan çıkış yolu için kitabımda belirttiğim bir özeti niteliğinde, şunları sıralayabilirim; İlk olarak dalgalı kur adıyla uygulanan örtülü kur çapasına derhal son verilerek reel kur hedeflemesine yönelik kontrollü dalgalı kur rejimine geçilmelidir.

İkinci olarak, reel kur hedeflemesini tamamlayıcı bir tedbir olarak sermaye hareketleri kontrol altına alınmalıdır.

Üçüncü olarak, iç borç konsolidasyonu yapılmalıdır. Bunun için ihrac edilmiş hazine bonolarının vadeleri bankaların asgari nakit ihtiyaçlarını karşılamak kaydıyla uzatılmalıdır. Konsolidasyonun mudilerde panik yaratmaması için devlet banka pasifleriyle ilgili her türlü güvenceyi verecektir. Bu çerçevede her türlü endeksli kağıt sabit Türk Lirası getirili hale dönüştürülmelidir.

Merkez Bankasının kamuya ve bankalara gerektiğinde destek vermesini sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Derviş döneminde çıkarılan Merkez Bankası Kanunu ve mevcut IMF programı Merkez Bankasının acil durumlarında kamuya ve Türk bankacılık sistemine likidite vermesini önemli boyutta kısıtlamaktadır. Bu enflasyonla mücadele adı altında, kriz hallerinde Türk mali sistemini savunmasız bırakmaya yönelik bir IMF komplosudur.

Kamunun dış borçları derhal yeniden yapılandırılmalıdır. Son yıllarda dış borçların çevrilmesinde bir sorun yokmuş izlenimi doğsa da, bu yanıltıcıdır.

Faiz dışı bütçe fazlası verme uygulaması terk edilmelidir.

Konsolidasyonla ve faiz dışı fazla hedefinin küçültülmesiyle serbest kalacak kamu fonlarıyla çarpan etkisi yüksek ve istihdam yaratma kapasitesi büyük kamu yatırımları yapılarak ekonomik büyüme başlatılmalıdır. Bu kamu yatırımlarının mümkün olduğunca çok yerli girdi kullanacak nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. Böylece yerli sanayi canlandırılacak, istihdam hızla artacaktır.

“PATENT VE MARKA TESCİLİ” KONULU SÖYLEŞİ GENEL MERKEZİMİZDE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Türkiye Patent Enstitüsü eski Başkan Yardımcısı Sn. Nejat Kazanç ile 2000 yılından bu yana marka ve patent konusunda çalışma yapan Ankara şubemiz üyesi Sn. Sabahat Uluşan tarafından “Patent ve Marka Tescili” konulu söyleşi 30 Ocak Salı günü USİAD Genel Merkezimizde gerçekleştirildi.

Beklenen ilgiyi gören söyleşide markalaşma süreci, marka tescili, ihracat yapılacak ülkelerde marka tescil edilmesi konularının önemi hakkında bilgi verildi.

USİAD'dan Basına ve Kamuoyuna Duyuru

Kanaltürk Camiasının Yanındayız

Cumhuriyetimizin temel ilkeleri ne, kurum ve kuruluşlarına yönelik olarak uzun süredir belirli bir plan dahilinde sürdürülen saldırı ve kuşatma hareketi, basınımızın duyarlı kesimini de içine almış bulunmaktadır. Bu saldırı ve yıldırma politikasının basınımızın değerli temsilcilerinden Kanaltürk Genel Yayın Yönetmeni Sayın Tuncay ÖZKAN ve arkadaşlarına da uzanmasını, basın özgürlüğü ve ülkemizin geleceği açısından kaygı verici gelişmeler olarak

değerlendiriyoruz. Bu talihsiz girişim ülkemizin karanlığa doğru götürülmesi sürecinde uygulanan yöntemlere açık bir örnek teşkil etmiştir.

Cumhuriyetimizin temel değerlerini savundukları ve ülkemizin içi-

ne sürüklendiği koşulları cesurca açıkladıkları için yıldırılmaya çalışılan Sayın Tuncay ÖZKAN ve arkadaşlarına yönelik tüm girişimleri kınıyoruz. Bu girişimlerin geçmişte olduğu gibi bugün ve yarın da sonuçsuz kalacağını ifade ediyor, başta Sayın Tuncay ÖZKAN olmak üzere tüm Kanaltürk camiasının yanında olduğumuzu belirtiyoruz.

Fevzi DURGUN
Genel Başkanı

KOBİ'lerde Yenilikçilik (İnovasyon) ve Teknoloji Yönetimi

Mehmet ZAİM

USİAD Teknoloji Komisyonu Başkanı

Ülkemizdeki yaklaşık 1 milyon 900 bin işletmenin %99,9'unun KOBİ statüsünde olduğu biliniyor. ABD ve AB ülkelerinde de bu oran aşağı yukarı aynı. Bu durum, sınırların ortadan kalktığı küresel ekonomide rekabetin asıl oyuncularının KOBİ'ler olduğunun bir başka göstergesi. Örneğin Türkiye'deki KOBİ'lerin karşısında AB'de yaklaşık 20 Milyon KOBİ bulunuyor. Bu sayı rekabetin büyüklüğü hakkında bir fikir veriyor. KOBİ'lerin iş ortamının iyileştirilmesi, finansman, vergi, v.b. sorunlarına çözüm üretilmesi, KOBİ'lerle ilgili mevzuatın iyileştirilmesi sürekli gündemde olan konular. İş ortamının ve genel ekonominin uygun olmayan koşullarında rekabet gücü bazı "süper kahramanlar"ın tekelinde olan bir özellikmiş gibi görünüyorsa da, küresel ekonomide rekabetçiliği sağlayan iki önemli etmenin ihmal edilmemesi durumunda her işletmenin bu kategoriye yükselmesi olasıdır. Bu etmenler yenilikçilik ve teknoloji kullanımı. Elbette rekabetçilik için tek başlarına yeterli değil; ancak bunlar olmadan sürdürülebilir bir rekabet gücünden söz etmek de olanaksız.

Yenilik ve Yenilikçilik nedir?

Çoğu zaman "buluş/icat"la karıştırılan "yenilik" kavramı aslında "işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün (mal veya hizmet), veya süreç, yeni bir pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yöntemin gerçekleştirilmesi"nden başka bir şey değil. () Yenilikçi firma da, buluş yapan, patent alan bir firmadan çok, yukarıdaki bağlamda bir yenilik yapan ve

bu yenilikleri ekonomik kazanca dönüştürebilen firma demek. Yenilik faaliyetleri ise, yeniliklerin uygulanmasına yol açan veya yol açması öngörülen tüm bilimsel, teknolojik, organizasyonel, finansal ve ticari adımlar olarak anlaşıyor. Yenilikçiliğin en önemli özelliği ise ticari başarı. Parlak, ancak ticari başarıya dönüştürülememiş bir buluş sahibi firma olmanız yenilikçi firma olarak adlandırılmanız için yeterli değil. Peki yenilikçiliğin rekabet gücüne etki mekanizması nasıl? Bu sorunun cevabını üründe, süreçlerde, pazarlamada ve organizasyonda yenilik boyutlarında ayrı ayrı verebiliriz.

Ürün Yeniliği

Bir üründe, gerek teknik özellikler, gerekse kullanım özellikleri açısından ürünlerinde önemli ölçüde iyileştirme veya farklılaşma sağlayan değişiklikler ürün yeniliği demek. Bazen bir ürünün teknik özelliklerinde küçük değişiklikler yaparak o ürün için yeni kullanım alanları yaratmak da ticari sonuçları büyük olan bir yenilik süreci anlamına gelebiliyor. Cep telefonlarının çıkışından bu yana yaşanan gelişmeler ve firmaların yeni model yaklaşımları üründe yeniliğin en güzel örneği. Hizmet boyutunda ise İnternet bankacılığında yaşanan gelişmeler örnek olarak verilebilir.

Süreç Yeniliği?

Firmanın üretim ya da teslimat süreçlerinde, önemli ölçüde ürün iyileştirmeleri yapmak, maliyetleri düşürmek, kaliteyi artırmak amacıyla yapacağı yenilikler süreç yeniliği olarak adlandırılır. Bu amaçla yeni donanım ve yazılımların ya da tekniklerin devreye alınması da yenilik sayılır. Süreç yenilikleri, ürün desteği, bilgi işlem, muhasebe, v.b. destek alanlarında da gerçekleştirilebilir. Örneğin elektronik ortamda sipariş kabulü, teslimat işlemlerinin hızlandırıl-

ması için barkod uygulamaları gibi yeni uygulamalar bu kapsamdadır.

Pazarlama Yeniliği

Bir firma ürünlerinin tasarımı, ambalajlanması, tanıtımı, konumlandırılması ya da fiyatlandırılmasında önemli değişiklikler gerçekleştiriyorsa pazarlama yeniliğinden bahsedilebilir. Firmanın ürün pazarlamasında dönemsel olarak yaptığı değişikliklerin tümü pazarlama yeniliği sayılmaz. Pazarlama yeniliğinin ayırt edici özelliği, firma tarafından daha önce kullanılmamış bir yöntemin uygulanmasıdır. Örneğin televizyonda sanal reklam uygulaması bir yenilik örneğidir. Bu bağlamda firma ürününün teknik ya da kullanım özelliklerini değiştirmeyen biçimsel tasarım değişiklikleri de yapabilir. Piyasadaki dış fırsatı ve fırsat bütçesinde mevcut görsel çeşitlilik bu yaklaşıma güzel bir örnektir. Yine son zamanlarda oldukça çeşitlenen taksitli beyaz eşya satışı kampanyalarının, ya da bankaların bireysel kredi kampanyalarının, tamamı olmasa da önemli bir bölümü pazarlama yeniliği içermektedir.

Organizasyonel Yenilik

Organizasyonel yenilikler, bir firmanın idare ve işlem maliyetlerini düşürmek, çalışma ortamını iyileştirerek çalışma verimini artırmak, alt yapı ya da araç/gereç maliyetlerini düşürmek suretiyle firma performansını artırmak için yaptığı yeniliklerdir. Organizasyonel yeniliği firmanın büyüme, yayılma, v.b. işletme gereksinimlerinde doğan organizasyon değişikliklerinden ayıran en önemli özelliği, firmanın yeni bir ticari hedef doğrultusunda, bir stratejik plana göre aldığı ve firmada daha önce kullanılmamış bir yöntem olmasıdır. Burada dikkati alınması gereken önemli bir husus, organizasyonel yeniliğin ağırlıklı olarak insan kaynakları boyutunda gerçek-

leştirilebilir olmasıdır. Firma çalışanlarının veriminin artırılması yönünde yapılacak faaliyetler, sürekli eğitim uygulaması, yeni bilgi paylaşım yöntem ve altyapılarının devreye alınması gibi uygulamalar iç yenilik faaliyetleri arasında önemli bir yer tutar. Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere yeniliğin tüm boyutları açısından bakıldığında bir faaliyetin yenilik sayılması için en önemli iki özellik; 1) daha önce uygulanmamış olması, 2) doğrudan ya da dolaylı bir biçimde, ekonomik anlamda başarı sayılacak bir sonuca ulaşmaya neden olacak şekilde "gerçekleştirilmiş" olmasıdır. Bu iki özellik içinde en önemlisi "gerçekleştirilmiş" olmaktır. İşte yenilikçiliğin rekabetçiliğin ön koşulu sayılmasının nedeni de budur: Fark yaratan bir ürünü ya da eylemi planlama ve hayata geçirebilme becerisi rekabet gücünün de anahtarıdır.

Yenilikçilik ve Teknoloji Yönetimi

Yeniliğin dört boyutu birbirinden bağımsız değildir. Örneğin süreç yeniliğiyle beslenmeyen organizasyonel yenilik, ya da pazarlama yeniliğiyle desteklenmeyen ürün yeniliği mümkün ancak sürdürülebilir değildir. Dolayısı ile yenilikçiliği rekabetçilik stratejisinin sürücü gücü yapmak isteyen bir firmalarda yenilik yönetimi bir işletme yönetim fonksiyonu olarak ele alınmalıdır.

Yenilin dört temel alanı açısından bakıldığında, yönetim açısından en kritik husus teknoloji yönetimidir. Günümüzde teknoloji, yeniliklerin temel dayanağıdır. Bu nedenle teknolojik gelişmelerin izlenmesi, anlaşılması, kazanılması ve kullanımı, rekabet gücünü hedefleyen firmalar açısından önemli bir husustur. Ürün yeniliği açısından bakıldığında; gelişen teknolojileri izlemek, getireceği fırsatları analiz etmek, bunları kazanmak ve yeni ürün stratejilerini hayata geçirmede izlenecek teknolojik yol haritalarını belirlemek ve üründe stratejik konumlandırma kritik hususlardır.

Süreç yeniliği açısından bakıldığında; üretim ya da teslimat altyapısının teknolojik yeterliliği, bilgi teknolojilerinin kurumsal kaynak planlama ve süreç yönetiminde etkin kullanımı, yenilikçilik stratejisinin önemli dayanaklarıdır. Pazarlama yeniliği açısından bakıldığında; bilgi ve iletişim teknolojileri ile, buna dayalı olarak gelişen elektronik ticaretin, yenilikçi uygulamaların temelini oluşturduğu görülmektedir. Hızla gelişmekte olan İnternet reklamcılığı da, pazarlama yeniliği ve teknoloji ilişkisinin güzel bir örneğidir. Benzer şekilde, bilgi ve iletişim teknolojileri organizasyonel yenilikler açısından da önemli fırsatlar sunmaktadır. Firma içi bilgi paylaşımı ya da eğitim olanaklarının elektronik ortamda yaygınlaşması, yenilik faaliyetlerini destekleyen, hatta tetikleyen bir husustur. Firmadan firmaya (B2B) ya da, firma-alt yüklenici ilişkilerinde yeni bilgi teknolojileri uygulamaları da firma dışı ilişkilerdeki organizasyonel yenilikler kapsamında değerlendirilebilir.

Sonuç

Sonuç olarak, KOBİ'lerimiz için rekabet gücünün tek anahtarının ucuz işçilik olduğu dönemler geride kalmaktadır. İyi bir teknoloji yönetimi ve kullanımı yaklaşımı ile, ürünlerinde (mal ve hizmetlerinde), süreçlerinde, pazarlama yöntemlerinde ve organizasyonlarında yenilik yapabilme becerisini geliştiren ve bunu kurumsallaştıran firmalarımız için rekabet gücü sürdürülebilir bir güç olmaya devam edecektir.

"Kaliteli hizmetin ETKİN gücü"

- İş Merkezleri,
- Alışveriş Merkezleri,
- Oteller,
- Hastaneler,
- Mağazalar,
- Endüstriyel Tesisler,
- Banka Şubeleri'nin mekanik, elektrik ve otomasyon sistemlerinin;
- Sistem İşletmeciliği ve
- Periyodik Bakımı

konularındaki hizmetlerimizi yüksek standart ve kaliteli hizmet anlayışında, deneyimli personelimiz ile sunuyoruz.

Merkez

Haberler Sk.No:4 34394 Esentepe / İSTANBUL
Tel: (0212) 212 36 36 Faks: (0212) 212 36 37

İzmir Şube

Yıldırım Beyazıt Cd.No:8 / A Camdıbi / Bornova İZMİR
Tel: (0232) 462 20 62 Faks: (0232) 462 20 03

Ankara Şube

Tevfik Fikret Cd.Sokullu Mehmetpaşa Mh. Nimet Sk. No:12/B Dikmen / ANKARA
Tel: (0312) 482 23 84 Faks: (0312) 482 23 85

"ETKİN ŞİRKETLER TOPLULUĞU"

www.etkinltd.com.tr

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Temsilcisi Gülay ASLANTEPE:

Çin Türkiye'nin Rekabet Gücünü Baltalıyor

Söyleşi: Oktay GÜNEY

Yaklaşık son 15 yılda yoğun olarak dile getirilen ve tartışılan küreselleşme olgusu artık daha belirgin olarak görünüyor. Bu olgunun sonuçları Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) faaliyetlerini nasıl etkiliyor?

Küreselleşmenin temel özellikleri olarak ticaretteki liberalleşme, doğrudan yabancı yatırımların dünyanın pek çok ülkesine yayılması, finansal akışların, iletişim ve bilgi teknolojileri sayesinde aşırı hızlı gerçekleşebilmesi küreselleşmenin yaygınlaşmasında başat unsurları oluşturuyor. Bütün bunlar arasında çok ciddi bir bağlantı var. Bugünün teknolojisi tek bir tuşla bir ülkenin ekonomik tablosunu anında değiştirme olanağına sahip. Ve bu öyle bir olay ki artık bu süreci ortadan kaldırma olanağı yok. Böyle bir küreselleşme belirli bir dene-

tim çerçevesinde ve insancıl bir yaklaşımla ele alınmadığı takdirde, bazı ülkeler için çok büyük artılar yaratırken, bazıları için de son derece büyük olumsuzluklar yaratabiliyor. Böylece uluslar arasındaki eşitsiz gelişmenin nedeni haline geliyor. Tüm bunlara rağmen bilgi teknolojilerinin bazı ülkelere sağladığı çok büyük yararlar da söz konusu olabiliyor.

Örneğin bir cep telefonu bile gelir sağlayabiliyor. Diyelim ki Hindistan'da bir köyde cep telefonu olan bir kadın cep telefonunu başkalarına kullanarak gelir sağlayabiliyor. Bilgi teknolojilerinin artıları da var eksileri de var.

Aslında bugün küreselleşme dediğimiz olay, ipek yolundan bu yana çeşitli boyutlarda gerçekleşen bir olgu. Bugün bilgi ve iletişim teknolojilerinin son derece hızlı gelişmesi, bu küreselleşme denen olgunun pek çok ülkede olumlu veya olumsuz,

hemen etkiler yaratmasına neden oluyor. 1995 yılında Kopenhag'da BM Sosyal Zirvesi'nde bütün üye ülkeler sürdürülebilir bir kalkınma için neler yapılabileceğini tartıştılar,

bir ilkeler manzumesi belirlediler ve tam istihdamın sağlanması vb konularda kararlar aldılar. Bunu izleyen 1998 yılının haziran ayında da Uluslararası Çalışma Örgütü

(ILO) çalışma yaşamına ilişkin temel insan hakları sözleşmelerini belirledi. Bu temel insan hakları sözleşmesi, öncelikle örgütlenme hakkına ilişkin sendikal örgütlenmeyi ve toplu sözleşme hakkını düzenleyen maddeleri içeriyor. Bunun yanı sıra istihdamda her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması için eşit işe eşit ücret konusuna; her türlü cebri çalışmanın ortadan kaldırılmasına ve çocuk emeğinin sömürülmesine ilişkin sözleşmelerle birlikte 8 adet sözleşme olarak 'Temel Haklar Bildirgesi' adıyla ILO nezdinde kabul edildi. ILO, bu sözleşmeleri onaylamayan ülkelerin bu sözleşmelere ilişkin durumlarını yansıtan bir rapor yayınlamaya o ülkeleri onaylamaya özendirecek.

Türkiye açısından durum nedir?

Türkiye bu 8 sözleşmeyi de imzalamış bir ülke; ama Türkiye'nin uygulamada bazı sorunları var.

Küreselleşmenin ekonomik ayağı oldukça hızlı ve sınır tanımaz bir işleyişe sahipken, bunu düzenleyecek ve denetleyecek mekanizmalar nasıl uygulanacak?

Uluslararası Çalışma Örgütü 2000'li yıllarda, küreselleşmenin sos-

yal boyutlarının neler olması gerektiği, üye ülkelerin bu konuda nelere özen göstermeleri gerektiğini araştırmaya başlamıştı. O amaçla dünyanın pek çok ülkesinden 35 akil insanın bir araya geldiği "Küreselleşmenin Sosyal Boyutuyla İlgili Dünya Komisyonu" kuruldu. Bu komisyon, 2004 yılında "Adil Bir Küreselleşme: Herkes İçin Fırsat Yaratılması" başlığını taşıyan bir rapor hazırladı. Bu rapor tüm üye ülkelere yol gösterici ve öneri niteliğinde; herhangi bir bağlayıcılığı yok.

Bizim ülkemizde yaygara kopuyor haklı olarak. Örneğin Çin çok ucuza üretim yapıyor. Tekstilde bu nedenle ciddi sorun yaşanıyor. Bizim ülkemizde tekstil ihracat odaklı bir sektör olduğu için büyük işletmelerde sendikalar var, toplu sözleşmeler var, en azından asgari ücret ödeniyor. Ama Çin’le kıyasladığımızda Türkiye’deki iş gücü birim fiyatı Çin’den çok daha fazla. Dolayısıyla Çin ucuz emekle Türkiye’nin rekabet gücünü baltalıyor. İşin acıklı tarafı, Çin ILO’nun 87 ve 98 sayılı sözleşmelerini onaylamadığı için Çin’e ILO’nun doğrudan bir yaptırım uygulama şansı yok.

Az önce sözünü ettiğim, 1998 yılında "Temel Haklar Bildirgesi"nin düzen ve dürüst ticaret için temel unsur olarak alınmasını ILO istedi. Ama o

zaman uluslararası sermaye, bu konuya ilgi göstermemişti. Bu ILO standartlarına uymaya özen gösterilmediği için bugün dünya ticaretinde çok da eşit rekabet fırsatı tanıyan bir ortam yok. Dolayısıyla küreselleşmenin olumsuz etkilerini dünyada pek çok ülke yoğun bir şekilde yaşıyor.

Bu ortamda Çok Uluslu Şirketler emek maliyetlerini düşürerek karını arttırmaya yönelmiş durumda.

Kesinlikle! Zaten yabancı sermaye AB’ye ve ABD’ye göre Türkiye’de emek daha ucuz olduğu için gelecektir. Gelişmiş ülkeler insan hakları konusunda Türkiye’yi istediği kadar eleştirse de iş sendikal haklara gelince çok da yeşil ışık yakmıyorlar.

Merkez ülkelerdeki sendikaların küresel sendikacılığı geliştirme çabaları var. Küresel sendikacılığın umduğu şey çevre ülkelerdeki sendikal hakların gelişmesiyle sermayenin yeniden merkeze kayacak olması mı?

Bütün ülkelerde sendikal hareketler ciddi bir daralma yaşıyor. Sendikaların yeniden etkin olabilmeleri için güçlerini birleştirmeleri gerekiyor. Sendikalar tüm dünyada ciddi üye kaybı da yaşıyor. Çünkü istihdamın biçimi de değişti. Esnek çalışma artık günümüz dünyasında yeni bir istihdam türü haline geldi. Bilgi teknolojilerinin getirdiği o kadar büyük değişimler var ki, insanlar evlerinde oturup bilgisayarları başında pek çok iş yapabiliyorlar.

Ulus devletler hızlı gelişen ekonomik koşullara karşı sosyal politikalar uygulamak konusunda giderek baskı altında kalıyor ve bu durum uluslar arasında dengesiz gelişmelere yol açabiliyor. Bu konuda eşitlik nasıl sağlanabilir?

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün bütün politikası ‘düzgün iş’. Bu hızlı küreselleşme sürecinde uzun vadede refahı sağlamak için ‘düzgün iş’ ilkesi üzerinde tüm ülkelerin anlaşmaları gerekiyor. ‘Düzgün iş’ in 4 unsuru var. Birincisi, tüm ülkelerin ILO standartlarına uyması; ikincisi, tüm ülkelerin makro ekonomik politikalarını istihdam odaklı olarak şekillendirmesi; üçüncüsü, sosyal korumanın bütün çalışanlara sağlanması; dördüncüsü de sosyal diyalog kanallarının açık tutulması.

Bu konuda İrlanda örnek gösterilebilir. İrlanda bundan 15 yıl önce Avrupa’nın köylüsüydü. İrlanda hükümeti işveren örgütlerini, sendikaları ve devleti bir araya getirerek bir toplumsal mutabakat anlaşması yaptılar. Sendikalar devletin makro ekonomi politikalarında eğitime, teknolojiye, bilgiye ağırlık verebilmesi için gerekirse ücret zammından, toplu sözleşme haklarından feragat ediyorum dedi. Aynı şekilde devlet işverenlere de vergi indirimleri karşılığında istediği yatırımları yapma sözü aldı. Böyle bir toplumsal anlaşma sonucunda bugün İrlanda Avrupa’nın en yüksek gelire sahip, bilgi teknolojilerinin en yoğun kullanıldığı bir bilgi toplumu. Bu alanda Fransa’yı, Almanya’yı, İtalya’yı ve Kuzey ülkelerini geçti. Bugün İrlanda AB içinde, sosyal diyalog kanalları sayesinde, neler başarılabilirliğini gösteriyor.

İrlanda deneyi miyop yaklaşımlardan uzak bir politikayla, iş verenlerin günlük kısa erimli karlardan vaz geçerek, sendikalarla popülist politikalarla uzaklaşarak, patates üreten köylü bir toplumun bilgi teknolojileriyle donanmış Avrupa’nın en yüksek gelir düzeyine sahip ülkelerinden biri haline gelişini gösteriyor bize.

Türkiye’nin ekonomide önemli sorunlarından biri de kayıt dışı istihdam. Eskiye oranla işverenler de kayıt dışı istihdamın rekabette yarattığı eşitsizliğin farkında mı?

Kayıt dışı istihdam sorunu bütün ülkelerde var; Türkiye’deki oran biraz fazla. AB üyesi ülkeler içinde ortalama kayıt dışı istihdam oranı yüzde 15 dolayında. Bizde ise yüzde 50’lere yaklaşıyor. Artık Türkiye’de de kayıt dışı istihdamın bu boyutlarda taşınmayacağını herkes farkında. Başta işverenler çok gevşek davrandılar kayıt dışı ortama karşı. Pek çok işletme bu durumdan avantaj sağladı. Ancak bir süre sonra kayıtlı işverenlerle kayıt dışı işverenler karşı karşıya gelmeye başladı; kayıt dışı istihdam işletmeler arasında haksız rekabet oluşturdu. Dolayısıyla bu gün bu sorunun çözümünde işverenler de ağırlık koymaya başladı.

DSİ Geçen Yılki Toplam Bütçesi Kadar Tasarruf(!) Yapabiliyorsa Sorulacak Çok Soru Var!

DSİ'nin Düşündüren Tasarrufu

Doğan YILMAZ

Su kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili projeler ülkenin kalkınma ve gelişmesi için büyük önem taşıyan projelerdir. Ancak bu yatırımların maliyetinin çok yüksek oluşu kaynakların verimli kullanılmasını da zorunlu kılar. DSİ Genel Müdürlüğü ülkemizin yatırım bütçesinin yaklaşık dörtte birini kullanarak su kaynaklarımızı geliştirmeye çalışan bir kurumdur.

İzmit'te Yuvacık Barajı ile ilgili tartışmalar sürerken 26 12 2006 tarihli Zaman Gazetesinde DSİ Genel Müdürü Veysel Eroğlu'nun bir açıklaması yer aldı.

Genel Müdür Veysel Eroğlu yaptığı açıklamada özetle "Son yıllarda yapılan atılımla DSİ'nin çehresini değiştirdiğini söylüyor ve 6 farklı yöntemle uygulanan "tasarrufla" devletin kasasından 3,5 milyar YTL'nin çıkmasını engellediğini belirtiyor".

Genel Müdür Veysel EROĞLU yaptığı bu açıklamada "eski projelerde imzası olan ve halen çalışan personelin çalışma azmini kırmamak amacıyla buna "tasarruf" dediğini söylüyor.

Aslında bu tasarruf değil de "Haksız yapılan ödemelerin durdurulması mı" demek istiyor!

Anlaşılan, doğrudan değil ama dolaylı olarak öyle demek istemiş.

Bugün 3.5 milyar YTL tasarruf yapılabildiği doğruysa, bunun en az yarısı yıllardır fazla ödeniyor demektir. Bu açıklama birçok soruyu doğurur. Bu sorulara yanıt aramak da kaçınılmaz bir kamu görevi olur. Kamu adı-

na denetim yapan mekanizmaların bu konuya ilgi göstermesi doğru olur.

Şimdi cevap haklarını kullanarak hem kendi dönemlerini açıklamak, hem de kamuoyunu doğru bilgilendirmek ve doğruyu bulmak için söz eski yöneticilerin; onlara cevap hakkı doğdu. Aslında 3500 YTL olsa da fark etmez ya, "Tasarruf edilen" meblağ 3.5 milyar YTL,

Yani DSİ'nin geçen yılki toplam bütçesi kadar olunca, konu gündemde biraz daha öncelikli bir yere oturdu.

Daha önceki yöneticilerin bu konuda gerekli açıklamaları yapacaklarına, aşağıda sıralanan soruları anlaşılır bir şekilde yanıtlayacaklarına inanmak istiyoruz.

Öncelikli sorumuz, 'Sizlerin döneminde bu "tasarruf "neden yapılmadı?' dır. Sonra şimdiki genel müdürün açıklamaları üzerinden diğer alt başlıklara geçiyoruz;

1. "İşin gerçek karşılığı olmayan yüksek fiyatlar" neden yapıldı,
2. "Bu fiyatlar üzerinden yapılan ödemeler" neden kesilmedi,
3. "Gereksiz bölümler" projelerden neden çıkartılmadı,
4. "Lüzumsuz imalatlarla keşiflerin arttırıldığı" neden tespit edilemedi,
5. "Müteahhitlerle fiyat indirimi için bugün yapılan pazarlıklar" sizin zamanınızda neden yapılmadı,

Şimdiki Genel Müdürün açıklamasına göre; Bu dönemde Müfettişler 146 iş kalemini merccek altına almış... Projelerde müteahhitlere fazla ödeme yapılmış... İşin mali boyutu hesaplanıp açıklanmış, yalnız idari boyutu biraz havada kalmış.

Bu ödemeler haksız idi ise kaç kişiye hesap sorulmuş? Fazla ödenen

miktarlar nasıl geri alınmış? Kaç kişi cezalandırılmıştır?

3.5 Milyar YTL'lik tasarruf yaptık açıklaması yapılan büyük bir işin beyanıdır. Ancak tek bir şartla; Yukarıdaki sorular yanıtsız kalmayacak; bunlar detaylı ve anlaşılır bir şekilde açıklanacak.

Açıklamalarda, devri sabık yaratma anlayışının ötesine geçilerek daha düzgün ve daha verimli işleyen bir sistemin yeniden nasıl kurulmaya çalışıldığının da yer alması gerek. Açıklamalardan anladığımız o. İşin önce ekonomik mizanı çıkartılmış ve gerekli tedbirler alınmış! Şimdi geçmişi soyut kavramlar üzerinden mahkum etmeden, önce yeni kurulan sistemin nasıl işlediği örnekleri ile belirtilmeli, konuyla ilgili ve bilgili kesimlerin sorularına yanıt verilmeli. Sonra geçmişte "aynı tasarrufu yapmayarak" devleti bu kadar büyük zarara sokanlar ifşa edilmeli. Tasarrufun boyutu bu denli büyük ve bugün yapılan doğru ise geçmişte yapılanlar hatalıdır, kusurludur veya yapılan bu açıklamadaki tespitler yanlış ve abartı doludur!

İkisi birden doğru olamaz, bunlar bilinmelidir. Yanlış yapıldığı iddia edilen uygulamaların peşinden, gerek bugünün yönetiminden gerek eski yöneticilerden beklenen detaylı açıklamalar gelmelidir.

Bu açıklamaların gelmesi takip edilmelidir. Önümüzdeki seçimlerde Veysel Eroğlu'nun adaylığı konuşulduğuna göre konunun seçimlere hazırlık malzemesi olarak kullanılması yerine, ülke ve kamu yararı göz önüne alınarak objektif değerlendirilebilmesi için spekülasyondan uzak bir şekilde kamuoyu bilgilendirilmelidir

USİAD Su Raporu Hazırlanıyor

Bir ülkenin doğal varlık ve doğal kaynak potansiyeli ve bu potansiyelin korunarak kullanımı ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişme sürecinde, son derece önemli ve belirleyicidir. Ülkelerin ekonomik gelişmesi, diğer etkenler yanında, doğal kaynaklarının zenginliğine ve bu kaynakların etkin biçimde kullanılmasına da bağlıdır.

Dünyada nasıl petrol ve doğal enerji kaynakları üzerinde asırlardır süren bir egemenlik savaşı varsa su kaynakları üzerinde de aynı savaş başlamış bulunmaktadır.

Dünyada güç paylaşımında geçmiştekinden farklı yöntemlerin etkili olduğu bir küresel süreç yaşanmaktadır. Bu nedenle doğal varlık ve kaynaklardan oluşan güçlerini stratejik ağırlık merkezleri olarak koruyabi-

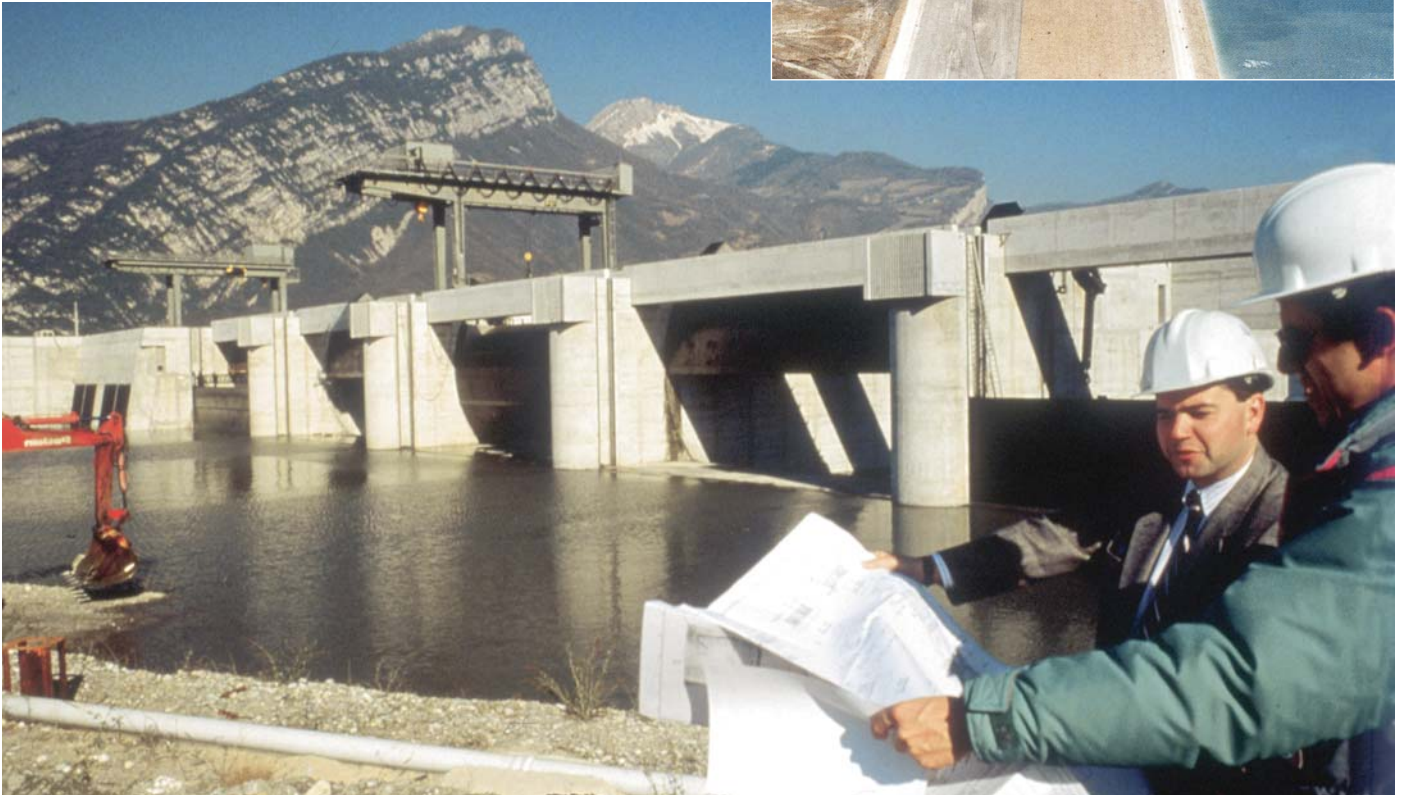
len, geliştirebilen ve kullanabilen ülkeler, başarı sağlayabileceklerdir. Bu nedenle doğal kaynakların korunması aynı zamanda, ulusal güvenlik stratejisinin de ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır.

Özellikle son 15 yıldır su kaynaklarımızın yönetimi ve su potansiyelimiz, uluslararası küresel şirketlerin ilgi alanında yer almakta olup bu konuda bazı girişimler de yapılmaktadır.

Yukarıda sayılan tüm bu nedenlerle günümüzde doğal kaynağı korumayı ve ondan en verimli ve sürdürülebilir şekilde ulusal çıkarları doğrultusunda yararlanmayı öncelikleri arasında bulun-

duran bir kalkınma-gelişme anlayışına ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu çerçevede su potansiyelimizin en verimli bir şekilde geliştirilmesi konusunda ulusal politikalara duyulan ihtiyaç da gün geçtikçe artmaktadır. USİAD Su Raporu bu konudaki ulusal politikaların belirlenmesine görüş ve önerilerimizle katkıda bulunmak amacı ile hazırlanmaktadır.

Ulu Çınar TÜRKİYE

Deniz TÜFEKÇİ

Hatti... Hitit... Frig... Kimmer... Asur... Likya... Lidya... İyon... Helen... Bergama... Roma... Ermeni... Sasani... Pontus... Bizans... Selçuk... Osmanlı.

Bilebildiğimiz 42 medeniyet, 42 kültür, 42 irili ufaklı, uzun ya da kısa ömürlü devlet... Tam 9000 yıl bu topraklarda sürdürülen yaşam.

Hattileri pek bilmeyiz ama ya sonrası? Hititliler meydan savaşında yenilince o batıdan gelen Friglilere, ne olmuş? Frig'liler, yakaladığı Hititliyi kesip, biçip mezara mı göndermiş? Yoksa bir arada, birbirlerinin kültüründen etkilenip, tanrılarını, tanrıçalarını kabul lenip, Anadolu medeniyetini parlatmışlar mı? Kuşkusuz, o eşi benzeri bulunmayan medeniyetimizi eşsiz kılarak kaynaşmışlardır.

42 medeniyeti anlatacak değilim. Anadolu insanı iyileri almış, beğenilmeyenler zaman içinde kaybolmuştur. Giyimden yemeğe, danstan konuşma diline, çok tanrıdan tek tanrının dinlerine kadar, mimarisinden taş ustasına, bakırcısından şiiir, şarkı, türkü söyleyene kadar her şey bu 9 bin yılda damıtlıp günümüze gelmiştir.

Hititliyi Frigli, başka kıtaya göndermedi. Sonrakiler de birbirini bu topraklardan atmadı; beraber yaşadı, beraber sevindi ya da ağladı. Dünya üzerinde bizim toprağımız kadar göç alan, hem de her yönden göç alan başka bir kara parçası yok.

Yemeği, tatlısı, müziği, dansı bu ka-

dar zengin ve güzel başka bir yer yok. Bu zenginliğin, güzelliğin temel nedeni, bizim ilkbahardaki kırların çiçek zenginliği gibi, kültürel mirasımızdır.

Konuştuğumuz dilimizde, Hititçeden, tutun da bugüne kadar gelmiş tüm toplulukların dilinden kelimeler kullanmıyor muyuz? Buna Türkçe demiyor muyuz?

Osmanlı dağılmış, koca imparatorluk param parça olmuş, Ulu Önder Atatürk ve arkadaşları, Anadolu'da yaşayan, her şeye rağmen bu toprakları terk etmeyen insanları örgütleyip kurtuluş savaşını vermiş ve kurulan devlette Anadolu cumhuriyeti filan değil, İslam cumhuriyeti filan değil, Türkiye Cumhuriyeti adını vermiş ve bu devleti kuranların adı Türk'tür demiş. Ne inancına bakmış, ne nereden geldiğine, ne soy, ne sop araştırmışız, bu topraklarda kardeşçe yaşamının yolu olarak bunu bellemişiz. Cumhuriyeti temel, çağdaş ilkelerle donatmış, laiklik, barış gibi öğeleri ana unsur olarak saymışız.

Evet, biz bir ulu çınar ağacıyız, kalınca bir kökümüz Orta Asya'dan, kim köklerimiz ise, ön Asya, Kafkaslar, Ege, Karadeniz, Akdeniz, Balkanlar başta olmak üzere dört bir yandan bu topraklara geldik.

Kimimiz Bosna'dan 15 sene önce de gelsek, kimimiz 150 sene önce din değiştirmiş de olsak, biz burada tam 9000 yıldır yaşayan bir ulusuz.

Kökümüz bu kadar derinde, bu kadar da güçlü, işte biz bu topraklarda yaşayan Türk Ulusu, Çerkezi, lazi, Kürdü, Boşnağı, Arab'ı, Ermeni'si, Rum'u, Abaza'sı, Alevisi, Sünnisi, Yahudisi, Gregoryeni, Ortodoks'u, inana-

nı, inanmayanı, tasada, kederde, sevinçte bir olan insanlarız.

Hırant Dink'in ardından yapılan söyleşileri üzümlere izliyorum. Türk olmayı sadece Orta Asya ile ilişkilendirenler, sizinle 'bin' yıldır bu topraklarda yaşıyoruz diyenler, eğer kötü niyetli değilse, cahildirler. "Sizi Anadolu'ya biz soktuk" diye güya böbürlenler, merak ediyorum, siz kimsiniz?

Cehaletten böyle konuşmuyorsanız, tek kelimeyle, kafatasçı, ayıracı, ayrılıkçı, ırkçısınız.

Kaç göbek öteni biliyorsun diye sorarlar adama...

Haberi yok, ama daha yüz sene önce Alevi iken, zaman içinde şu veya bu nedenle Sünnileşmiş kardeş, neden düşmansın şimdi Alevilere? Daha 130-150 sene önce, farklı bir etnik kökenden, farklı bir inançtan biriyken, şimdi hangi akla hizmet edip, hala o inançtan, o kimlikten olan insanlara dişi biliyorsun? 7 göbeğe gerek yok, 4 göbek öteni bir araştır bakalım, bu gün hala aynı kini, aynı anlayışı taşıyabilecek misin, o farklı gördüklerine karşı?

Hangi akla hizmet kendi kökenini bile sorgulamadan bugün biz şuyuz, biz buyuz diye ayıracıların ekmeğine yağ sürüyorsun?

Bu toplumun büyük çoğunluğu farklı kökenlerin, farklı kültürlerin bir arada olduğu bu topraklarda evlenmişler, karışmışlar, güzelleşmişlerdir.

Dalları, çiçekleri birbirine vurduramayalım, çiçekleri soldurmamalı, zenginliğimizi yok etmeyelim, dün olduğu gibi birbirimize sıkı sıkı sarılıp, sahip çıkalım. Yoksa elinde balta, ulu çınarı kesmeye hazır onlarcası bekliyor.

Albay Martin Rollinson'un Ahbapları

Mustafa YILDIRIM
Araştırmacı-Yazar

Attila İlhan'ın "tokat gibi bir kitap" dediği "Sivil Örumceğin Ağında" adlı araştırma kitabıyla ses getiren, aynı zamanda "Sammim Kocagöz Edebiyat Ödülü" sahibi araştırmacı-yazar Mustafa Yıldırım'ı yazılarıyla dergimize konuk ediyoruz. Mustafa Yıldırım önümüzdeki sayılarda da sizlerle buluşmaya devam edecek.

"Barzani'yle yani Irak'ta kurulan Kürdistan Bölge Devleti (ya da Kürdistan Güney Yönetimi) ile görüşülür mü?" diye sorulup duruluyor. Sanki T.C, onlarla hiç görüşmüyormuş gibi. İşin dibine kısa bir yolculuk yapmaya değer:

Celal Kazdağlı'nın araştırması 'Ergenekon'da şu satırlar dikkat çekiyor:

"O dönemde Cumhurbaşkanı Özal birden ön plana çıkıyor; Köşke gelen herkesin önüne haritalar serip görüşlerini anlatıyordu."

Fotoğraf aklınızda kalmış olmalı, George Bush ile Turgut Özal Amerika'da çiftlikte sivil sivil ve yana yana yürüyorlar. Bush'un ciddi görevi gereği görüşmesi olağan., çünkü Ortadoğu işgalinin kıyısındaki müttefik T.C, ABD çıkralarına en uygun biçimde kullanılmalıdır. İş şansa bırakamazlar. Ortadoğu'yu işgal için 50 yıl adım adım ilerlemişler; yalnızca Irak'a girmek için Harvard'da ön çalışmaları yapmışlar; Irak muhaliflerini çoktan örgütlemişler... Özal'ın uzun boylu çalışmasına, emekli emeksiz deneyimlilerle, akademisyenlerle incelemeler yapmasına gerek yok.

Gerek yok çünkü Turgut Özal, Amerikanın da Bush'un da üstündedir. Aynı kitapta zamanın TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un anlattıkları T.C'nin nasıl aşiretleştirildiğini pek güzel açıklıyor:

"Saddam'a karşı büyük düşmanlığı vardı. Bush'la beraber Körfez Krizi'ni yönettiğini söylerdi. Ve hatıta Körfez Krizi Senaryosu'nun kendisine ait olduğunu bana defalarca söylerdi. Bush'u kendisinin (Saldırıya olmalı) ikna ettiğini söylerdi. Basra Körfezi'ne ne kadar bir Türk kuvvetinin gidebileceğini, meseleyi çözebileceğini haritalar üzerinde bana anlatıyordu."

Sonra Özal, Barzani ve Talabani ile ilişkiler kurar. Öcalan ile aracılarla görüşür. O zamanlar her Başbakan'ın dibinden ayrılmayan danışman İlnur Çevik ve Özal'ın en güvendiği kişi Osman Cengiz Çandar doğrudan aracılık yaparlar.

Sonrası bildik şeyler: Barzani ve Talabani'ye pasaportlar, Ankara temsilcilik açmaları...

Özel Kuvvetler Komutanı'nın Barzani ile aynı karavanaya kaşık salladığı açıklaması. Barzani kuvvetlerine giden silahlar. ABD askeri güçlerinin 'Çevik Kuvvet' adı altında Güneydoğu Anadolu'ya yerleşmesi...

Sonrası mı? Silopi'de irtibat subayı olarak (Neyin irtibatıysa) bulunan Albay Martin'in sınırlarımızın az ötesindeki PKK kamplarında elini kolunu sallayarak dolaşması. Arkasında silahlı PKK elemanları, yanında Irak muhafızları (Hangi Irak'ın muhafızıysalar) sınırlarımızdaki tepeye gelip, gözetleme timimize "Ben, Amerika Birleşik Devletleri'nden Albay Martin! Siz ne hakla ABD'nin işgal ettiği toprağa girersiniz?" diye bağırınması. (Aziz Ergen, Kirli Ellerin İttifakı, s. 174)

Recep Tayyip Erdoğan, kiminle gerekiyorsa onunla görüşürüz derken, geçmiş örnek olarak ve üstüne

üstlük, Genkur Başkanı, Washington'da ABD siyasi yönetimiyle görüşmesinin ardından "Amerikalıları PKK ve Ermeni konusunda kararlı gördüm" demişken, bu kararlılıktan yararlanmayı düşünmüş de olamaz mı?

Kürt hareketi adına konuşan kim varsa, Abdullah Öcalan'dan bağımsız davranamaz. Öyleyse aslı dururken taklitleriyle görüşmenin ne anlamı kaldı? Oldu olacak, PKK işlerini onunla görüşsünler. Hem de adam el atında, hazır ve nazır!

Kuzey Irak'ta takır takır işleyen kurulu devletle görüşmeye gelince: O emir kullarıyla neyi görüşeceklerini anlamak zor. Nasıl olsa asıl patronlarıyla Washington'da, olmadı yetkili askerleriyle Ankara'da görüşülüp durulmuyor mu?

Acaba görüşmecilerin derdi, Kürt devletinin, PKK'nin siyasal varlığını Türk ulusuna kabul ettirmek mi?

Kabahat hep dışarıda aranıyor. Ancak, "vatanseverlik" kamuflejiyle yasa dışı oluşumlar yaratarak, Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyeti'nin açıklık ve yasallık ilkelerine aykırı eylemlerin nihayetinde devletin varlığına zarar verdiği sonuçlarıyla kanıtlanmıştır.

Bu tür yasadışı, sözde 'vatanseverlik' eylemlerine onay verenlerin ve işgalci yabancı devletlerin istihbarat örgütleriyle, irtibat elemanlarıyla işbirliği yapanların, ülkenin bütünlüğüne, ulusal egemenliğe verdikleri zararlardan kimsecikler sorumlu tutulmayacak mı sanılıyor?

Asıl yanlış, bu bataklığı yaratanların sorumlu tutulmaktan kurtulacakları sanmalarıdır. Tekil olaylarda adalet kısa sürede yerine gelirken toplumsal-siyasal suçlarda bazen onlarca yıl gecikebilir.

Bunun böyle olduğunu anlamak için 1923'e dönmek ve hangi anlı şanlıların ne gibi ağır sonuçlarla yüz yüze geldiklerine bir kez olsun bakmalı!

Özelleştirmelerdeki Yanlılıklara Karşı Hukuki Mücadele Veren
Petrol-İş Sendikası Avukatı Gökhan CANDOĞAN:

Kârlı Kurumların Çoğu Satıldı

Kamu kurumlarının özelleştirilmesi sürecinde hangi davaları açtınız?

Özelleştirmelerle ilgili neredeyse 10 yıllık hukuki bir mücadele olduğunu söyleyebilirim. Bu zaman içerisinde enerji özelleştirmelerinden Aktaş Elektrik'e işletme hakkı devirlerine, Çukurova Elektrik'e; son dönemlerde, Petrol-İş'in örgütlü olduğu TÜPRAS'ta, Petkim'de, gübre şirketlerinde yapılan özelleştirmelere karşı davalarımız oldu. Türk Telekom'un özelleştirilmesi ilgili bir dava süreci oldu. Son olarak şeker sektöründe değişik boyutta bir özelleştirme işlemi yürütülüyor, onlara karşı birtakım davalarımız oldu.

Özelleştirmelerde hangi noktaya gelindi?

Türkiye'de özelleştirilmelerin tarihi 10-15 yıllık bir zamana yayıldığı için geline noktanın tarifini yapmak zaten kamuoyunun da gördüğü gibi, öyle ya da böyle istenen özelleştirmelerin pek çoğu yapılmış durumda. Geriye elektrik sektöründeki özelleştirmeler kaldı, önümüzdeki dönemde Petkim'de kalan kamu payının satışı söz konusu. Halk Bankası ve Ziraat Bankası'nın satışı yıllardan bu yana beklenen bir gelişme. Aslında başlangıçtan bu yana geline noktada pek fazla kamu şirketinin kalmadığını söyleyebiliriz. Devletin bütçesine gelir getiren, artı değer sağlayan, karlı kurumların çoğu satıldı. Geriye kalan kurumların büyük çoğunluğu, karlılık sorunu nedeniyle, belki de özelleştirmeye çok uygun olmayan ve bu nedenle çok

fazla alıcısı da olmayabilecek şirketler ve sektörlerden oluşuyor. Sonuçta, özelleştirme bir siyasi proje ve bu siyasi proje, yıllardan bu yana bütün iktidarlar tarafından uygulanmış bir politika aracı oldu. Bunun sonucunda Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal devlet yapısı süreç içerisinde liberal bir dönüşüm geçirdi. Artık bugün Türkiye'nin bir sosyal devlet olduğunu söylemek pek olanaklı değil. Ben işi daha çok bu yönüyle ele alan biriyim. Çünkü KİT'lerin kuruluş amaçlarından bir tanesi de devletin sosyal devlet olma niteliğinden kaynaklanıyor. KİT'ler toplumun bütününe hizmet sunulması ihtiyacından doğuyor. Bu ihtiyacı karşılayacak yeterli sermaye birikiminin o dönemde özel sektörde olmama-

sı sebebiyle, devletin bu işin altına girmesiyle oluşmuştur KİT'lerin büyük bir çoğunluğu. 80'li yıllarla beraber tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sosyal devlet anlayışına karşı ciddi siyasal tepkiler ortaya çıktı ve tüm kazanımlar gün be gün ortadan kaldırılarak devletler oldukça liberal bir yapılanma başlatıldı. Bu liberalleşme sürecinde Türkiye'nin dünyaya oranla fazlaca liberal bir yapıya kavuştuğunu söyleyebiliriz. Bu perspektifte bakıldığında özelleştirmeye karşı olan cephenin kaybettiği bir siyasi mücadele olduğunu düşünüyorum bunun.

Türkiye'de de özelleştirme için yapılan propaganda, devletin sırtındaki kamburu atacağı, zarar eden kurumların satılmasıyla devlet bütçesine kaynak aktarılacağı yönünde olmuştur. Bu gerekçeleri nasıl karşılıyorsunuz?

Başlarda bir sürü gerekçe ileri sürüldü. Şu anda özelleştirmeye ilgili hiç kimse bir gerekçe ileri sürmüyor. Çünkü buna gerek kalmadı. Toplum bunu herhangi bir şekilde kabullendi. Yoksa halk özelleştirmeci partilere oy verip onları hükümete taşımazdı. Ama ne yazık ki toplum özelleştirmenin sonuçlarını çok ağır bir şekilde yaşıyor. En gözle görünen sonuç olarak, bir sürü işçiler işini kaybetti. Devletin bazı üretim tesisleri kar etmek amacıyla kurulmamıştı. Çünkü devletin bir sosyal görevi vardı. Devlet olarak siz, hiç karlı ve verimli olmasa da bir şeker fabrikası kurabilirsiniz. Çünkü o şeker fabrikası o bölge

için bir gelişme umududur. Sadece istihdam yaratması açısından değil, nüfusu bulunduğu yerde tutarak orada işsizliğin ve göçün tetiklediği toplumsal çözümleri engellemiş olabilirsiniz. Bunun dışında da toplumsal bütün değerler açısından yaklaştığınızda ciddi yararlar getirecek bir kurumdur. İnsani değil yalnızca maliyet hesabıyla bile bu unsurların bir zarar olduğu kabul edilebilir ve bu maliyetle karşılaştırdığınızda bir yörede açılmış ve kar etmeden çalışan bir üretim tesisinin aslında toplumu nasıl ayakta tutabileceğini, zararları nasıl ortadan kaldıracabileceğini görmek gerekiyor. Tüm yaratılan bu değerler maddi olarak ifade edilemeyecek büyüklüktedir. Ancak özelleştirmelerin gerekçeleri siyasal bir propagandaya dayandırıldığı için kamu kurumlarının kar etmediği yönünde gerekçeler öne sürüldü.

Özelleştirme süreci için, kaybedilmiş bir siyasal mücadele gözüyle bakabiliriz diyorsunuz. Peki, bu mücadelenin yarattığı kazanımlar oldu mu?

Burada önemli bir nokta da hukuk devleti kavrayışının bu süreçte yerleşmeye başlamasıdır. Türkiye Cumhuriyeti anayasasına göre Türkiye hem sosyal bir devlet, hem de bir hukuk devleti. Dolayısıyla idarenin yaptığı her türlü işlemin hukuka uygun yapılması gerekli. Biz özelleştirmeyle ilgili davaları, genel anlamda bu iki ana direk –sosyal devlet ve hukuk devleti– üzerinde yürütmeye çalıştık. Bu yanı sıra bakıldığında, siyaseten kaybedilmiş bir mücadele olmasının yanı sıra, bazı davalardaki sonuçlar açısından bakıldığında hukuk devleti açısından da belli kazanımları olan bir sonuca varıldığını söyleyebilirim. Önemli olan, yurttaşların içinde bulunduğu toplumda hak arama bilincine sahip olmasıdır. Bunu ne kadar etkin bir şekilde kullanırsanız toplumun etik ve adalet değerlerinin o denli ilerleyeceğini düşünüyorum. Hukuk bizde bu zamana kadar çok da etkili olmayan bir yöntem olarak düşünülürdü. Toplumsal bir grup veya yurttaş olarak bir şeye karşı olduğunuzda bu daha çok sokak eylemleri, örgütlü gücü meşru olarak kullanan eylemlerle karşı olma fikri beyan edilirdi. Özelleştirmelere karşı mücadele bu anlamda diğerle-

rinden biraz farklı geliştirdi. Örneğin Kİ-GEM gibi bir kuruluş, meslek odaları, sendikalar ciddi bir şekilde hukuk yolunu denediler ve oldukça fazla yargı kararı çıktı bu konuda. Yargı sürekli özelleştirmeye ilgili kararlar verdi son on yıldır ve hala bu devam ediyor. Bu kararların ve bu açılan davaların hukuk devletinin oturması ve daha etkili olması açısından şu anda çok hissedilmese bile olumlu bir etkisinin olacağını düşünüyorum. İnsanlar başlarda bu yolu çok etkin bir yol olarak görmezken –bu da çok doğru olmayabilir ama– şimdi de her şey hukuktan beklenir hale geldi. Adalet hukuk yoluyla ulaşma fikrini daha bir canlılık getireceğini düşünüyorum. Sonuçta kuvvetler ayrılığı ilkesini benimsemiş bir ülkede, siyasi iktidarı temsil eden yürütme ve yasama organına karşı halktan aldığı gücü kullanan bir yargı fonksiyonu var. Bu yargı fonksiyonuna verilen anlamda bir artış veya beklentinin niteliğinde bir gelişim olduğunu söyleyebiliriz. Bu anlamda özelleştirmeye karşı verilen hukuki mücadele boşa verilmiş bir mücadele olmadı.

Öte yandan bütün dünyada, özellikle bu özelleştirme süreçlerinin etkilerinin de ortaya çıkmasıyla birlikte çok ciddi toplumsal muhalefetler ortaya çıkmaya başladı. Çünkü özelleştirme için söylenen gerekçelerin birçoğunun doğru olmadığı, uygulamalarla ortaya çıktı. Bu sonuçlarla liberal ekonominin refah getirmediği, toplumsal gelirin paylaşı-

mında adaletli davranmadığı, davranamayacağı; piyasanın gizli elinin hiçbir şeye çözüm getirmediği, aksine dünyada üretilen gelir artarken bu gelirin paylaşım oranında ciddi değişimlerin olduğu ve çok küçük bir azınlığın dünya gelirinin çok büyük bir kısmından yararlanır hale geldiği bir noktaya doğru geldik.

Dünyada da devletler piyasadan elini bu kadar hızlı mı çekiyor? Örneğin Bildiren Dergisi'nin geçmiş sayılarında Dünya Bankası verilerine dayandırarak verdiği rakamlarda devletin ekonomi içindeki payının oran olarak liberalizmin babası sayılan devletlerden daha yüksek.

Bu konuda çok çarpıcı bir deneyimi aktararak meseleyi açıklayacağımı sanıyorum. TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi ihalesini izlemiştim. 11 tane yabancı şirket vardı masada, satıcı devletin Özelleştirme İdaresi'ydi. İhaleye katılan 11 şirketin 10 tanesinde kamu payı vardı. İhaleye Hindistan Şirketi girmiş, şirketin yüzde 90'ı Hindistan Devletine ait, İtalyanların şirketinde yüzde 20–25 kamu payı vardı. Hepsinde değişen oranda kamu payı olan şirketler Türkiye'nin kamu şirketi olan TÜPRAŞ'ı satın almaya gelmişler. Burada büyük bir zihniyet farkı görüyoruz. TÜPRAŞ gidip başka bir ülkede bir rafineri şirketi satın alabilecek büyüklükte bir şirketken, içinde kamu payı olan başka şirketler gelip TÜPRAŞ'ı almak istiyorlar.

Benşah Tekstil

Dünya Markalarına Üretim Yapıyor

Söyleşi: Serkan DEMİREL

Bize kısaca Benşah Tekstil'i tanıtır mısınız?

Şirketimiz Benşah Tekstil, 1990 yılında kurulmuş ve faaliyete başlamıştır. Firmamızın kuruluşundan bu yana geçen 16 yılın sonunda geldiği mali ve fiziki büyüklükler 1,5 milyon dolarlık bir öz sermaye ve 5 bin metrekarelik bir üretim tesisidir. Şirketimiz bünyesinde 150 kişi, şirket bünyesi dışında da fason üretim yapan yine 150 kişi olmak üzere 300 çalışandan oluşan bir tekstil şirkettir Benşah Tekstil. 2006 yılı itibariyle satışları 13 milyon dolar seviyesindedir. Bunun 12 milyon doları ihracat, 1 milyon doları ise yurt içi satışlardan oluşmaktadır. Şirketimiz birçok kıtadan birçok ülkeye üretim ve ihracat yapmaktadır. Üretim yaptığımız alan hazır giyim alanıdır. Çamaşır ve dış giyim olmak üzere, hazır giyim ihracatı yapmaktayız. Müşterilerimiz Kanada'da, İspanya'da, İngiltere'de, Amerika'da, İrlanda'da, İsveç'te, Norveç'te,

Fransa'da, Almanya'da ve Danimarka'daki tanınmış markalardır.

Benşah Tekstil olarak 2003 yılında, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan bir ihracat başarı ödülünüz var...

GİSAD A.Ş., Türkiye'de tekstil ve hazır giyim ihracatçıları'nın bir çatı şirkettir. Biz buna sektörel sermaye dış ticaret şirketi diyoruz. Biz 2000 yılında bu şirketin ortakları arasına katıldık. GİSAD kurulduğundan bu yana çok ciddi ihracat artışları kaydederek en son 2006 yılında da yaklaşık 3 milyar dolarlık ihracat cirosuyla Türkiye'nin genel ihracat cirosuna büyük katkı sağlamış bir şirkettir. 2003 yılından bu yana da GİSAD hemen hemen her yıl

ihracat başarı ödülleri alan bir çatı şirkettir. Biz de bu şirketin ortağı olmamız dolayısıyla GİSAD'ın övüncünü paylaşıyoruz.

Benşah Tekstil'in hedeflerinden bahsedebilir misiniz?

Biz geçen yıl dünyada çeşitli ülkelerde merkezleri olan 16'dan fazla şirkete üretim ve ihracat yaptık. 2007 yılında Türkiye ekonomisinin kendine özgü koşulları nedeniyle verimliliği artırmak, müşteri sayımızı azaltarak katma değeri, servis hızı ve kalitesi daha yüksek işbirlikleri yapma amacını taşıyoruz. Bu çerçevede, gerek çalışanlarımızın mesleki eğitimleri, gerekse üretim ekipmanlarımızın modernizasyonu konusunda, ekonomik zorluklara karşın, iyileştirmeler yapmayı planlıyoruz. 2007 yılında satışları arttırmak yerine kaliteyi ve verimliliği arttırmaya yönelik hedeflerimizi ön plana aldık.

Benşah Tekstil Genel Müdürü ve USİAD Yönetim Kurulu Üyesi İbrahim BENLİ

Kısa vadede satışları arttırmaktan çok verimliliği arttırmayı hedeflediğinizi söylüyorsunuz. Sektördeki üreticiler genelinde satış rakamlarından çok hizmet kalitesini artırma eğilimi mi var?

Günümüzde Türkiye’de tüm yerel üretici şirketler gibi bizim şirketimizin de sıkıntıları var. Bugün 1 trilyon dolar döviz rezervi olan, 200 milyar dolar da cari fazlası olan Çin tüm dünya ülkelerinin baskısına karşın parasının değerini düşürmüyor. Ancak toplam dış borcu 400 milyar dolar, cari açığı ise 60 milyar dolara yaklaşan Türkiye’de Türk Lirasının değeri yapay olarak aşırı değerli. Bu da üretimin ve ihracatın önünü kapatan en önemli etken ne yazık ki. Bu koşullarda üretim yapmak giderek zorlaşıyor; belki de yakın bir gelecekte olanaksız hale gelecektir. Üretim rakamlarının büyümesine yönelik bir beklenti oluşmayınca verimlilik artışına yönelmek söz konusu.

Hem cumhurbaşkanlığı hem de genel seçimlerin üst üste geldiği bu yıl ekonomiyi de yakından ilgilendiren siyasal değişimlerin eşliğinde. Bu süreçten üretici açısından olumlu bir şey çıkar mı?

Seçimlerin sonuna kadar, Türkiye’de hali hazırda yürütülen ekonomik uygulamaların değişmesi söz konusu değil. Bu ekonomik politikalar AKP iktidarının kendi politikaları da değildir. IMF’nin Türkiye’ye reçete ettiği 1999 kararları, o günden bugüne değişen hükümetlere rağmen kesintisiz yürütülmektedir. Vaziyet böyleyken siyasal iktidar değişiklikleriyle değişecek bir ekonomi politikası söz konusu olamaz. Seçimlerle beraber bir hükümet değişikliği söz konusu olabilir. Ancak seçimlere hazırlanan partilerin hemen hiçbirinin bu dış kaynaklı ekonomik reçeteyi bırakıp, kendi ekonomi politikalarını uygulayacak bir iradesi yok. Ümitsizliğimin ortadan kalkması için siyasal açıdan hiçbir olumlu işaret görmüyorum. Türkiye’deki geniş tabanlı siyasi partilerin tamamı 80’li yıllarda oluşturulan neoliberal politikaların ekseninden ayrılmadan politika yapmak konusunda oldukça

açık mesajlar veriyorlar. Dolayısıyla siyasal süreç değişmedikten sonra, o siyaseti yönetenlerin değişmesinin bir anlamı olduğunu sanmıyorum. Türkiye’yi kendi sorunlarına kendi çözümünü koy-

cak bir iktidarın gelip, sözde değil uygulamada ulusal politikalar üretip uygulaması gerekir. Washington’da, Brüksel’de yazılmış ekonomik politikaları uygulamak Türkiye’nin sorunlarını çözmeyecektir.

Bensah Tekstil Şirket Profili

Şirket Adı	Bensah Tekstil Tic. Ve San. Ltd. Şti.
Adres	Cihangir Mah. Ambarlı Dolum Tesisleri Cad. Şehit Zafer Sok. No: 5 Avcılar, İSTANBUL
Tel	Merkez Ofis 0 212 422 65 94 / PBX
Faks	0 212 422 65 97
E-Mail	bensah@superonline.com, info@bensah.com.tr
İnternet Sitesi	www.bensah.com.tr
Kuruluş Yılı	1990 Yılı
Ödenen Sermaye	1.500.000 \$
Üretim Alanı Büyüklüğü	5000 m ²
Aktivite Alanı	İç Giyim ve Spor Giyim Üreticisi ve İhracatçısı
Ana İhraç Malları	iç çamaşırı, t-shirt, şort, gecelik, slip, atlet, fanila, boxer, sutyen, bikini
2006 Yılı Toplam Satışları	13.000.000 \$
İhracat	12.000.000 \$
İç Pazar Satışları	1.000.000 \$
Aylık Üretim Kapasitesi	1.000.000 parça
Çalışan Sayısı	300 kişi
Ana Müşterileri	Jakob Inc-La Senza / Kanada Inditex (Zara-Bershka-Oysho-Stradivarius) / İspanya Playboy-Primark-Mackays-D.Perkins-Elle-Fat Face-River Island / İngiltere Charming Shops / ABD Dunnes Stores / İrlanda Varner Group / İsveç-Norveç Etam / Fransa Levi’s-Tommy Hillfiger-Puma / Almanya Bestseller Group / Danimarka

Maltepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Orhan Çekiç:

Soykırım İddiaları Rant Kapısı

Söyleşi: Murat KARDAK

Neden bir Ermeni sorunumuz var?

Aslında Türkiye'nin bir Ermeni sorunu yok. Ermenistan'ın bir Ermeni sorunu var ve biz sorunun adını Ermeni sorunu olarak koymak zorunda kalıyoruz Türkiye'nin gerek Türkiye'de yaşayan Ermenilerle, gerekse Ermenistan'la ilgili bir sorunu yok. Ermeniler hayatlarını idame ettirmek için Türkiye'ye sığınıyorlar. Niçin Fransa'ya, Rusya'ya gitmiyorlar da Türkiye'ye geliyorlar? Çünkü burada insanca muamele göreceklerini biliyorlar. Türk insanın olaya insancıl olarak baktığınızda hiçbir sorunu yoktur. Türkiye dışında yaşayan aslen Anadolu kökenli Ermeni diasporaları bunu bir Ermeni sorunu olarak ortaya koydular. Ermenistan'ın Türkiye ile ilgili bir sorunu var. Bu Sevr'den bugüne süregelen bir sorun. Sevr Anlaşması'yla Ermenistan'a vadedilenler Lozan'da yırtılıp atılınca bu olay Ermeni'lerin sorunu olarak kaldı. Böylece Batıyı arkalarına alarak, Doğu Anadolu'da bağımsız bir devlet kurabilecekleri inancıyla Osmanlı'ya karşı ayaklandılar. Adeta son dakika golüyle kaybettiler. Batı, Osmanlı'yı bünyesinde barındırdığı gayrimüslimleri kullanarak parçalamak amacındaydı. Bu gayrimüslimlerden Museviler, hiçbir zaman silaha sarılıp isyan etmediler çünkü devletin onlar için ne ifade ettiğini iyi biliyorlardı. Bu görevi Rumlar ve Ermeniler üstlendiler. Yunanistan bağımsızlığını alınca Rum tarafından bir sorun kalmadı. Batı desteğine rağmen bağımsızlık kazanamayan yalnızca Ermenilerdir. Bunun birinci nedeni Ermenilerin doğu bölgesinde yaşıyor olmaları, ikincisi ise toplu halde bulunmamalarıdır. Ermeniler Kafkasya'dan itibaren hep dağıntık halde yaşadılar. Tarihte bağımsız

egemen bir Ermeni devleti göremiyoruz. Sürekli büyük devletlerin bünyesinde süje olarak yaşadılar. Bu durum, Medler'de, Persler'de, Selçuklular'da da böyledir. Bu serpiştirilmede egemen devletlerin büyük rolü vardır. Roma ve Bizans böyle istediği için dağıldılar. Egemenler devletler Ermenileri tüm Anadolu'ya yaydılar. Böylelikle hiçbir zaman bir araya gelip ciddi bir güç oluşturamadılar. Yalnızca vur-kaç taktiğini kullanabildiler. Hiçbir zaman ordular halinde savaşamadılar.

Doğu Anadolu Ermenilerinin ana yurdu mudur? Sorunlar ilk olarak ne zaman başladı?

Ermeniler Türkiye Devleti'nin bir unsuru değildirler. Ermeniler Osmanlı Devleti'nin unsurlarıdır. Batı Osmanlı'daki etnik farklılıkları silah ve para yardımı yaparak, ideolojik akımlar yaratarak körükledi. Bu nedenlerle imparatorluk çöktü ve etnik farklılıklar uydu devletlere dönüştü. Asıl sorunu çıkaran Ruslardır. Ruslar, Balkanlar'da Osmanlı hakimiyetini kırmak için kendileri gibi Slav ırkından olan Balkan devletlerini

Ermeni sorununun 1915'ten itibaren değil, o tarihten yüz yıl önce-sinden ele alınması gerektiğinin altını çizen Maltepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Orhan Çekiç: "Diaspora Türkiye ile anlaşmaması için Ermenistan'a baskı yapıyor. Çünkü sözde soykırım iddiaları onlar için büyük bir rant kapısıdır" şeklinde konuştu.

ayaklandırdılar. Batı'nın doğu sorunu Osmanlı'dır. Osmanlı'yı parçalamak için kullandıkları gayrimüslimlerdir. Bu kavramlar zamanla Ermeni sorununa dönüşmüştür. Rumlar bağımsızlık alınca, Ermeniler de Batı desteğiyle benzer bir işe teşebbüs etmişler ve 1880-1915 arasında tam 35 sene boyunca 35 ilimizi yakmışlardır. Doğu Anadolu'da yakılmadık il yoktur. Kaybedilen insan sayısı iki milyonun üzerindedir. Bu rakamı Justin Mc Carthy gibi yabancı tarihçiler de verirler.

Anayurt çok başka bir kavramdır. Ermeniler üç bin yıldır bu bölgede yaşıyorlardı. Biz onlardan bin sene sonra geldik. Ancak Selçuklu Sultanı Alparslan, 26 Ağustos 1071'de Bizans İmparatoru Diyojen'i yenerek Anadolu'yu ele geçirdi. Alparslan Ermenileri yenmedi, Bizans'ı yendi. Çünkü zamanın egemen devleti Bizans idi. Bölgede Doğu Roma'nın baskısı altında yaşayan Ermeniler Türklerin gelişini memnuniyetle karşıladılar. Dinsel yönden de sıkıntı yaşıyorlardı. Çünkü Bizans'tan farklı olarak Gregoryen çizgisini sürdürüyorlardı. Türkler geldiğinde Kars yöresinde bir Ermeni prensliği vardı ama bu prenslik biz gelmeden 50 sene önceki bir savaşta mağlup olarak Bizans egemenliğine girmişti. Dolayısıyla Türkler gelip Ermenilerin ana yurdunu ele geçirdiler şeklinde bir ifade tarihsel gerçekliğe aykırıdır. Biz geldiğimizde Ermeniler esir bir millet konumundaydılar.

Ermeni eylemlerine mesnet teşkil eden iddialar nelerdir?

Batı geçmişte olduğu gibi bugün de Ermenileri kullanıyor. Tarihten ders çıkarmak gerekir. Zamanın Ermeni yöneticileri bu dersi çıkarıp bizimle imzaladıkları Gümrü Anlaşması'na yazdılar. Sevr'i Ermenilerin de reddettiği Ankara ve Moskova Anlaşmalarında da vardır. Elbette bir de Lozan var. Birbirlerini onaylayan bu dört anlaşmanın vermediği hakkı kim nasıl alacak? Ne yazık ki bugün bazı Ermeniler hala Büyük Ermenistan hayaliyle yaşıyorlar ve Türkiye'den tavizler koparmaya çalışıyorlar. Bu yara sürekli kanıyor ve bu yarayı kabuk tutmasına fırsat vermeden kaşıyan emperyalist güçler vardır. Bunların başında da ABD gelir.

Türkler Ermenilere bir soykırım yaptılar mı?

Hayır. Türkler kimseye soykırım yapmamıştır Ermenilere de yapmamıştır. Elbette Ermeniler de özgürlükleri için savaşıma hakkına sahipler. Herkes bağımsızlığı uğruna savaş verebilir. Ermeniler devletlerine isyan ettiler. Bunun adına bağımsızlık mücadelesi diyebilirler. Kazanırsan kahraman olursunuz, kaybederseniz hain olursunuz. Ermeniler ne kadar Doğu Anadolu'da bir devlet kuracağız diye isyan etme hakkına sahipse, Osmanlı da onlardan daha fazla bu toprakları koruma hakkına sahiptir. Bu durum çatışma doğurur. Yeryüzünde dört bin dolayında etnik grup var. İki binin üzerinde dil konuşuluyor ancak iki yüz devlet var. Devlet kurabilmek başka bir şeydir.

Bu çatışmanın soykırım olup olmadığına hukuk karar verir. Bu siyasi bir süreç değildir. Hitler'in soykırım yaptığını nasıl anlarız? Fırınlar ortada, işkence odaları ortada. Soykırım, bir soyu kırmak, insanları yalnızca o soya ait oldukları için öldürmek anlamına gelir. Osmanlı ise tüm dünyanın gözü önünde topraklarını koruma mücadelesi veriyordu. Eğer bu olayı 1915'ten itibaren tartışsak karşı taraf kendi savını daha derli toplu savunur hale gelir. Oysa 1880'lerde de Ermeni meselesi vardır. Eğer amaç soyu kırmak olsaydı tüm Ermeniler sürülürdü. Yalnızca Gregoryenler gönderildi. Protestan, Katolik Ermeniler gönderilmedi. Bu geçici bir göçtür. Ardından geri dönmelerine dair bir yasa çıkarılmıştır. Aynı yerlere geri dönmek istemeyenler başka yerlere yerleştirilmişlerdir. Bunların kararını da aynı hükümet almıştır.

Türk - Ermeni - Kürt üçgenini biraz açar mısınız?

Dünyanın gözünden kaçan bir şey var. Ermeniler belli toprakları istediler. Bu topraklarda yaşayan insanlarımız Kürt kökenli insanlarımızdı. Aslında bu kavga Kürtlerle Ermeniler arasında oldu. Ermeni kökenli yurttaşım, Kürt kökenli yurttaşım burayı boşalt dedi, o da boşaltmadı. Kavga budur. Bu olaylarda asıl can kaybı Kürt kökenli yurttaşlar tarafından verilmiştir. Bu topraklar diye işaret edilen topraklarda kimlerin yaşıyor olduğuna iyi bakılmalıdır.

Osmanlı, iki gruba da benim yurt-

taşım mantığıyla yaklaşmıştır. Kavga-yı önlemek istemiştir. Ermenilerin gönderildiği yerler çöl değil. Orada devlet idareleri kuruludur. Onbinlerce insan zaten yaşamaktadır. Gönderildikleri yerler, savaş olmayan yerlerdi. Osmanlı bir ırkı ortadan kaldırmak isteseydi, İstanbul'daki, İzmir'deki Ermenileri de sürerdi. Doğu'da yaşayan Ermeniler Suriye bölgesine giderlerken, Trabzon'daki bir grup Ankara'ya geldi. İzmit'teki bir grup Konya'ya geldi. Eğer Ermenileri çöllerde eritmek gibi bir amaç olsaydı, hepsi Suriye'ye gönderilirdi. Bu olayların değerlendirmesine 1800'lerden başlamamız gerekir. Kimi yazarlar Enver, Cemal, Talat gibi liderler yaptılar deseler de, bu paşalar doğmadan önce de bir Ermeni sorununun var olduğu bir gerçektir. Hocalarımız, gazetecilerimiz, gerçekleri bilmiyorlar. Anlamak istemiyorlar. Abdülhamit'e yönelik suikastin ne aşamalardan geçtiğini bilmiyorlar.

Peki Ermeni Sorunu nasıl çözülür?

Bu, diaspora Ermenisinin peşinde olduğu bir sorundur. Türkiye Cumhuriyeti'nin Erivan hükümetiyle ilgili bir sorunu yok. Sınır sorunumuz çözülebilir. Biz sınırlarımızı açarız, siyasi, ekonomik ilişkilerimizi kurarız. Yalnız bu sözde soykırım iddialarından tamamen vazgeçecekler. Karabağ'dan çekilecekler. Bunun dışında ilişkileri güçlendirme şansımız yok.

Öte yandan diaspora Ermenistan'a Türkiye ile anlaşmaması yönünde baskı yapıyor. Çünkü bu kanayan yaranın rantını diaspora paylaşıyor. Bundan turizm geliri elde ediyorlar. Filmler çektiriyorlar, kitaplar yazdırıyorlar, piyesler yaptırıyorlar. Bu sorun çözülürse kimse Ararat Dağı'nı görmeye gelmez. Bu bir rant meselesidir. ABD, İsrail ve Ermenistan'a para yardımı yapıyor. Şimdi de "Musa Dağı'nda Kırk Gün" diye film çektiriyor. Her film bir milyon dolara mal oluyorsa, yüz milyon dolar getiriyor. Ajitasyon daima para yapar. Son dönemde kaybettiğimiz büyük müzik adamı Ahmet Ertegün bana bir gün, Amerikalılar hiçbir zaman Atatürk filmi çekmezler demişti. Çünkü neyi çekecek? İngiliz'i yendiğini mi? Emperyalizmi dize getirdiğini mi? Kendi hezimetini mi çekecek? Ermeni sorunu ancak diasporanın bu rant kapılarının kırılması ile çözülür.

Doster'den yeni bir kadın çalışması:

"Çilenin Coğrafyası Yok"

Söyleşi: Oktan ERDİKMEN

Neşe Doster, özellikle kadın çalışmalarıyla, Atatürk, Cumhuriyet ve aydınlanma konusundaki yazı ve konuşmalarıyla kamuoyunun tanıdığı bir isim. Üniversitelerde Türk Devrim Tarihi, Türk Tiyatro Tarihi ve kadın araştırmaları dersi veren Doster'in, sömürünün, baskının, törenin, şiddetin kısıracındaki kadınları anlattığı "Çilenin Coğrafyası Yok" adlı çalışması Bizim Kitaplar Yayınevi'nden çıktı. Kadınların dünya genelinde ve ülkemiz özelinde yaşadıkları sorunları, yer yer öykü, anı, tanıklık, izlenim yazılarıyla aktaran, yer yer bilimsel verilere, istatistik-

lere dayandırarak ortaya koyan Doster'le, kısa süre önce piyasaya çıkan kitabını konuştuk.

Daha önce 1995'de "Öğretmenin Günlüğü"nü yazdınız. 1999'da Dr. Bernard Caporal ile birlikte yaptığınız "Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını" adlı çalışmanız Cumhuriyet Kitapları'ndan çıkmıştı. Ardından 2002'de Neşe Doster'in "Kadınlara Dair Akılda Kalanlar" (Bağlam Yayınları) adlı kitabını okuduk. Mayıs 2005'de ise memleketinizi anlattığınız "Kars Memleketim Benim" adlı çalışmanız okurla buluştu. "Çilenin Coğrafyası Yok"u yazarken amacınız neydi?

Yaşamının tanımak, tanımanın da paylaşmak anlamına geldiğine inanırım. Bu nedenle "Kadınlık ve Yaşam Okulu'nda" görüp öğrendiklerimi başkalarına da aktarmak, tanıştıklarımı başkalarına da tanıtmak istedim. Böylece okuyanlar hem kendilerine, hem de hemcinslerine özgü bir şeyler bulurlar diye düşündüm. Kitabı bir yolculuk olarak kurguladım. Bazen kendi iç dünyama, bazen tüm insanlığa. Kitabı bir yüzleşme saydım. Bazen değerlere, çoğu kez dayatmalara. Kitabı bir iç hesaplaşma, bir tanıklık saymak istedim. Zaman zaman baskılara, sık sık da törelere yenik düşenlere. Daha önce kadın ağırlıklı, kadın odaklı kitapları yazarken, omuzlarımdan bir yükün kalkacağını düşünmüştüm. Yanılmışım. Kalkmadı, tersine yeni yükler bindi sırtıma. Buna yükten çok sorumluluk, yol arkadaşlığı, paylaş-

ma, dertleşme, yüreklendirme dersek daha doğru olur sanki. Bu süreçte içimde büyüttüğüm, özlemle andığım, tanışıklıkla yetinmeyip, dostluğa dönüştürdüğüm öylesine çok okur ve dinleyici desteği oldu ki, içimdeki sesin güçlendiğini, yaslandığım dağların arttığını, bunun da yeni sorumluluklara yol açtığını gördüm.

Kitabı hazırlarken nelerden yararlandınız?

Yazdıklarım yıllara sığdırmaya çalıştıklarımdır. Gördüklerim, etkilendiklerim, okuduklarım, yetinmeyip yüksek sesle dillendirmek istediklerimdir. Diğer kitaplarım yayımlandıktan sonra yeni bir şeyler yazmamak, araştırma ve gözlemlerimi paylaşmamak ayıp olur, eksik olur, haksızlık olur diye düşündüm. Tanıdık bildik kadın öykülerini, yaşama ve kadına ayna tutan, kadın gerçeğini dillendiren söyleşileri, bize ait sorunları sıklıkla söylememek olmaz deyip, işe ve yola koyuldum.

Bu kitap yer yer yüreğimde, bazen beynimde, çoğu kez düşlerimde, sık sık da yollarda geçen bu yolculuğun anlatımıdır. Bu kitap, kimi zaman heyecanlanarak, kimi zaman kişisel tarihimde, coğrafyamda gezinerek, kimi zaman kendi isyanlarımda "yalnız", öfke ve şaşkınlıklarımda ise "yapayalnız" bir yolculuğun dışı vurumudur. Kadın odaklı çalışmalar, kadın konulu makaleler, kadın amaçlı yolculuklar, söyleşi yaptığım insanlar, verdiğim konferanslar, katıldığım panel ve toplantılar, gittiğim yurt içi ve yurtdışı geziler kitabın omurgasını oluşturdular.

Kitabınızda hem söyleşiler, hem bilimsel toplantılar, hem gezi ve izlenimler, hem makaleler var. Hazırlık aşamasında yönteminiz ne oldu?

Kitabı yazarken bizim coğrafyamızda doğmanın, bizim topraklarımızda yaşamının bir bedeli olduğunu ve bu bedeli ödemek gerektiğini düşünerek yola çıktım. Ele aldığım kahramanları da genellikle "yaşadığı cehennemi cennete çeviren" kadınlardan, insanlardan seçmeye çalıştım. İstedim ki; dert ettiğim konuları, beni besleyen da-

marları, elimden tutanları, beni biçimlendiren, törpüleyen olayları daha geniş kitlelerle paylaşayım. İstedim ki; yağmurdan çok gözyaşlarının ıslattığı topraklarımızda yaşananları, yok sayılanları, acı ve öfke arasında savrulanları net bir dille anlatayım. Kitabı yazarken kalemimden çok yüreğimin sesini dinledim. Hangi coğrafyanın insanı olduğumu hiç unutmadım. Tarihimizi, köklerimizi, Cumhuriyet Devrimi ile kazandıklarımızı hep fonda tuttum. Kurmacaya çok az yasla-

nıp, saptamalarımı öne çıkarmaya özen gösterdim. Bazen düşlerimi, bazen düşündüklerimi ama her zaman gerçekleri yansıtmaya çalıştım. Yazarken yaşadıklarımı anlatmam zor. Ancak benim yazarken yaşadıklarım, gerçeği yaşayanların yanında ne ki diye düşündüm.

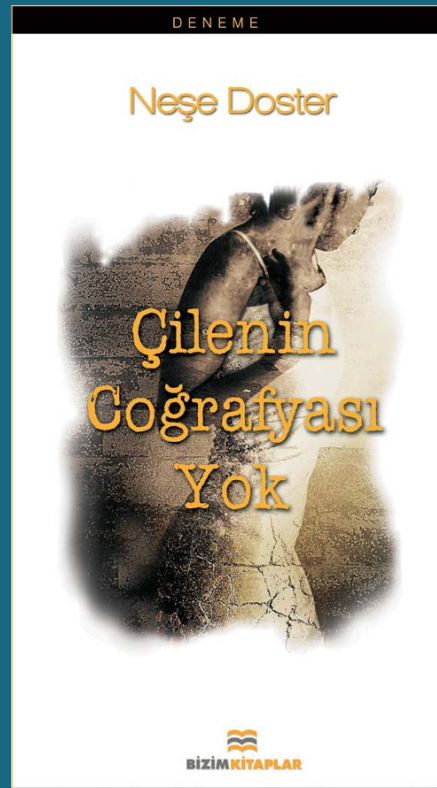
Bazı biyografilere yer verdim. Onları anmak ve anlatmak boynunun borcudur diye düşündüm. Bazı gezileri ve izlenimlerimi anlattım. İstedim ki oraları görene de, göremeyene de farklı bir pencereden sesleneyim.

Malzeme olarak nelerden yararlandınız?

Yukarıda da değindiğim gibi tüm bunların sonunda şunu gördüm ki; işsizlik, açlık, yoksulluk, umutsuzluk, kaynamayan tencere, yanmayan ocak hep kol kola girip kadının göğsünün tam ortasına çöktüğü sürece, bu sorunun dumanı hep tütecek, bu ve benzeri kitaplar hep yazılacak. Kadın sorunu ülkemizde de dünyada da dünden bugüne hep var olduğu, bugünden yarına da hemen çözülemeyeceği için ana konu olarak kadın ve kadın çevresinde dönen olayları ele aldım. Ve kitabımı bu soruna emekleriyle, çalışmalarıyla, kişilikleriyle, cesaretleriyle katkı sunan herkese, görmezden gelinen kadın erkek eşitliğini gündemine alarak, önemseyen ve omuz veren her kuruma adadım, emekleri ve çabalarına teşekkür adına.

Hedef kitleniz kim, kime ulaşmayı istiyorsunuz?

Kitapta da değindiğim gibi, kadın sorunu öncelikle toplumsal bir sorundur. Bu nedenle sorunun üzerine ciddiyetle eğilmek, yasalarda yeni düzenlemeler yapmak, toplumun kadına bakışının değişmesini sağlamak gerekir. Kadınların da hak ve sorumluluklarının bilincinde olmaları, haklarını aramaları, kazanımlarına sahip çıkmaları şarttır. Bu kitapla amacım yalnızca kadınlara değil, herkese ve her kesime ulaşmak, onları bazen gülümsetmek, bazen duygulandırmak, ama hep düşündürmektir.

Demirtaş Ceyhun:

"Aydınlarımız Yakın Tarihimizi Bilmiyor"

Söyleşi: Dr. Barış DOSTER

Türkiye'ye karşı örgütlü, çok boyutlu bir saldırı var. Bunun kültür ve sanatta ki yansımaları nasıl oluyor?

Türklere karşı yeni bir Haçlı seferi söz konusu. Aynen 15. yüzyılda Vatan'ın Osmanlı'ya karşı Haçlı Seferleri'nde Cem Sultan'ı araç olarak kullandığı gibi, bugün de sadece siyasal hayatta değil, kültür ve sanatta da Batı tarafından kullanılan Cem Sultan'lar var. Bunların örneklerine her gün gazetelerde, televizyonlarda rastlıyoruz. Batının esiri, kölesi olan bu yazarları Haçlı seferlerinin parçası olarak görüyorum.

Kültür ve sanat insanlarının, Batı'nın bu saldırı ve oyunlarında çok önemli bir role sahip olduklarını söyleyebilir miyiz?

Kesinlikle. Tüm imparatorluklar

ayakta kalmak ve güçlenmek için ideoloji üretmek ve ihraç etmek zorundadırlar. Aksi halde yaşayamazlar. İdeolojiyi de edebiyat üretir. Çünkü edebiyat dili üretir. Önce edebiyat ortaya çıkmıştır, sonra düşünürler. Düşünürlerin temel malzemesi olan dili edebiyatçıların ürettiğini hiç akıldan çıkarmamalıyız.

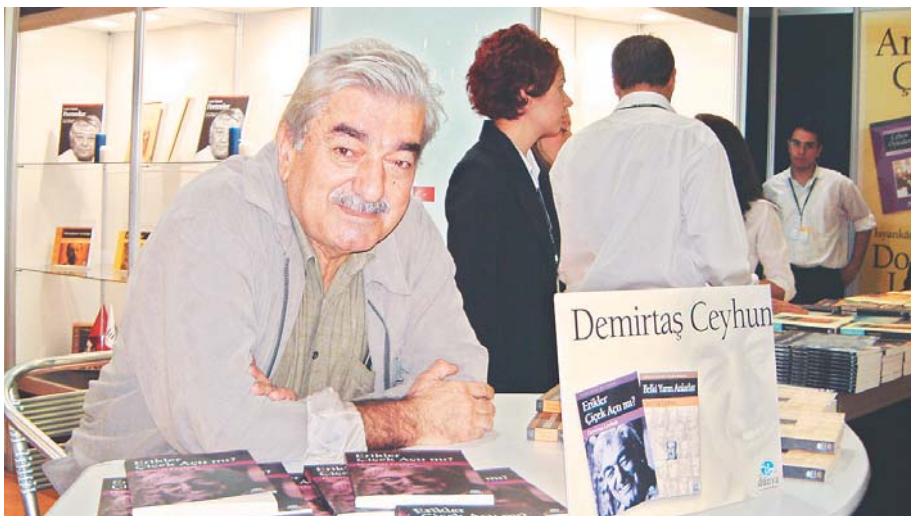
Türkiye'de siyasetin dış etkilere açılması ile edebiyatın dış etkilere açılması aynı dönemde olmadı mı?

Evet, ikisi de aynı dönemde oldu. 1946'dan itibaren nasıl siyasetimizde Amerikan etkisi yoğunlaştı ise edebiyatta da aynı şey oldu. Önce edebiyata saldırdılar. Atatürk sağken, bizzat Atatürk'ün himayesinde çıkan Kadro dergisi kapatılmıştı. Bu derginin yerine de İngiltere'den gelen genç bir doçent olan Orhan Burian tarafından, Muhtar F. Enata'nın parasıyla Yücel dergisi çıkarılmıştı. Daha o dönemden itibaren ulusal dilin ve edebiyatın engellenmeye çalışıl-

dığını görürüz. Kadro dergisi kapatılınca, sosyalizm lanetlenince, aydınlarımız da sosyalizm ile hümanizmi özdeşleştirmeye çalıştılar, ikisinin aynı şey olduğunu sandılar. 1950 yılında ABD'den gelecek, karayollarında çalışmaya başlayan ve mesleği de inşaat mühendisliği olan Hüseyin Cöntürk edebiyat dergisi çıkarmaya başlamıştı. 1960'larda birden bire ortalıktan çekildi. Ama hemen sonra da şiirde İkinci Yeni akımı başladı. ABD belirli dönemlerde dili ve edebiyatı denetim altına almayı başardı. Günümüzde holdinglerin dergilerin, gazetelerin, televizyon kanallarının adlarını bile İngilizceleştirmesi bunun açık kanıtı.

Buna koşut olarak ulusal dili ve kültürü, bağımsızlığı ve aydınlanmayı savunan yazar ve aydınların da üzerine çullanıldı.

Aynen öyle. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi yazarlar ikinci sınıf yazar olarak gösterildi ve medya onlara saldırdı. Bu yazarlar baskı gördüler. Kenan Evren'in de ilk olarak Türk Tarih ve Türk Dil Kurumlarını kapattığını unutmayalım. Büyük sermaye edebiyata el attı. Bankalar, hatta petrol şirketleri bile edebiyat ödülü vermeye başladılar. Aynen yap-boz oyunu gibi parçaları birleştirince dile nasıl da saldırıldığını ve yozlaştırıldığını görüyoruz. Mesela Nobel ödülü alan yazarımız İngilizce düşünüp Türkçe yazıyor. Zaten artık kitaplar da yoğun propaganda ve reklâm kampanyasıyla, daha piyasaya çıkmadan önce okura pazarlanıyorlar. Öyle bir yaygara koparılıyor ki okur kendisini o kitabı almak zorunda hissediyor. Bu ülkemizde de böyle, ABD'de ve Av-

rupa'da da. Postmodernizmin edebiyata yansması bunlar.

Sadece ülkemizde değil, dünyada da bir edebi kısırlıktan, durağanlıktan, zayıflıktan söz edebilir miyiz?

Kesinlikle. Mesela normal bir edebiyat okuru, 1950 öncesinde en az 15 tane Amerikan yazarı sayardı. 1950 sonrasında ise normal okur 2 tane Amerikalı yazar sayamaz. ABD, dili ve edebiyatı denetim altına alınca, üretkenliği, yaratıcılığı öldürdü. Modern edebiyat üretken değildir çünkü. Post modern edebiyat ise üretmez, sadece tüketir.

Laiklik konusunda da kimi aydınlarımızı cehaletle suçluyorsunuz.

Aydınımız bazı şeyleri yakalayamıyor. Dünyada laik düzene geçmiş, onu benimsemiş tek bir dini akım vardır: Katoliklik. İngiltere'de 8. Hanry döneminde devletin, halkın ve kilisenin dini aynı olunca, kendi Anglikan kiliselerini kurunca her alanda müthiş bir gelişme yaşanmıştır. Bu dile de, bilime de yansımıştır. Çünkü dil dağarcığı zengin olursa, yazılı edebiyat köklü olursa buluş da vardır, bilimsel gelişme de vardır. Aksi halde olmaz. Katoliklerin geçirdiği bu aşamayı Ortodokslar da geçirmemiştir, Museviler de. Bir tek Anglikan kilisesi bu süreçten geçmiştir. Protestanlık ise zaten reformun kendisidir, Ortaçağ'a tepki olarak doğmuştur. Ortodoksluk ise Ortaçağı sürdürmektedir. Bu tarihsel süreci Rus aydını da, Türk aydını da görememiştir. Mesela Marksist klasiklerin hiçbirinde laiklikle ilgili bir mesele yoktur. Çünkü Marks da Engels de bu sorunu çözmüş, ileri toplumlardan yetişmiş düşünürlerdir. Öte yandan Lenin, bu reformları geçirmemiş bir toplumda komünizmi denemiş, başarısız olmuştur, modeli 75 yıl sonra çökmüştür. Bizim aydınlarımız bu konularda düşünmüyor, bu konuları bilmiyorlar. Örneğin Ortadoğu'daki çatışmalardan biri de İslam şeriatı ile Musevilik şeriatı arasındaki kışımadır. ABD de bunu iyice kıskırtmaktadır.

Bizde genelde laiklik ile sekülerizmin farklı şeyler olduğu, laikliğin Fransa'da devrimle geldiği, sekülerizmin ise Anglo-Amerikan toplumlarında evrimle oluştuğu anlatılır. Kimi bilimadamlarının dünyevileşme dediği sekülerizmi, Niyazi Berkes de çağdaşlaşma olarak tanımlar. Siz ne düşünüyorsunuz?

Laisizm bir devlet türüdür. Bu devlet

türünün iki adı vardır. Fransızlar laik derler, İngilizler ise seküler derler. İkisi arasındaki tek fark, laikliğin Fransa'da 18. yüzyılda devrimle, İngiltere'de ise 13. yüzyıldan itibaren başlayan bir evrim süreciyle yaşama geçmesidir. Ama Osmanlı artığı kafa yapısını taşıyan ve Türkiye'ye Batılı oryantalistlerin gözüyle bakan çok sayıda aydın bu noktaya hiç dikkat etmez. Yine bu kapsamda bir örnek daha verebiliriz. Tapu sözcüğü 13. yüzyıldan itibaren Osmanlı kayıtlarında görülür. Bunu gören Batılılar da otomatikman Osmanlı'da 13. yüzyılda mülkiyet hakkı olduğunu düşünüp, yazmışlardır. Bizim pek çok aydınımız da onlardan görüp, aynı şeyi yapmıştır. Oysa bu büyük bir yanılgıdır. Osmanlı'da tapu sözcüğü sadece kira sözleşmesi anlamında kullanılmıştır. Ne yazık ki bizim aydınlarımız bu tür yanılgılara çok kolay düşüyorlar. Mesela Roderick Davison adlı Amerikalı tarihçi tarikatı İngilizceye yol olarak çevirince, bizimkiler de tarikatı yol olarak tanımlamışlardır. Buradan şöyle acı bir sonuç çıkıyor. İslamiyeti Batılı anlamayınca biz de anlamıyoruz. Ya da biz de onların anladığı gibi anlıyoruz. Aydınlarımız dini din olarak da bilmiyorlar, kültürel, toplumsal bir olgu olarak da bilmiyorlar. İşin acısı bile ni de aşağılıyorlar.

Bu konuda olumlu örnekler hiç yok mu?

Elbette var. Örneğin Atatürk, örneğin Aziz Nesin. İkisi de İslamiyeti çok iyi bilen iki entelektüeldir aynı zamanda. Atatürk aynen 8. Hanry gibi, aynen Martin Luther gibi dinde reform yapmıştır. Muamelatı atmış, ibadeti öne çıkarmıştır. Atatürk'ün kurduğu Diyanet İşleri Başkanlığı tam anlamıyla İslamiyette bir reformdur. Bunu çok iyi bilen ABD'nin 1946'dan itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı'nı nasıl bozduğunu çok iyi biliyoruz. Diyanet İşleri, Soğuk Savaş'la birlikte ilk saldırgan kurumlardan biridir.

Siz köylülük ve göçebelik üzerine de çok çalıştınız. Biraz da bu konuları açar mısınız?

Osmanlı, köy sözcüğünü oturan yer olarak kullanmıştır, tarım yapılan yer olarak değil. Vaniköy, Kadıköy, Karaköy gibi. Tarım yapılan yere ise Arapça kökenli bir sözcük olan Kariye demiştir. 1870 sonrasında ziraat sözcüğü kullanılsa da çiftçilik sözcüğü dilimize Cumhuriyet sonrası girmiştir.

Atatürk'ün başlattığı dil devrimine nasıl yaklaşıyorsunuz?

En büyük eksiğimiz yakın tarihimizi bilmemek. Türkiye'ye Atatürk daha sağken gelen Sovyet uzmanlardan birisi Nikolay Mar'dır ve bu adam Atatürk'ün dil devrimini çıkmaza sokmuştur. Ülkesinde de bu konuda Stalin'e danışmanlık yapmış, çok etkili bir uzmandır. Dili proleterleştirmekten falan söz etmiştir. Ama Stalin bir de bakıyor ki Mar'ın yaptıklarının hiç olumlu tarafı yok, onu tasfiye ediyor. Nitekim Atatürk de dil devriminin yarattığı sakıncaları görünce, Falih Rıfkı Atay'a da dediği gibi bizzat kendisi vazgeçiyor bu işten.

Yakın tarihimizi bilmeyince, AB gibi, BOP gibi projelere de çok olumlu bakan, zararlarını hiç gör(e)meyen, bu projeleri adeta kutsayan bir sürü aydının olması kaçınılmaz oluyor. Bunlara ne diyorsunuz?

BOP'un hiç başarı şansı yok. Batağa saplanmış bir proje. AB'ye gelince, bize karşı havuç- sopa politikası uyguladıklarını herkes görüyor. İlk kez 1953 yılında gündeme gelen bu projenin kuruluş gerekçesine baktığımızda savaş sonrası ABD'nin çıkarlarının esas alındığı ortaya çıkıyor. O zamanlar ABD kapitalizmi cennet, Sovyetler ve komünizmi de cehennem olarak sunuyordu. Savaş sonrasındaki genel seçimlerde Fransa'da komünistlerin hükümete ortak olmaları ve oylarını arttırmaları, Çekoslovakya ve İtalya'da da komünistlerin sürekli güçlenmeleri ABD'yi çok tedirgin etti. SSCB Çekoslovakya'ya el koymasa belki bu ülkede komünizm seçimle iktidara gelecekti. Amerika Moskova'nın bu hatasını kullandı. İspanya'yı da Franko ile denetim altına aldı. Yunanistan iç savaşında komünistler perişan oldular. Türkiye'de ise zaten komünist hareketleri İsmet Paşa tasfiye ediyordu. ABD Avrupa'yı denetim altında tutmak ve komünist partileri frenlemek için kendi parasıyla AET'yi kurdurdu. Hemen ardından da zaten Fransa'da komünistler güç kaybetmeye başladılar. İtalya'da da hareketin lideri Togliatti öldürülünce komünistler zayıfladılar. Kökü AET'ye dayanan AB tamamen anti Sovyet ve antikomünist bir proje olarak ABD çıkarları için kurdurulmuştur. AB'nin de bence bir ciddiyeti yoktur artık. Kimse memnun değil. Alman ekonomisi bu yükün altında felç oldu. Bana göre en fazla 20 yıllık bir ömrü var.

Haluk MESCI:

"KOBİ'ler Markalaştırma Sürecinde Çok Geride"

Söyleşi: Öncü ÖZSU

Yerli şirketlerimizin dünya çapında markalaştığını söyleyebilir miyiz?

Hayır. Gazetelerde birkaç senedir ve zırt pırt 'dünya markası olduk' vs türünden haberler (!) çıksa da, gerçek anlamda dünya markası olma ölçütünü tatmin eden herhangi bir Türk markası yok. Ne yazık ki yok.

Kobilerin markalaşma çabaları hakkında ne düşünüyorsunuz? Turquality ile ilgili görüşleriniz neler?

Önce şunu söyleyeyim: 'Markalaşma' diye bir şey yoktur, 'markalaştırma' vardır. Çünkü 'markalaşma', kendi kendine olma, hıdayına bit bir olgu duygusu veriyor. Oysa, 'marka' bir girişimcinin-yönetimin-yöneticinin ürününe, tüketicisine, şirketine, iş yapma yöntemlerine, pazara, dünyaya, geleceğe vb bakışındaki tutarlı yaratıcılığın orta ve uzun vadede bıraktığı olumlu ve değerli tortudur. Yani, bilinçli bir yönetim eyleminin getirdiği bir sonuçtur. Buna göre, 'markalaşma' yoktur, 'markalaştırma' vardır.

Bu açıdan baktığımda, KOBİ'lerin, markalaştırma sürecinde çok geride olduğunu görüyorum. Önce şirketlerinin işletmecilik doğrularını uygulayabilecek bir düzene oturtulması, yönetimin çağdaş gereklerinin yerine getirilmesi şart. Bunu yapmak için de çoğu kez, dışarıdan uzman yardımı almaları gerekiyor. Markalaştırma sürecinden ancak bundan sonra söz edilebilir.

Mahi Mahi'nin bu doğrultuda geliştirdiği ve KOBİ'lerin markalaş-

Haluk MESCI

tırma sürecine hazırlanmasını amaçlayan, ama kimselerin talep etmediği hızlı ama etkin bir KOBİ modeli var:

4T. Okurlarınızdan ilgilenen olursa bizimle temasa geçebilirler.

Ekonomik krizlerde reklamverenler öncelikle reklam bütçelerinden kesinti yapıyor, hatta bazıları tüm iletişim çalışmalarını dondurma kararı alıyor. Bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Öyle yaparlar! Önce çay-kahve parasından ve reklamdan kısarlar.

Ne düşünüyüm? Yangın var, az su kullanalım da su bitmesin mantığı. Akli başında bir reklamveren, öncelikle akli başında bir yönetime sahiptir. Yani ekonomik krizden en az etkilenmek için zaten önlemlerini çoktan almıştır. Bunun bir sonucu olarak da reklam yatırımını kısmaz. Ve özellikle ekonomik kriz dönemlerinde reklam yapan, yapmaya devam eden şirketlerin kriz bitti-

Kurduğu birçok reklam ajansının yanı sıra, hem öğretim üyesi olarak hem de mesleki yayınları ve kitap çevirileriyle Türkiye'de reklam sektörünün gelişimine büyük katkılar yapan Haluk Mesci sorularımızı yanıtladı.

ğinde reklamı kısmış rakiplerinden çok daha önde olduğu bilinen bir gerçek.

Bazı reklamlarda Türkçenin istenildiği gibi eğilip büküldüğünü ve hatta Türkçenin Türkçe olmaktan çıktığını görüyoruz. Bir reklam yazarının toplumsal sorumluluğu nedir?

Reklam yazarının Türkçe konusundaki temel sorumluluğu, yaratıcı kullanım esnekliği yüzünden dili bozmamaktır. Tersine, dilde yaratıcılık getirebilecek sektörlerden biridir reklam. Kurallara özen göstererek de dil yaratıcılığı mümkün. Dilde yaratıcılık kuralları hiçe sayarak ilginçlik sağlamak değil.

Bir konuya dikkat etmek gerek: Reklam yazarı (!) olarak çalışan gençlerin pek çoğu, eğitim kurumlarından Türkçe cahili ve dikkatsizi olarak mezun oluyor. Yazarken (!) de, esasen bilmedikleri kuralları uygulamaları beklenemiyor tabii ki. Yani, yanlışları yaratıcılık uğruna yapmıyorlar; kuralları bilmedikleri için yapıyorlar. Yanlış yaptıklarının da farkında olmuyorlar.

Sorumluluk, ailelere, eğitim kurumlarına, reklam kurumunun ustalarına vb de düşüyor. Yanlışlar konusunda titiz, yüksek sesli, uyarıcı, gerekirse müdahale edici olmalılar.

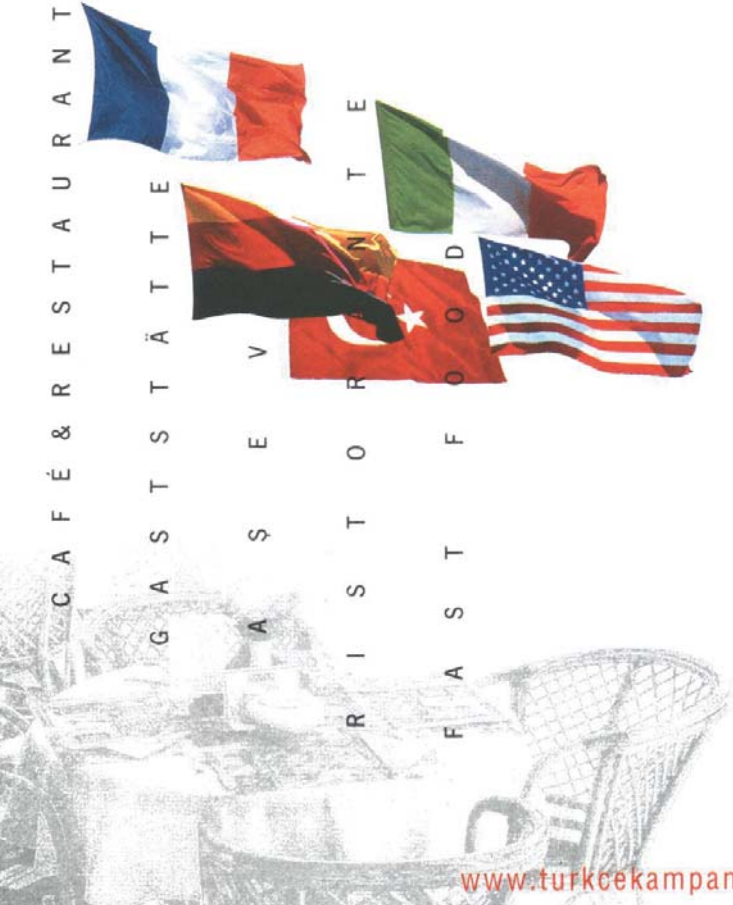
Yerel reklam ajanslarının uluslararası ortaklara ihtiyaçları var mı? Uluslararası ajansların avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Bu çağda, herkesin herkesle ortaklığa, en azından ortak hareket etmeye ihtiyacı vardır. Ortaklık, adı üzerinde, ortak bir çıkar etrafında yapılan bir uzlaşmadır. Dolayısıyla, her iki tarafın da işine gelene ve adil paylaşılan bir çıkarları varsa, niye ortaklık yapmasınlar.

Soru, reklamcılığı iyi yapmak için ortaklığa ihtiyaçları var mı sorusu ise, cevabım hayır, ihtiyaçları yok. Reklamcılığın nasıl yapılacağına ilişkin mesleki deneyim-birikim, ağırlıkla İngilizce bile olsa, dünyada kitap vs haline getirilmiş durumda. Bunların özümsemesi bile yerli ajanslarımıza ışık

TİCARETTE DE TÜRKÇE

Ürün adlarında
Tabelalarda
Hizmette
Reklamlarda
Türkçe

www.turkcekampanyalari.org

TİCARTE DE

TÜRKÇE

www.turkcekampanyalari.org

tim ve işleyiş danışmanlığı verebiliyoruz; eğitim seminerleri yapıyoruz.

Türk reklamcılığının, dolayısıyla Türk ekonomisinin geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Topluca ve toplumca aptallıklar etmezsek, parlak olmaması için hiçbir neden yok. Eksik olan şey, ortak yararlar için toplumsal uzlaşma, akılcı ve içten önlemlere-uygulamalara-politikalara saygı. Gel gör ki, geleceği dönük o vizyonu, vizyona uygun politikaları kim geliştirecek de, toplumsal uzlaşmaya kim liderlik edecek?

tutabilir.

Mahi Mahi'nin bu konuda da eğitimleri, danışmanlıkları var. Arzu eden reklam ajanslarına yöne-

Ulusal Sanayi ve Ticaret

Firma sektör kurum bilgileri, ilanlar, makaleler haber ve yorumlar ile geniş bir veritabanı oluşturarak hizmet vermek ve bu bilgi ortamından yararlanmayı sağlamayı amaçlayan sitede 450 firma, 1.700 sektör ve meslek dizini bulunmaktadır. Ulusal Sanayi ve Ticaret, ayrıca derneğimizin internet sitesine bağlantı veriyor.

Web adresi:
www.ulusalsanayiveticaret.com
iletişim:
posta@ulusalsanayiveticaret.com

ULUSAL SANAYİ ve TİCARET

Güncel Yazı

Savaş Gümüş
Genel Müdür
ACAR Patent
Marka ve Kalite
Yönetim Sistemleri
<http://www.acarpatent.com>

Global rekabet ve inovasyon

"Gelişmiş ülkelerle ve ticari rakiplerimizle aramızdaki farkı kapatmak ve öne geçmek için bu inovasyonun öneminin herkes tarafından anlaşılmasından başka çaremiz yok."

Gelişmiş bir Türkiye ve güçlü şirketler için: inovasyon ..."

Editörden:

Sizlerle, sizin için firma sektör kurum bilgileri, ilanlar, makaleler haber ve yorumlar ile geniş bir veritabanı oluşturarak size hizmet vermek ve bu bilgi ortamından yararlanmanızı sağlama amacındayız..

Bilgi:
Sitemizde, 450 firma, 1.700 Sektör ve Meslekler dizini bulunmaktadır.İlginize teşekkür ediyoruz.İ
15.11.2006

Yazılar:
Yazılarınızı gönderin yayınlatalım

iletişim:
posta@ulusalsanayiveticaret.com

İkinci El:
İkinci El ilanlarınızı yayınlıyoruz

İş ve Eleman:
İş ve Eleman ilanlarınızı yayınlıyoruz

İş Duyuruları:
İş Duyurularınızı yayınlıyoruz

web Sayfanız:
<http://www.ulsati.com/> 'da firmanıza ait bir sayfayı yayınlıyoruz.

Bilgi !
İnternette ençok aranan kelimelerden sitemize erişiliyor.

"Ulusal Sanayi"
"Ulusal Sanayi Rehberi"
"Ulusal Ticaret Rehberi"
"Ulusal Sanayi ve Ticaret"
"Ulusal Sanayi ve Ticaret Rehberi"

Firmalar...
450 Firmanın iletişim bilgileri

Sektörler...
Hazırlanıyor...

Meslekler...
Hazırlanıyor...

15/01/2006 - Ulusal Sanayi ve Ticaret rehberi®

PARDUS 2007 Çıktı
Türkçe Ulusal İşletim Sistemi
Güvenilir, hızlı , kolay , özelleştirilebilir, herşey dahil Ulusal İşletim Sistemi Özgür, Virüslere geçir vermez, Hızlı kurulum, Kolay kullanılır, Özelleştirilebilir, Çok dil bilir,
TUBITAK-UEKAE <http://www.uludag.org.tr/>

Reklamlar:

<http://www.oyuncakal.com/>

Plaki Restoran
Taksim'in en nezih caddesinde Akdeniz lezzeti Rezervasyon:(0212)253 91 73-75
www.ulsati.com/plaki

Sizin olanı koruyun...

ACAR
PATENT & KALİTE
<http://www.acarpatent.com/>

Kuzguncuk'ta Doğal ürünler
Yenigün Gıda
<http://www.yenigunekolojik.com/>

Teknik Sızdırmazlık Elemanları
Metal Lastik
www.ulsati.com/metallastik

Rothenberg Elektrofüzyon Kaynak Makinesi
Halic Teknik
<http://www.halicteknik.com/>

Web Siteniz, 1 yıl süresince bizim sorumluluğumuzda;
kayıt, tasarım, güncelleme: 150 YTL
a-sistem
<http://www.a-sistem.com/>

Isı Depolu Radyatör

Elektrikle ucuza ısının

İngiltere'nin en ince tasarımlı ve beğenilen ısı depolu radyatör serisi, size verimli, ekonomik ve bakım gerektirmeyen bir ısınma çözümü sunuyor...

Isı depolu radyatörlerin tasarım amacı kullanıcının elektrik enerjisini düşük tarifieden satın almasına imkan vermektir. Sistemin ısıtıcısı gece boyunca düşük tarifieden çalışarak radyatör içinde depo görevi gören tuğlayı ısıtır. Gün içerisinde bu ısı, kontrollü olarak ortamın ısıtılmasında kullanılır.

XLS tipindeki gelişmiş kontrol sistemi kullanıcı müdahalesi gerekmeden farklı hava koşullarının etkilerini depolanan ısı miktarını değiştirerek dengeler. Sistemin kalbi olan patentli İkiz Sensör (Twin Sensor) otomatik şarj sağlamaktadır.

Neden Elektrikli Isıtıcı?

- Tesiat gerektirmeden kolayca monte edilir.
- Sisteme ısıtıcı eklemek veya çıkarmak çok basittir.
- İnce ve şık tasarıma sahiptir.
- Her ısıtıcı ayrı çalıştığından odalar arası tam istenilen sıcaklık dağılımı elde edilir. Konfor ve tasarruf sağlanır.
- Elektrikli ısıtıcılar yakıtlı ısıtıcılara göre satın aldığımız enerjinin çok daha fazlasını enerjiye çevirirler, verimlidirler.
- Sürekli hareketli parça bulunmadığından bakım masrafı çok azdır.

XL / XLS Serisinin Özellikleri

- 15 cm den az derinlikleri vardır.
- Şık tasarıma sahiptirler.
- XL tipinde manuel olarak şarj süresinde depolanacak ısı miktarı ayarlanabilmektedir.
- XLS tipi kullanıcıya gerek kalmadan ortam şartlarındaki değişikliklere göre şarj miktarını otomatik olarak ayarlamaktadır.
- Otomatik kontrollü sistemlerle manuel sisteme kıyasla %15 tasarruf sağlamak mümkündür.
- Dampferli sistem, oda sıcaklığındaki değişimlere karşılık vermek üzere manuel veya otomatik olarak devreye girer ve ortama daha hızlı ısı salınmasını sağlar.
- Kontrol düğmeleri çocukların görüş mesafesinden uzaktır ve kolay kullanılırlar.
- Ön ızgaralar etkili ısı dağıtımı sağlar.
- Güvenli, sağlam duvar bağlantıları mevcuttur.
- Dimplex PLX tipi panel ısıtıcılarla birlikte kullanıma uygundur.

58 GÜN

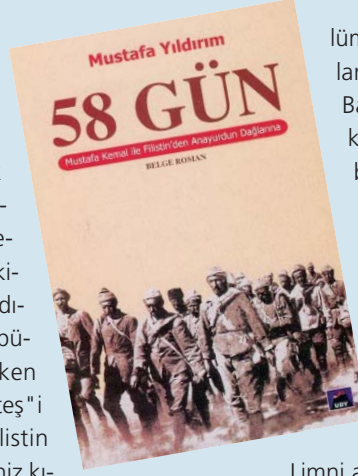
Mustafa Kemal ile Filistin'den Anayurdun Dağlarına

Mustafa YILDIRIM

Taif, Iskenderiye, Tulkerim, Cenin, Narsira, es-Salt, Rayak, Baalbek, Halep, Katıma... Bize çok yakın ve bir o denli de uzak kentler! 14 Eylül 1918'de Iskenderiye'nin dar sokaklarında başlayan 58 günlük yürüyüşün durakları... Bir şiirinde "...eski zaman şeyhlerinin/sona ermesin diye saltanatları/ve kurulacak diye petrol ziftine bulanmış demokrasi/ölmeme-li/buradakiler ve oradaki-ler" diyen Mustafa Yıldırım, Ortadoğu'nun son büyük işgalini araştırırken "Ulus Dağına Düşen Ateş"i tutuşturan kıvılcımı Filistin vadilerinde buldu. Akdeniz kıyılarından Tukan şatosuna yürüyor, Gerizim dağında Samarit kızı güzel Asu'nun sevdası duyuyor. CK,30.09.2004

Taif, Iskenderiye, Tulkerim, Cenin, Narsira, Nablus, es-Salt, Rayak, Baalbek, Halep, Katıma... Bize çok yakın ve bir o denli de uzak kentler! 15 Eylül 1918'de Iskenderiye'nin dar sokaklarında başlayan 58 gün-

lük yürüyüşün durakları... Bir şiirinde "...eski zaman şeyhlerinin/sona ermesin diye saltanatları/ve kurulacak diye petrol ziftine bulanmış demokrasi/ölmeme-li/buradakiler ve oradaki-ler" diyen Mustafa Yıldırım, Ortadoğu'nun son büyük işgalini araştırırken "Ulus Dağına Düşen Ateş"i tutuşturan kıvılcımı Filistin vadilerinde buldu. Akdeniz kıyılarından Tukan şatosuna yürüdü, Gerizim dağında Samarit kızı güzel Asu'nun sevdası duydu. Issız vadilerde, gökten inen ateş içinde yürüyen, yaslandığı kayadan doğrulup tayyarelere söylenen Mustafa Kemal'e rastladı. Şeria ırmağının karanlık sularını onlarla birlikte geçti, Aclun dağlarında çalı bülbülünü birlikte dinledi. Lübnan dağında, Aliye istasyonunda uzun kırıpkıllı Duriz güzeline gü-

lüksedi. Büyük işgalcilerin yollarının Der'a istasyonunda, Barada ırmağında, Halep sokaklarında kanla yıkışını, Rabuva geçidinde 'ranger' acımasızlığını yaşadı. Taif'te "Ehabbüke!" diye çılgık atan kızın elinden aldığı gül tohumunu, Seydi Beşir kumlarında sevgiyle büyütüp Tulkerim'de, Felluce'de ağlayan küçük çocuklara uzattı. Hanedanın İstanbul'dan

Limni adasına, oradan Çanakkale kıyılarına uzanan teslimiyetine karşı ıssız ovalarda, Iskenderun limanında ve Toroslarda yakılan isyan ateşi... Gerçeklerin içinden süzülüp gelmiş 58 günde binlerce yıllık bir serüven; acısız sevdalar ve sonsuz barış için karanlığı yakmaya çağıran sarsıcı, sorgulayıcı, sürükleyici, lirik ve konusunda bir ilk...

Ulus Dağı Yayınları

Çanakkale 1915

Ölüme Koşanlar

Recep Şükrü APUHAN

O gün, siperlerimizde akıllara durgunluk verecek kanlı bir boğazlaşma vardı. 30. Alay'dan bize kayıplarıyla hüzünlü, zaferiyle gururlu bir bayrak kaldı.

Bu kitapla bütün yönleriyle gözler önüne serilen Çanakkale Savaşı'nı gün gün yaşayacak, kendinizi siperlerde Mehmetçiğin yanında hissedecek, heyecan, gurur, hüznü ve zevkle okuyacaksınız.

Bu kitap; vatani korumak uğruna ölüme koşanların, Çanakkale'de 1915 yılında tarih yazan kahramanların öyküsünü anlatıyor.

İngiliz, Fransız, Anzak resmi arşivlerinden, Osmanlı arşivlerinden, Mehmetçiklerin anılarından, komutanların ra-

porlarından yararlanarak kaleme alınmış, Çanakkale'nin her yönünü anlatmak amacıyla arşiv belgeleri, hatıralar ve diğer kaynaklar taranarak hazırlanmış, Türkiye'de ilk defa yayınlanan fotoğraflarla zenginleştirilmiş bir kitap...

Timaş Yayınları/
Popüler Tarih Dizisi

Derin Devlet 1950-2007 Darbeler ve Gizli Servisler

Cüneyt ARCAÜREK

Derin Devlet nedir? Derin Devlet aslında kontrgerillanın başkalaşmasıdır. Her ülkede farklı adlarla anılan örgüt, NATO tarafından organize edilir. Faaliyetleri tüm ülkelerde Başbakan ve Cumhurbaşkanı düzeyinde izlenir. Elemanları, ağırlıklı olarak Panama ve Amerika'da eğitim görürler. 11 Eylül sonrasında Nato tarafından revizyondan geçirilmiş ve ellerindeki teknoloji iyileştirilmiştir. Şu an kendilerine ait özel hapis-haneleri de vardır.

Bu örgütler; sol siyasi güçlere karşı gizli bir savaş yürüttüler... Bir dizi terörist saldırı ve insan hakları ihlallerinde yer alıp, trenlerde ve Pazar meydanlarında gerçekleştirilen bombalı katliamlardan (İtalya), rejim

karşıtlarına sistematik işkence uygulanmasına (Türkiye), sağ kanat askeri darbelerin desteklenmesinden (Yunanistan ve Türkiye) muhalif grupların papam-parça edilmesine uzanan geniş bir saldırı yelpazesinde kullandılar.

Detay Yayıncılık/
Yakın Tarih Dizisi

Barış İçin Oradaydılar Parola: Kıbrıs

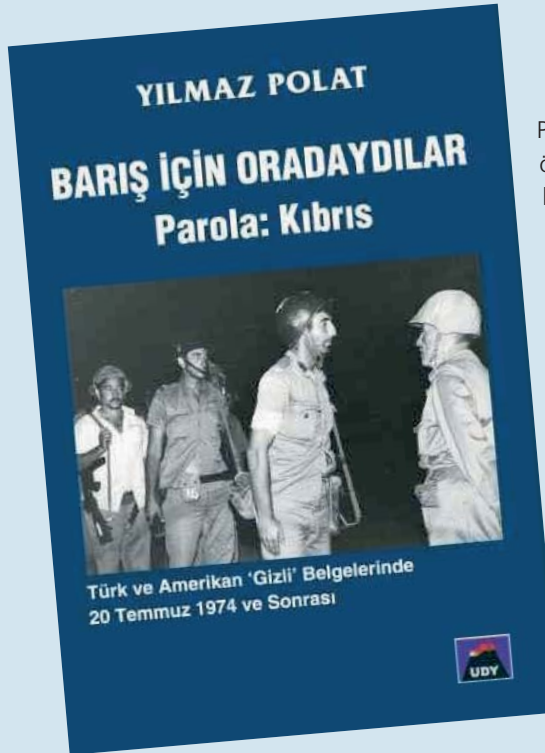
Yılmaz POLAT

Yılmaz Polat 25 yıldır Washington'da gazetecilik yapıyor. WASHINGTON'DA AKROBASİ kitabıyla Türkiye'den Amerika'ya giden siyasetçilerin, devlet adamlarının, Washington'da değişen yüzlerini, yanıltıcı, sarsıcı tutumlarını, bazılarının devlet temsiline yakışmayan ilişkilerini ve Türkiye'ye karşı olumsuz tutum alan ABD din Oradaydılar Parola: Kıbrıs

Devlet adamlarının davranışlarını, Başbakan'ın oğlunun oralarda mülk edinmesini, 'çuval' olayının perde arkasını, ABD'nin Türk KKK'nı aşağılayıcı tavrını sergilemişti. Yılmaz Polat'ın yeni kitabı, Kıbrıs Barış Harekâtını belgelemektedir:

Barış İçin Oradaydılar, Türk birliklerinin 'Gizli Harp' günlüklerini ve ABD yönetiminin 'Gizli' yazışmalarını esas alıyor.

22 Temmuz 1974. 'Ateşkes' ilan edilmişti. Genelkurmay endişeliydi, çünkü Kıbrıs'tan gelen haberler umulduğu gibi değildi. Rum Radyosu çıkarma birliklerinin imha edildiğini bildiriyordu. Son durumu açıkla-

ması için, Tüm. Hasan Sağlam, Başbakan Ecevit'e gönderildi.

12 Eylül lideri Kenan Evren'in iddia ettiği gibi; Maraş, sonradan Rumlara vermek için alınmamıştı. Tüm. Osman Fazıl

Polat, emirleri dinlemedi ve stratejik önemi olan Maraş'ı Türk topraklarına kattı. Bir pazarlık konusu olması için Larnaka'nın alınmasını da düşüncümlü..

Cumhurbaşkanı Korutürk Başkanlığında yapılan 'Gizli' toplantıda, Kıbrıs'ın Türkiye'ye ilhakı benimsenmedi.

ABD yönetimi, "Yunanistan savaşına girerse kesinlikle kaybeder" diyor ve önceliği eline alamaya çalışıyordu.

Türk birlikleri adaya çıkmaydı, ABD yönetimi darbeci Nikos Sampson yönetimini tanıyacaktı mıydı? ABD, Türkiye'de afyon ekimini hangi aşamada yasaklattı? Bu soruların yanıtları kilit önemdeydi.

Kitapta ayrıca Fahri Korutürk ve Başbakan Bülent Ecevit'in CIA'deki biyografileri, Amerikan gizli belgeleri ve şehitlerin tümünün adlarına da yer veriliyor.

Ulus Dağı Yayınları

Büyükanıt "Düzgün Türkçe" Kullanın Emri Verdi...

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt, bütün birliklere emir vererek, Türkçe'nin düzgün kullanılmasını istedi. Bundan böyle Türkçe sınavı yapılacak ve alınan not sicile işlenecek.

Birliklerde yapılan denetimlere, dilin düzgün kullanımı da eklendi. Yüzbaşı, üsteğmen, teğmen rütbesindeki subayların yanı sıra, astsubay ve uzman çavuşlar da Türkçe sınavından geçirilecek, aldıkları not sicillerine işlenecek. Türkçe'nin düzgün kullanımı konusunda hassas olan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt, bütün birliklere emir göndererek bu konuda dikkatli davranmalarını, yabancı kelime kullanmamalarını istedi.

Genelkurmay Başkanlığı bünyesindeki Denetim Başkanlığı da Orgeneral Büyükanıt'ın emri üzerine, düzenli olarak yaptığı denetim çalışması sırasında personeli dil sınavından geçirecek. Özellikle genç personelin Türkçe'yi düzgün kullanmaları isteniyor. Bu nedenle, yüzbaşı, üs-

teğmen ve teğmen ile astsubay ve uzman çavuşlar Türkçe testine tabi tutulacak. Büyükanıt'ın verdiği emir, Kuvvet Komutanlıklarının yanı sıra, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nı da kapsıyor.

Büyükanıt emrinde, üst rütbeli personeli de sorumlu tuttu ve alt rütbedekilere Türkçe'yi doğru kullanmaları için yardımcı olmalarını istedi.

Emirde, yabancı teknik terimler ile uluslararası kuruluşlarda kullanılan kelimeler hariç yabancı kelimelerin

Türkçe karşılığı olanların kullanılması gerektiği de belirtildi. Emir sonrasında, TSK personelini ciddi bir sınav bekliyor.

Çoktan seçmeli 20 soru üzerinden yapılacak sınavda, 90-100 puan alanlar "çok iyi", 80-90 puan alanlar "iyi", 70-80 puan alanlar "orta", 60-70 puan alanlar ise "yetersiz" olarak değerlendirilecek. Test sonuçları subay, astsubay ve uzman çavuşların sicil belgelerine işlenecek.

Türkiye, Son 22 Ayda 6 Ülkeden Toplam 143 Bin Ton Buğday İthal Etti

Türkiye, son 22 ayda ABD ve Rusya'nın da aralarında bulunduğu 6 ülkeden toplam 143 bin ton buğday ithal etti.

Türkiye ekmeklik buğdayı Rusya, Macaristan, Kazakistan, Kanada, ABD ve Slovakya'dan, pirinci Mısır, İtalya, ABD, Vietnam, Makedonya, Çin, Uruguay, Tayland ve Hindistan'dan, fasulye-barbunyayı ABD, Arjantin, Çin, İran, Irak, İspanya, Ka-

nada, Kazakistan, Kırgızistan, Mısır, Moldova, Özbekistan, Peru, Tayland ve Ukrayna'dan, mercimeği Suriye, Kanada, ABD ve Avusturya'dan, ayçiçeğini de Bulgaristan, Romanya, Çin, Suriye, Kırgızistan, Ukrayna, Arjantin, Özbekistan, Rusya, ABD ve Moldova'dan ithal ediyor.

2005 yılında 111 bin 210 ton buğday, 123 bin 378 ton pirinç, 35 bin 975 ton fasulye-barbunya, 55 bin 712 ton mercimek ve 492 bin 334 ton da ayçiçeği ithal edildi.

2006 yılında ise bir önceki yıla oranla bu ürünlerin ithalinde düşüşler yaşandı. Geçen yıl ithal edilen pirinç miktarı 73 bin 740 tona, fasulye-barbunya miktarı 35 bin 975 tona, mercimek miktarı 55 bin 712 tona, ayçiçeği miktarı da 292 bin 949 tona geriledi. 2006 yılının ilk 10 ayında ithal edilen buğday miktarı ise 32 bin 303 ton oldu.

Türk Müteahhitler Dünya Liginde

Dünyanın en büyük 225 uluslararası müteahhitlik firması arasında, Türk müteahhitlik firmalarının sayısı 2006'da 20'ye çıktı. Böylece Türkiye, ABD ve Çin'den sonra üçüncü sıraya yükseldi.

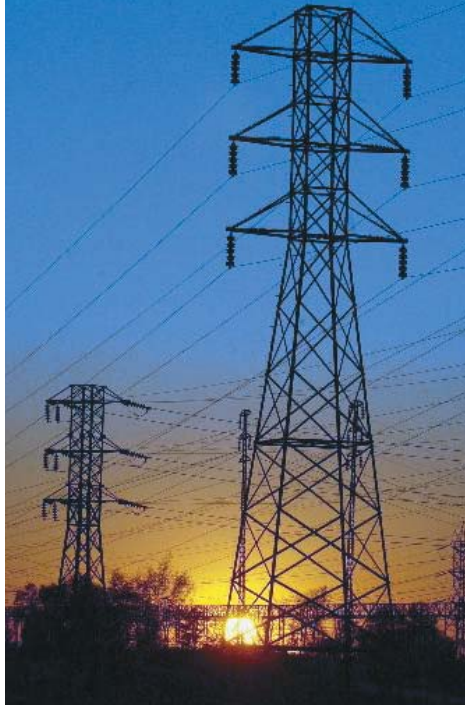
Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Erdal Eren, Türk müteahhitlerinin 1970 sonrasındaki 35 yıllık süreçte 63 ülkede gerçekleştirdikleri iş hacminin, 2006 sonunda 85 milyar dolara, üstlenilen proje sayısının da 3 bin 600'e ulaştığını söyledi.

Enerji Verimliliği Konferansı ve Fuarı 11-14 Nisan'da Yapılacak

Enerji Verimliliği Haftası dolayısıyla düzenlenen Enerji Verimliliği Konferansı ve Fuarı 11-14 Nisan 2007 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilecek.

MTA yerleşkesindeki Enerji Parkı'nda gerçekleştirilecek Enerji Verimliliği Konferansı ve Fuarı'na Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler, Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun ile Elektrik İşleri Etüt İdaresi Müdürü Mustafa Kemal Büyükmihçı, TÜBİTAK Başkan Vekili Nükhet Yetiş'in de katılması öngörülüyor. Enerji verimliliği konusunda bilimsel çalışmaların tartışılacağı 'Enerji Verimliliği Konferansı'nın ve enerji verimli sistemlerin, cihazların yer alacağı ve ilk defa yapılan 'Enerji Verimliliği Fuarı'nın Türkiye'ye önemli katkılar sağlayacağına inanılıyor. Enerji verimliliği ile sadece maliyetlerin düşürülmesine odaklı bir tasarruf anlayışından çıkarak, üretkenliği ve çevreyi gözetken verimlilik kavramı ile birlik-

te yüksek katma değerli ürünlere yönelen enerji yönetim anlayışını hayata geçirmek hedefleniyor.

Zeytinyağının Yeşiline TURQUALITY Rengi

Fındık Tanıtım Grubu'nu model alan markalaşma sıkıntılarını aşamadığı için yıllardır İtalyan ve İspanyol firmalarının tedarikçisi olan zeytin ve zeytinyağı üreticileri, tanıtım grubu kurmak için çalışmalarını hızlandırırken, 5 sektörde faaliyet gösteren 33 markanın desteklendiği Turquality Projesi bundan böyle zeytinyağı markalarını da kapsayacak.

Geleneksel ve güçlü markalara sahip olan zeytinyağında marka desteğinden yararlanmak için büyük bir yarış yaşanacak. 1998'de ayrıldığı Uluslararası Zeytin Konseyi'ne de yeniden dönmeye hazırlanan Türkiye, bir yandan da üreticiden ihracatçıya kadar, sektörün tüm taraflarını aynı ma-

sa etrafında toplamayı planlayan Ulusal Zeytin Konseyi'ni oluşturma yönünde adımlar atıyor.

Zeytin Tanıtım Grubu kurulacak

Ege Zeytin ve Zeytinyağı İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ali Nedim Güreli, gelecek ay yapacakları birlik olağan genel kurulunda Zeytin Tanıtım Grubu kurma yönünde karar alacaklarını açıkladı.

Zeytinyağının geleceği olan bir ürün olduğunu, içeride ve dışarıda yapılacak tanıtımla tüketimin ve ihracatın artabileceğini dile getiren Güreli, Turquality Projesi'nin kapsamına zeytinyağı markalarının alınacak olmasının da büyük avantaj sağlayacağını ifade etti.

Türk-İran İş Konseylerine Tek Çatı

Türkiye ile İran arasında kurulan iş konseylerinin, ortak bir oda çatısı altında birleştirilmesi için harekete geçiliyor. Plan gerçekleştirilirse, Türk işadamları ilk defa yabancı bir ülkenin işadamları ile ortak oda kurmuş olacak.

Türk-İran İş Konseyi 5. Ortak Toplantısı, The Marmara Otel'de gerçekleştirildi. Toplantıya Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Dış Ekonomik İlişkiler Konseyi (DEİK) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, Türk-İran İş Konseyi Başkanı Ali Osman Ulusoy ve Türkiye'nin Tahran Büyükelçisi Gürkan Türkoğlu'nun yanı sıra, İran Ticaret Sanayiler ve Madenler Odası (ICCIM) Başkanı Ali Naghi Khamushi, İran-Türk İş Konseyi Başkanı Feridun Entezari ve İran İslam Cumhuriyeti Ankara Büyükelçi Vekili Gholamreza Bagheri Moghaddam ve iki ülkenin işadamları katıldı. ICCIM Başkanı Ali Naghi Khamushi, toplantıda yaptığı konuşmada, Türkiye ve İran ekonomilerinin birbirlerinin tamamlayıcısı olduğunun altını çizerek, altı ay içinde karşılıklı kurulan iş konseylerinin ortak bir oda çatısı altında birleştirilmesini teklif etti. TOBB ve DEİK Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu ise ortak oda kurma teklifine sıcak baktıklarını belirterek, "Biz genel olarak iş konseyi olduğumuz ülkelerde ortak oda kurmuyoruz. Ama bu çerçevede sayın başkanın teklifini değerlendirip ortak oda ve iş konseyleri paralel olarak yürürebilir" dedi.

Türkiye'nin AB Macerası

Ocak-Şubat 2007

AB ve Türkiye ile ilgili basında yayımlanan yazılardan oluşan haberleri yorumsuz olarak sizlere sunuyoruz.

Babacan Türkiye-AB ilişkilerini değerlendirdi

Devlet Bakanı ve Baş Mütareci Ali Babacan, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini değerlendirdi. Babacan, teknik açıdan fasılların tümünde Türkiye'nin önünün açıldığını söyledi. 25 Ocak 2007

Ali Bakan Babacan, Dünya Ekonomik Forumu toplantılarına katılmak için gittiği İsviçre'nin Davos kasabasında, yaptığı açıklamada Avrupa Birliği ile ilişkilerde müzakerelerin netlik kazanarak hızlanması açısından önemli gelişmelerin yaşandığını ve teknik olarak fasılların tümünde artık Türkiye'nin önünün açıldığını vurguladı.

Babacan, "Sekiz fasılda da Avrupa Birliği Komisyonu bize raporları verecek ve benchmark varsa onları bildirecek, Avrupa Birliği Dönem Başkanlığı da Türkiye'nin, sekiz fasılda da, fasılların açılması için ne yapması gerekiyorsa onları artık bize bildirecek. Aralarında artık bir uzlaşma sağlandı. Daha önce, dondurulan sekiz fasılla ilgili Komisyonun tamamen durması ve hiç bir şey yapmaması riski vardı, şimdi artık öyle olmayacak. Bu sekiz fasılda, odaklanmış bir şekilde çalışmamızı kolaylaştıracak "dedi. Kıbrıs

ile ilgili ek protokolün sekiz fasılla teknik olarak nasıl ilişkilendirileceği ve bu fasıllarla ilgili açış kriterlerinin bildirilip bildirilmeyeceği konusunda belirsizliklerin ortadan kalktığını kaydeden Babacan, Avrupa Birliği ile ilgili son günlerdeki gelişmelerin çok önemli olduğunu vurguladı.

Ali Babacan, "Rumların, ekonomik ve parasal politikalar fasılı konusunda Türkiye'ye ön şart getirelim gibi itirazları vardı, belli ki bu sorunları kendi aralarında halletmişler ki, ön şartsız olarak AB Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) ekonomik ve parasal politikada müzakerelerin açılmasına imkan verdi" diye konuştu.

Sarkozy: "Türkiye ile ortak pazar kuralım"

Fransa'da sağıın Cumhurbaşkanı adayını Nicolas Sarkozy, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkarken Türkiye ile ortak pazar kurulmasını önerdi. Sarkozy, "Ben Türkiye ile bir anlaşmanın yapılmasından yanayım, Türkiye ile ortak pazardan yanayım ancak Türkiye'nin Avrupa'ya entegre edilmesine karşıyım" ifadesini de kullandı. 01 Şubat 2007

Nicolas Sarkozy, International Herald Tribune ile yaptığı uzun söyleşide, "Türkiye'nin AB üyeliğine neden karşı sınırsınız?" sorusunu yanıtlarken "Çok basit bir nedenle: Türkiye, Avrupa'da değildir. Türkiye, Küçük Asya'dır. Küçük Asya'nın Avrupa'nın bir parçası olması için hiçbir neden yoktur. Bu soruyu nasıl sorabilirsiniz? Avrupa'daki tüm ülkeler AB'de değildir" karşılığını verdi.

AB'li gençlerin yüzde 52'si Türkiye'yi destekliyor

AB üyesi 6 ülkede yapılan bir araştırma, gençlerin çoğunun Türkiye'nin AB üyeliğini desteklediğini ortaya koydu. 04 Şubat 2007

TNS Opinion adlı Fransız araştırma enstitüsü tarafından Ukrayna'daki "Yalta European Strategy" adlı vakıf için yapılan araştırmaya göre, yaşları 18 ve 30 arasında değişen gençlerin yüzde 52'si Türkiye'nin AB üyeliğini destekliyor. İngiltere, Almanya, Polonya, İtalya, Fransa ve İspanya'da yapılan araştırmaya göre, gençlerin yüzde 43'ü Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkarken, bu oran Alman gençleri arasında yüzde 54. Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyen Alman

gençlerin oranı da yüzde 44. Almanyada Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyenlerin oranının genel olarak azaldığı, bu oranın 2005 yılı başından bu yana yüzde 36'dan yüzde 31'e düştüğü ifade edildi.

Avusturya: Türkiye'nin üyeliği oylansın

Avusturya'nın yeni başbakanı Alfred Gusenbauer, AB Türkiye'nin üyeliğini oylamaya koymasını istedi. 05 Şubat 2007

Alman Focus dergisine demecı veren Avusturya Başbakanı Gusenbauer, AB'nin Türkiye'nin üyeliğini kaldıramayacağını öne sürdü. "Avusturyalılar bu konuda frene basıyor, çünkü Avrupa'nın bedel ödemesini istemiyor" diyen Gusenbauer, AB'nin henüz anayasa ve finansman problemlerini bile çözemediğine dikkat çekti.

Rumlar BM'ye Türkiye'yi şikayet etti

Kıbrıs Rum yönetimi, Akdeniz'de petrol araştırılması ve çıkarılması konusunda Mısır ve Lübnan'la yaptığı anlaşmalar üzerine açıklama yayımlayan Türkiye'yi, BM Genel Sekreteri ve Güvenlik Konseyine şikayet etti. 08 Şubat 2007

Rum haber ajansına göre, Güney Kıbrıs'ın BM'deki Daimi Temsilcisi Büyükelçi Andreas Mavroyiannis, Dışışleri Bakanlığının 30 Ocak 2007 tarihinde yaptığı açıklamayı, BM Genel Sekreteri ve Güvenlik Konseyine bir mektupla şikayet etti.

Mavroyiannis, Türkiye'nin açıklamasını "kışkırtıcı" olarak nitelerek, bunun Rum yönetimine yönelik, "tehdit ve gözdağı" olduğunu savundu.

Mektubunda, Rum yönetiminin ilgili kararlarının, "1982 BM Deniz Hukuku Konvansiyonu'ndan kaynaklanan egemenlik haklarıyla tam bir uyum içinde olduğunu" öne süren Mavroyiannis, "Türk ve Kıbrıs Türk basınının kışkırtıcı ve gerginlik yaratıcı haberlerinin yanı sıra Kıbrıs Türk toplumu lideri Mehmet Ali Talat'ın aynı nitelikteki kışkırtıcı açıklamalarının, 'Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenlik, toprak bütün-

lüğü ve egemen haklarının açık ve pervasız bir ihlali olduğu" iddiasında bulundu.

"Türkiye'nin açıklamasının, bölgenin barış ve istikrarına yönelik tehditler de içerdiğini" öne süren Mavroyiannis, "Türkiye'nin, 'Kıbrıs Cumhuriyeti'nin münhasır ekonomik bölgesinde ve karasularında petrol ve doğal gaz araştırması ve çıkarılmasında hak ve çıkarı olduğunu iddia etmesinin uluslararası hukukta, BM'nin ilgili belgesinde ve 1982 BM Deniz Hukuk Konvansiyonu'nun ilgili bölümünde temeli olmadığını iddia etti.

Baykal: Türkiye'nin AB üyeliği hedef olmaktan çıktı

CHP lideri Deniz Baykal, "Öyle anlaşıyor ki Avrupa ülkelerinin gözünde Türkiye'nin AB'ye üyeliği, gerçekçi bir siyasi hedef olmaktan çıkmıştır. Türkiye, AB'ye tam üye olmayacaksa, bunu bilmemiz lazım" dedi. 10 Şubat 2007

Münih'teki Uluslararası Güvenlik Konferansı'na katılan Baykal, yapılan konuşmalar ve tartışmalardan Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin gündemden çıkmaya başladığını gördüğünü belirterek şöyle konuştu:

"Bir anlamda Türkiye'nin AB işi unutulmaya başlamış gibi bir durum görüyorum. Yani Türkiye'nin AB ilişkisinin gündemden düşmeye başladığını, böyle plat-

formlarda vurgulanan önemli bir unsur olmaktan çıktığını, buradaki konuşmalarda da gördük. Bizim burada yaptığımız temasların tümünde de bu konuyu biz gündeme getirdik ve muhataplarımız çok cesaret kırıcı tavırlar sergilediler. Bize, 'İmtiyazlı ortaklığa çok tepki gösteriyorsunuz' diyorlar. Öyle anlaşıyor ki Avrupa ülkelerinin gözünde Türkiye'nin AB'ye üyeliği gerçekçi bir siyasi hedef olmaktan çıkmıştır. Türkiye, AB'ye tam üye olmayacaksa bunu bilmemiz lazım."

İsveç'ten Türkiye'ye AB desteği

İsveç Dışışleri Bakanı Carl Bildt, Türkiye'nin üyeliğinin İsveç'in dış politika öncelikleri arasında olduğunu söyledi. 15 Şubat 2007

İsveç Dışışleri Bakanı Bildt, Türkiye'de yasaların uygulanmasında bazı aksaklıklar yaşansa da reform sürecinin sürdüğünü belirtti. Birey ve azınlık haklarına saygılı, demokratik bir Türkiye'nin Avrupa Birliği'ni de güçlendireceğini vurgulayan Bildt, Kıbrıs sorununa BM çerçevesinde çözüm arayışlarına da ülkesinin destek vereceğini kaydetti. İsveç Dışışleri Bakanı, Türkiye'nin limanlarını Rum Kesimi'ne açması, AB'nin de Kuzey Kıbrıs'a izolasyonların hafifletilmesine yönelik verdiği sözleri tutması gerektiğine dikkat çekti.

Kendi malını kullan

Kendi kendini yönet

Biz ithal mallar kullandıkça, bize mal satan ülkenin üretimi, kalitesi, verimi ve kârı artıyor; kendi üreticilerimiz ise -işçisiyle, işvereniyle- güçsüzleşiyor, fakirleşiyor.

Bir yandan fakirleyen, diğer yandan tüketime zorlanan ülkemiz sürekli borçlanıyor. Her yıl dışımızdan tımağımızdan artırdığımız paraları borçlarımızın faizine ödüyoruz. Daha da kötüsü sürekli daha bağımlı, dış baskılara açık, siyasi ödünler vermeye zorlanan bir ülke oluyoruz.

Bu ise yediğimiz ithal avokadonun parasını ülkemizi satarak ödemek demektir.

Bugün Kıbrıs'ı, yarın Güneydoğu'yu, öbür gün Ege'yi kaybetmek demektir.

USİAD

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Kendi malını kullan

Kendi çocuğuna gelecek yarat

Biz ithal mallar kullandıkça, bize mal satan ülkenin üretimi, kalitesi, verimi ve kârı artıyor; kendi üreticilerimiz ise güçsüzleşiyor, işyerlerimiz kapanıyor, işsizlik çığ gibi büyüyor.

Üretimin ve istihdamın azalması; bizler için, düşük ücretlerle ve işini kaybetmek korkusuyla çalışmak; çocuklarımız için ise gelecek endişesi ile yaşamak demektir.

USİAD

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

MÜŞTERİLERİNİZE
ULAŞMANIN
EN HIZLI,
EN GÜVENİLİR
YOLU

Toplu SMS

İnteraktif SMS

Mobil Uygulamalar

Mobil Pazarlama

Mobil CRM

BIOTEKNO

Bütünleşik İş Operatörü Teknolojik Çözümler Ltd. Şti.

Kayışdağı Mah. Hilal Sok. No:42 Kadıköy / İstanbul

Tel : 0 216 415 33 96
Fax : 0 216 415 33 98
Email : biotekno@biotekno.biz
Web : www.biotekno.biz

Değerleri Beraber Yaratalım

USİAD

Yıl: 7
Sayı: 27
Mart-Nisan 2007

BİLDİREN

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR

TARIM

Cumhuriyet Tarihinin
En Sorunlu
Yıllarını Yaşıyor

**KOBİ'lerde
Yenilikçilik ve
Teknoloji Yönetimi**

Yeni Bir Sömürge
Yasası:
**TÜRK PETROL
YASASI**